

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจาก
ครอบครัวหย่าร้าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ตุลาคม 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจาก
ครอบครัวหย่าร้าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ตุลาคม 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณัชชา ปิยะภูมิเศรษฐ์. (2559). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (ทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์

จากการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง เป็นงานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาถึงปัญหาครอบครัวหย่าร้างรวมถึงบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โดยสะท้อนออกมาผ่านผลงานศิลปะ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการสะท้อนให้เห็นถึงบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวที่หย่าร้าง ครอบครัวที่หย่าร้างมักเกิดจากปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ทำให้บรรยากาศในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาความขัดแย้งทำให้ครอบครัวจบลงด้วยการแยกทางกัน การหย่าร้างนั้นย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กอย่างปฏิเสธไม่ได้ ความไม่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวอาจจะเป็นปัญหาที่ฝังอยู่ในใจตั้งแต่วัยเด็กจนโต ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอแง่มุมและทัศนคติเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกับปัญหาสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องราวของบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ผ่านการศึกษาทฤษฎีทางศิลปะที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation) มาใช้ในการนำเสนอและให้ความรู้สะท้อนแง่มุมด้านบวกเพื่อช่วยบรรเทาสังคมให้ตระหนักถึงปัญหาของการหย่าร้าง รวมทั้งผลงานชุดนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้เกิดแนวคิดที่สะท้อนปัญหาของสังคมในมิตินี้ให้กว้างมากขึ้น

THE STUDY AND CREATION: A CASE STUDY OF THE ADAPTATION OF CHILDREN FROM
DIORCE FAMILY

AN ABSTRACT
BY
NATCHA PIYAWUTTHISED

Presented in Partial Fulfillment of Requirement for the
Master of Fine Art and Applied Art Degree in Visual Art
At Srinakharinwirot University

October 2016

Natcha Piyawutthised. (2016). The Study and Creation: A Case Study of The Adaptation of Children from Divorced Family. Master Thesis, M.F.A (Visual Art). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Somsak Chawalawan

From the study for visual art creation, the case study on adaptation of children from divorced family had the purpose to study the problems of divorced family as well as the adaptation of children from divorced family reflecting through art work used as instrument to reflect the adaptation of children from divorced family. Divorced family is often caused by relationship problem in the family, resulting in change of family atmosphere. The conflict causes the end of family by divorce affecting undeniably children's mind. The incompleteness of family can impress on them since their childhood. Therefore, the researcher wanted to present the aspect and attitude in order to reflect the adaptation to live with the incomplete family.

The researcher presented the study on adaptation of children from divorced family through the study of art theory related to the installation art used for providing knowledge in positive aspect in order to create the awareness of divorced family problem to the society. This study could also motivate the idea reflecting such social problem in the wider aspect.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจาก
ครอบครัวหย่าร้าง
ของ
ณัชชา ปิยะฉัตรเศรษฐ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม (ศิลปะจินตทัศน์)
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร. ถนอม ชำกดี)

(รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์)

.....รองประธาน

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. อัยนา ภูษิตานนท์)

(รองศาสตราจารย์ เสกสรรค์ ต้นยาภิรมย์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ถนอม ชำกดี)

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความสนับสนุน และความกรุณาอย่างยิ่งจากคณะกรรมการ รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และประธานหลักสูตร ที่ให้คำปรึกษาและชี้แนะในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.ถนอม ชากักดี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยสละเวลาตรวจสอบ ปรับแก้ในส่วนของรูปเล่มให้สมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำสาขาศิลปะจินตทัศน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดร.อัยนา ภูมุตถานนท์ ดร.พิศรวิธ ภูทอง และ ดร.เด่นพงษ์ วงศาโรจน์ และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ทางด้านวิชาการ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ รวมถึงแนวคิดทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ดีตลอดมา จนออกมาสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

ขอขอบพระคุณ ครอบครัว ที่ให้ความสนับสนุน ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในด้านต่างๆเสมอมา

ณัฏชา ปิยะฉิมเศรษฐ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการหย่าร้าง	9
ความหมายของครอบครัว	11
โครงสร้างและประเภทของครอบครัวของครอบครัว	12
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย	15
ความหมายของการหย่าร้าง สาเหตุของการหย่าร้างและผลกระทบที่เกิดขึ้น	
หลังจากหย่าร้าง	18
การปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง.....	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน	22
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวคิดสัญวิทยาและการสร้างภาพตัวแทน	22

สารบัญ

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความไม่สมบูรณ์	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทาง การจัดวาง	30
ทฤษฎีศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง (Installation Art)	30
ศิลปินและผลงานที่สำคัญของศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง	33
ยาโยอิ คาซึมา (Yayoi Kasuma)	35
ประวัติความเป็นมาของศิลปิน	35
ผลงานของศิลปิน	38
แนวคิดและวิธีการสร้างงาน	46
อารยา ราษฎร์จำเริญสุข	47
ประวัติความเป็นมาของศิลปิน	47
ผลงานของศิลปิน	48
แนวคิดและวิธีการสร้างงาน	54
โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara)	55
ความเป็นมาของศิลปิน	55
ผลงานของศิลปิน	56
แนวคิดและวิธีการสร้างงาน	61
แบบสอบถาม	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66

สารบัญ

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	69
ศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	70
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เข้าชมงานนิทรรศการศิลปะ	
ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และผลการประเมินด้านสถานที่ในการจัด	
แสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)	79
ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect 1.....	81
ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect 2.....	85
ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect 3.....	89

สารบัญ

บทที่	หน้า
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	93
ขอบเขตของการวิจัย	93
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	94
การเก็บรวบรวมข้อมูล	95
การวิเคราะห์ข้อมูล	96
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
อภิปรายผล.....	100
ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย.....	105
ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป.....	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	115
ภาคผนวก ข แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ.....	117
ภาคผนวก ค ภาพร่างผลงานและภาพกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ.....	122
ภาคผนวก ง ภาพผลงานศิลปะแนวทางจิตว่าง “Nothing Perfect” หมายเลข 1-3.....	126
ภาคผนวก จ ภาพนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ.....	133

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เข้าชมงานนิทรรศการศิลปะ ประกอบด้วย เพศ และ ระดับการศึกษา และผลการประเมินด้าน สถานที่ในการจัดแสดงผลการงานศิลปะ (Exhibition) โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้	79
2. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100).....	80
3. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100).....	82
4. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 2 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100).....	86
5. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 3 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100).....	90

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2. Bicycle Wheel	40
3. Fountain	41
4. The Pack	42
5. Infinity Mirrored Room	43
6. Love is calling	47
7. Obliteration Room	48
8. In Infinity	49
9. Dots Obsession New Century	50
10. I'm Here , But Nothing	51
11. I'm Here , But Nothing (Detail)	51
12. Yellow Tree	52
13. Fireflies on The Water	53
14. Aomori Ken	56
15. White Ghost	57
16. Door	58
17. Yoshitomo Nara + Graf A-Z Project	59
18. Not Everything But / Green House	60
19. White Everything NT\$20	63
20. Naked Machine	64
21. Golden Ghost	65
22. Ping-Pong Table	66

23. ภาพร่าง “ Nothing Perfect หมายเลข 1”	71
24. ภาพร่าง “ Nothing Perfect หมายเลข 2”	72
25. ภาพร่าง “ Nothing Perfect หมายเลข 3”	73
26. ภาพผลงาน “ Nothing Perfect หมายเลข 1”	81
27. ภาพผลงาน “ Nothing Perfect หมายเลข 2”	85
28. ภาพผลงาน “ Nothing Perfect หมายเลข 3”	89

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของมนุษย์เป็นหน่วยเล็กหน่วยหนึ่งในสังคม เป็นสถาบันที่สำคัญมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์และสังคม สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์ทุกคนจะต้องเผชิญเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่อยู่ร่วมกันต้องมีการเรียนรู้และปรับตัว ใกล้ชิด ผูกพัน พื้นฐานในการสร้างครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากภารกิจเชิงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่เริ่มต้นด้วยการเลือกคู่ครอง สร้างชีวิตครอบครัว สร้างฐานะและความมั่นคงให้แก่ครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความสุข

นิยม บุญมี ได้นิยามความหมายของคำว่า ครอบครัว ไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานและสถาบันอันดับแรกในประวัติศาสตร์ของวิวัฒนาการของมนุษยชาติ กลุ่มคนที่ประกอบเป็นสมาชิกในครอบครัวนั้นมีลักษณะ เป็นกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) ซึ่งแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างแน่นแฟ้น เกี่ยวโยงซึ่งกันและกันประดุจสายใยแมงมุม ครอบครัวจะต้องประกอบด้วยบุคคลต่างเพศตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน และมีข้อผูกพันที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยความแน่นอน และมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดมีลูกด้วยกันได้ นอกจากนี้จะต้องมีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะคอยเลี้ยงดูลูกให้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาได้” (นิยม บุญมี 2534 : 5)

ครอบครัวจึงมีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคมเป็นสถาบัน ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกให้เติบโต และในปัจจุบันโครงสร้างของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวปัจจัยแวดล้อมจากชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว ทำให้ครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น สมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจาก ในอดีตที่เป็นแบบเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มักอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีผู้อาวุโสสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัว และแต่ละครอบครัวอยู่รวมกันหลายชั่วอายุคน เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา และ ลูก หรือหลาน เรียกว่า ครอบครัวขยาย

ศิริรัตน์ แอดสกุล ได้อธิบายโครงสร้างของสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่อบอุ่น เพราะสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมที่มีครอบครัวแบบครอบครัวขยาย (extended family) คือ มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่น ใกล้ชิดผูกพันกัน เด็กจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากคนในครอบครัว แต่ปัจจุบันนี้สภาพของครอบครัวเปลี่ยนไป ลักษณะของครอบครัวในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) มากขึ้นโดยเฉพาะในสังคมเมือง ลักษณะครอบครัวแบบนี้จะประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเท่านั้น สภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันนี้จะพบว่า พ่อ แม่ ต่างก็ต้องออกไปทำงานด้วยกันทั้งคู่ ทำให้เด็กขาดคนเลี้ยง คนที่คอยใกล้ชิดและดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ เด็กบางคนอาจจะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับพี่เลี้ยง หรือส่งไปอยู่ตามเนอสเซอรี่ (nursery) ฉะนั้นอาจจะพบว่าเด็กจะไม่ค่อยใกล้ชิดกับพ่อแม่มากนัก (ศิริรัตน์ แอดสกุล. 2546 : 71)

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก ทั้งในด้านการศึกษา การเมือง และด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในหลายมิติ และการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เช่น ความเสมอภาค อีสรเสรี ผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ลักษณะค่านิยมใหม่ของไทยที่เห็นเด่นชัดคือ ผู้หญิงไทยตื่นตัวเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกับชาย และมีเสรีภาพมากกว่าแต่ก่อนในด้านการดำเนินชีวิตประกอบอาชีพทางสังคม ใช้ชีวิตนอกบ้านและกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น

ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก เมื่อสังคมแบบเกษตรกรรมถูกแทนที่ด้วย ระบบอุตสาหกรรมและทุนนิยมทำให้ครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงตามเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง จะอยู่ในลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงและผู้ชายมีบทบาทหน้าที่เท่าเทียมกัน เนื่องจากความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่การทำงานเพื่อการอยู่รอดและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งในระดับครอบครัว การกลายสภาพเป็นสังคมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดงานประเภทที่ไม่ต้องใช้กำลังกายหรือใช้กำลังกายน้อยลง จึงเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีการออกไปทำงานมากยิ่งขึ้น บทบาทความเป็นพ่อแม่จึงลดน้อยลงรวมถึงความสัมพันธ์อันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจซึ่งกันและกันก็ลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

ทำให้พบว่าสังคมไทยมีครอบครัวเดี่ยวสูงขึ้น และอัตราการหย่าร้างสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ครอบครัวไทยอยู่ในภาวะแตกแยกหย่าร้าง 3 ล้านครอบครัว สาเหตุของการสิ้นสุดชีวิตคู่มี 4 รูปแบบคือการละทิ้ง การแยกทาง การหย่าร้าง และการเสียชีวิตของคู่สมรส (มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว : ออนไลน์)

ครอบครัวที่หย่าร้างมักประสบปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรง ทะเลาะวิวาทกัน หรือทำร้ายร่างกายกันมาก่อน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างสะสมความรู้สึกขมขื่น รวมทั้งลูกๆ ก็ได้รับผลร้ายทางจิตใจจากภาวะครอบครัวทางอารมณ์จะลงเอยด้วยการแยกทางกัน หรือหย่าร้างกันจริงๆ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการหย่าร้างก็จะเกิดจากปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยทำให้บรรยากาศในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป เกิดความหวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่น มีการทะเลาะเบาะแว้งกันมากขึ้น ทำยที่สุดผลกระทบจากปัญหาก็ตกมายังสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะลูก ต้องยอมรับว่าผลของการหย่าร้างนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อ “ลูก” อย่างปฏิเสธไม่ได้ ผลกระทบทางด้านจิตใจไม่มากนักน้อย ความผิดหวังก่อเกิดความรู้สึกเหงา หว้าเหว่ ขาดที่พึ่ง ขาดความมั่นใจ และอาจจะแสดงออกผ่านพฤติกรรม การก้าวร้าว ใช้ความรุนแรง ขอบอกไปเที่ยวนอกบ้าน เก็บกด ติดเพื่อน เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้นหลังจากหย่าร้างกันของสามีภรรยา ส่วนใหญ่จะพบว่ามีการเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยตนเองเพียงลำพัง หรือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งสร้างปัญหาตามมา เนื่องจากเด็กต้องการความอบอุ่นจากทั้งพ่อและแม่มากกว่าต้องการจากพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว สิ่งที่ขาดหายไปอาจถูกทดแทนด้วยการตามใจ ความสะกดกลาย สิ่งของและเงินทอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ทางออกที่ดีนัก

อย่างไรก็ตามการหย่าร้างอาจเกิดขึ้นได้ หากทั้งสองฝ่ายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เมื่อเห็นว่าชีวิตคู่เข้ากันไม่ได้ ก็หาทางออกโดยการแยกทางกัน แต่ยังคงความเป็นเพื่อนต่อกัน ความเป็นพ่อแม่ต่อลูก และความรับผิดชอบต่อการหย่าร้างแบบนี้จะมีผลดีกับลูกมากกว่าการอยู่ด้วยกันแต่ทะเลาะกันเป็นประจำ เมื่อพ่อแม่ตัดสินใจแยกทางกัน ลูกจะรู้สึกเหมือนโลกของเขาเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ความรู้สึกที่สูญเสียไปของเด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกันอาจมีหลายระดับแตกต่างกันไป เด็กเข้าถึงปัญหาแค่ไหน รวมไปถึงกำลังใจที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ บุคคลอื่นในครอบครัว และเพื่อน ดังนั้น การทำความเข้าใจปัจจัยเสี่ยงและพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุจะทำให้พ่อแม่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการปรับตัวและการเจริญเติบโตของลูก เมื่อพ่อแม่ตัดสินใจแยกทางกัน

ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานสำมะโนประชากร ประเทศสหรัฐอเมริกา (The U.S. Census Bureau) พบว่า ปัจจุบัน ร้อยละ 50 ของคู่สมรสที่แต่งงานครั้งแรกลงเอยด้วยการหย่าร้าง และสองในสามของการหย่าร้างเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีบุตรแล้ว แต่อะไรคือผลกระทบของการหย่าร้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อเด็กที่แท้จริงนั้น คำตอบที่แตกต่างกันทั้งจากผู้เชี่ยวชาญในวงการและผู้เชี่ยวชาญตามสื่อต่างๆ อาจทำให้พ่อแม่และแม่กังวลไม่น้อย อย่างไรก็ตามจากผลการสำรวจพบว่า ในระยะยาวแล้ว เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันประมาณร้อยละ 80 เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จและสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ดี (เด็กบ้านแตก : ออนไลน์)

เมื่อเด็กเติบโตไป ประสบการณ์ที่พ่อแม่แยกทางกันจะค่อยๆ กลายเป็นเพียงความทรงจำที่ห่างไกลออกไป และมีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาน้อยลงเรื่อยๆ ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจ สภาพแวดล้อม และบุคคลรอบข้าง

จากข้อมูลทีกล่าวนำข้างต้นผู้วิจัยสามารถประมวลปัญหาข้างต้นได้ว่า ปัญหาครอบครัวแตกแยก อันสืบเนื่องมาจากการหย่าร้างนั้นย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กอย่างปฏิเสธไม่ได้ ความไม่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวจะเป็นปัญหาที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กจนโต ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอ แง่มุมและทัศนคติเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกับปัญหานี้ โดยนำมาถ่ายทอดผ่านแนวคิด ผลงานศิลปะในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation) มาใช้ในการนำเสนอและให้ความรู้สะท้อนแง่มุมด้านบวกเพื่อช่วยบรรเทาสังคมให้ตระหนักถึงปัญหาของการหย่าร้าง รวมทั้งผลงานชุดนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้เกิดแนวคิดสะท้อนปัญหาของสังคม ในมิตินี้ให้กว้างขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาครอบครัวหย่าร้าง กับแนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมาผ่านแนวคิดศิลปะเชิงจัดวาง
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดศิลปะเชิงจัดวาง
 - 2.1 ยาโยอิ คาสึมา (Yayoi Kasuma)
 - 2.2 อารยา ราษฎร์จำเริญสุข
 - 2.2 โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara)
3. เพื่อนำความรู้ที่ศึกษาค้นคว้ามาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะและนำเสนอต่อสาธารณชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อชี้ให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกับปัญหาสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์
2. เพื่อใช้ผลงานสร้างสรรค์นำเสนอแนวคิดมุมมองเพื่อเป็นสื่อช่วยในการบรรเทาปัญหา
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและบุคคลทั่วไปได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา ศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิชาการ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความไม่สมบูรณ์ในครอบครัวอันเนื่องมาจากการหย่าร้างในสังคมไทย
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันอื่น รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถเข้าชมนิทรรศการศิลปะได้
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามในการประเมินผลงานศิลปะซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental sampling) จากผู้เข้าชมนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะในครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ ผลงานศิลปะในรูปแบบการจัดวาง(installation) ที่สะท้อนเรื่องการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง
 - 1.1 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น วัสดุสำเร็จรูป
 - 1.2. ออกแบบภาพร่างผลงานด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Sketch Up เพื่อสร้างแบบจำลองผลงานเป็น Model สามมิติ
 - 1.3. ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานและติดตั้ง นำวัสดุสำเร็จที่เตรียมมาสร้างรูปแบบที่ต้องการและจัดวางสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเชิงจัดวาง
2. ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจและความรู้สึกที่ผู้ชมงานมีต่อผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นชุดนี้
3. ตัวแปรควบคุม ได้แก่ สถานที่ และ พื้นที่ติดตั้งงานภายในนิทรรศการ

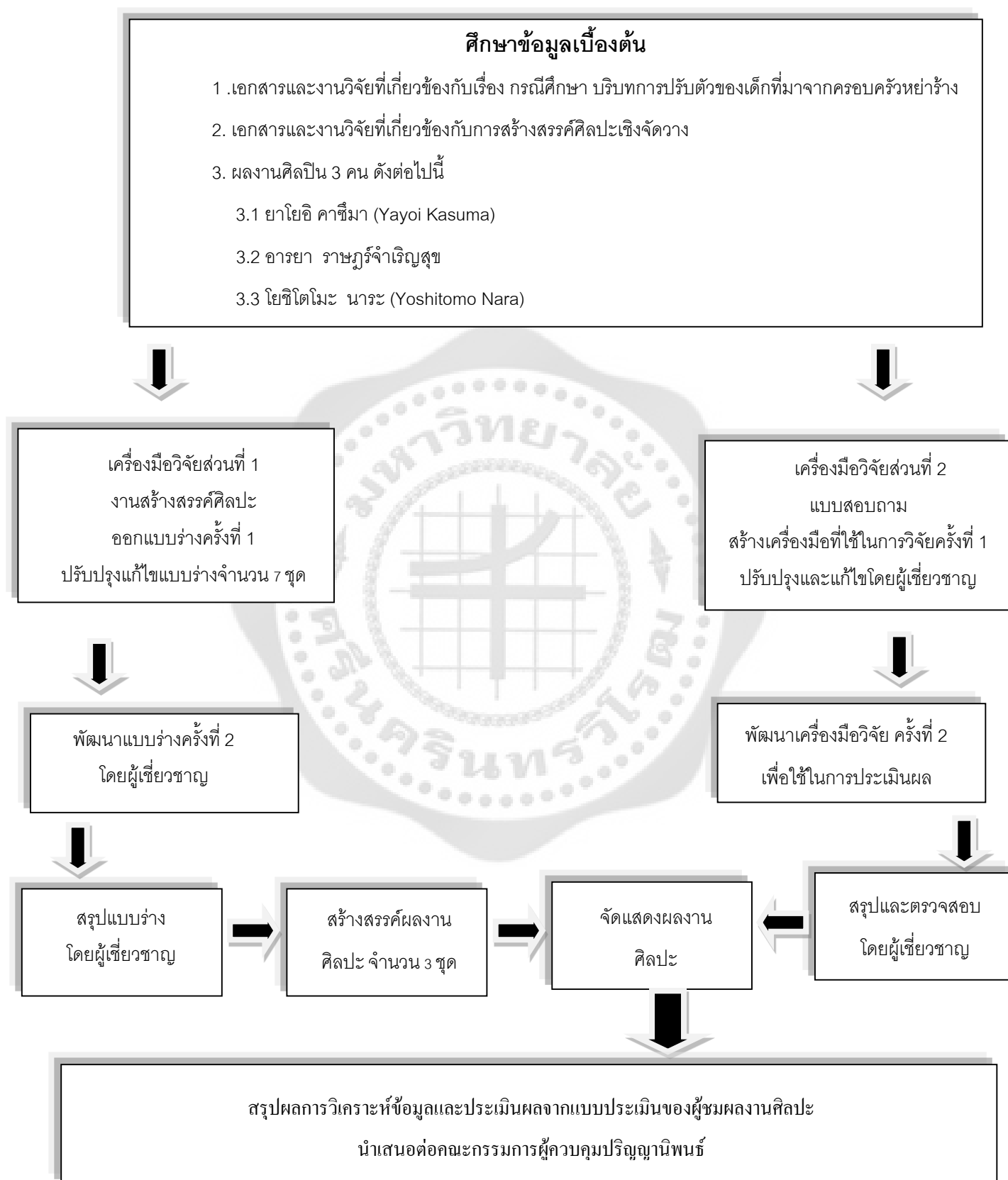
ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาเรื่องศิลปะจัดวางที่สะท้อนการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง เป็นการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ไปสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเชิงจัดวางใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้ชมงานได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญปัญหาของความไม่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ผู้วิจัยสะท้อนมุมมองทัศนคติในด้านบวก การวิจัยครั้งนี้ข้าพเจ้าได้ใช้ข้อมูลจาก ตำรา บทความทางวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการหย่าร้างและการปรับตัวของเด็ก มาวิเคราะห์และสร้างสรรค์เป็นแบบร่างจำนวน 7 ชุด ให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) วิเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบจนสมบูรณ์ จึงนำมาสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิคศิลปะแบบจัดวางจำนวน 3 ชุด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครอบครัว หมายถึง คือ กลุ่มบุคคล ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันกันทางสายโลหิต หรือกฎหมาย ประกอบด้วย สามี ภรรยาและบุตร หรือบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกันนับเป็นสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันรากฐาน มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคมเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกให้เติบโต

การหย่าร้าง หมายถึง การสิ้นสุดความสัมพันธ์แบบ สามี ภรรยากันตามกฎหมาย โดยการจดทะเบียนหย่าเพื่อสิ้นสุดการสมรส

การปรับตัว หมายถึง การที่เด็กหรือวัยรุ่นสามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขทั้งทางกายและจิตใจ

ศิลปะเชิงจิตวาง หมายถึง ประเภทของงานศิลปะที่มีที่ต้งเฉพาะจุด เป็นงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการหย่าร้าง
 - 1.1 ความหมายของครอบครัว
 - 1.2 โครงสร้างและประเภทของครอบครัว
 - 1.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย
 - 1.4 ความหมายของการหย่าร้าง สาเหตุของการหย่าร้างและผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากหย่าร้าง
 - 1.5 การปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวคิดสัญวิทยาและการสร้างภาพแทนความ
 - 2.2 ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความไม่สมบูรณ์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทาง การจัดวาง
 - 3.1 ทฤษฎีศิลปะเชิงจัดวาง (Installation)
 - 3.1.1 ประวัติและความเป็นมาของศิลปะเชิงจัดวาง
 - 3.1.2 ศิลปินและผลงานที่สำคัญของศิลปะแนว ศิลปะเชิงจัดวาง
 - 3.2 ยายโยชิ คาซึมา (Yayoi Kasuma)
 - 3.2.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน
 - 3.2.2 ผลงานของศิลปิน
 - 3.2.3 แนวคิดและวิธีการสร้างงาน
 - 3.3 อารยา ราษฎร์จำเริญสุข
 - 3.3.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน
 - 3.3.2 ผลงานของศิลปิน
 - 3.3.3 แนวคิดและวิธีการสร้างงาน

3.4 โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara)

3.4.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน

3.4.2 ผลงานของศิลปิน

3.4.3 แนวคิดและวิธีการสร้างงาน

4. การสร้างแบบสอบถาม

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการหย่าร้าง

1.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของมนุษย์เป็นหน่วยเล็กหน่วยหนึ่งในสังคม เป็นสถาบันที่สำคัญมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์และสังคม เป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดและผูกพัน คำว่า “ครอบครัว” จึงมีความหมายที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2544 ได้ให้ความหมายคำว่า “ครอบครัว” คือ สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วย ผู้ร่วมครัวเรือน ได้แก่สามี ภรรยาและบุตร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2544 :230)

นิยม บุญมี ได้ให้ความหมายว่า “ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานและสถาบันอันดับแรกในประวัติศาสตร์ของวิวัฒนาการของมนุษยชาติ กลุ่มคนที่ประกอบเป็นสมาชิกในครอบครัวนั้นมีลักษณะ เป็นกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) ซึ่งแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างแน่นแฟ้น เกี่ยวโยงซึ่งกันและกันประดุจสายใยแมงมุม ครอบครัวจะต้องประกอบด้วยบุคคลต่างเพศตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน และมีข้อผูกพันที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยความแน่นอน และมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดมีลูกด้วยกันได้ นอกจากนี้จะต้องมีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะคอยเลี้ยงดูลูกให้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาได้” (นิยม บุญมี 2534 : 5)

จิราพร ชมพิกุล และคณะ ได้สรุปความหมายของครอบครัวว่า หมายถึง กลุ่มบุคคล ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันกันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร และปู่ย่า ตายาย (จิราพร ชมพิกุล และคณะ 2552 : 8)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้นิยามคำว่าครอบครัว คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต การสมรส หรือความผูกพันกันทางด้านจิตใจโดยมีรูปแบบและลักษณะที่ หลากหลายตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของครอบครัว (การเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว :ออนไลน์)

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้ให้คำนิยามของครอบครัว ไว้ว่า กลุ่มบุคคลที่ผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก เป็นฐานรากที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตร (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2548: ออนไลน์)

เดชา ศิริเจริญ ให้นิยามว่า ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของมนุษย์ (Primary Group) หน่วยสังคมที่เล็กที่สุดแต่มี อิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่จะตามมาในอนาคต เป็นสังคมที่ประกอบไป

ด้วย บิดามารดาอันถือว่าเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด สภาพของครอบครัวและบิดามารดาจึง ถือว่าเป็นสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด (เดชา ศิริเจริญ 2555 : 13)

รัชนี ลาซโรจน์ ได้ให้ความหมายของ คำว่า ครอบครัว ที่แตกต่างกันตามบริบทต่างๆ ความหมายของครอบครัวก็ต่างกันออกไป ตามมุมมองในด้านต่างๆ ดังนี้

ในด้านชีววิทยา ครอบครัว หมายถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต เช่น สามี ภรรยา บุตร

ในด้านกฎหมาย ครอบครัว คือ ชายหญิงที่จดทะเบียนสมรสกัน มีบุตร หรือจดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมก็นับเป็นครอบครัวเดียวกันทางกฎหมาย

ในด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว คือ คนที่ใช้จ่ายร่วมกันจากเงินงบประมาณเดียวกัน เช่น บุคคลที่สมรสแล้วแยกไปอยู่ต่างหากแต่มีพันธะในด้านค่าใช้จ่ายร่วมกัน เช่นนี้ก็นับเป็นครอบครัวเดียวกัน

ในด้านสังคม ครอบครัว คือ กลุ่มคนที่รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมายแต่มีปฏิสัมพันธ์กัน (รัชนี ลาซโรจน์ 2524: 86)

จากนิยามและความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงพอสรุปความหมายของคำว่า “ครอบครัว” คือ กลุ่มบุคคล ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันกันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย ประกอบด้วย สามี ภรรยาและบุตร หรือบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกันก็นับเป็นสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันรากฐาน มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคมเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกให้เติบโต

1.2 โครงสร้างและประเภทของครอบครัว

เนื่องจากโครงสร้างของครอบครัวมีความแตกต่างกันไป สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ตามคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 ได้ดังนี้

ครอบครัวเชิงเดี่ยว (Nuclear families)

ครอบครัวเชิงเดี่ยว มีรูปแบบที่สำคัญสองรูปแบบ คือ รูปแบบทางชีวภาพและรูปแบบทางสังคม ปัจจัยด้านชีวภาพหรือโมเลกุลของครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่และลูก 1 คน เด็กทารกจะเกิดจากหญิงคนหนึ่งและมีพ่อโดยสายเลือด 1 คน ผู้ใหญ่ทั้งสองคนอาจจะอยู่หรือไม่อยู่ด้วยกันก็ได้ แต่ครอบครัวเชิงเดี่ยวทางชีวภาพของคนนี้จะได้ค่านิยามมาจากการที่พวกเขามีความสัมพันธ์ร่วมกันจนมีบุตร

ครอบครัวเชิงเดี่ยวทางสังคมไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบดังกล่าวข้างต้น ครอบครัวแบบนี้เกิดจากการที่คนสองคนมีความสัมพันธ์ร่วมกันทั้งโดยการสมรสหรือการอยู่กินร่วมกันเฉย ๆ มีหลายประเทศที่ยอมรับครอบครัวแบบนี้ว่าเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยว ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์สายเลือดหรือไม่

ครอบครัวตะวันตกสมัยใหม่ มักจะเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยวทางชีวภาพที่มีคนสองรุ่นคือ พ่อ แม่ และลูก อาศัยอยู่ด้วยกัน ถึงแม้ลูก ๆ จะย้ายออกไปในภายหลัง ก็ยังถือเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยวทางสังคม ครอบครัวแบบเชิงเดี่ยวทั้งทางชีวภาพและสังคม มีอยู่มากในประเทศที่ประชาชนมีอายุยืนยาว และยังมี

เหมาะกับสังคมแบบชุมชนเมือง เนื่องจากครอบครัวเชิงเดี่ยวสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายและไม่ต้องการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ ถึงแม้ครอบครัวเชิงเดี่ยวจะมีข้อได้เปรียบหลายประการสำหรับสังคมบางแห่ง แต่จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำกัดก็ทำให้ครอบครัวนั้น ๆ ค่อนข้างจะถูกกระทบกระเทือนโดยแรงกดดันทั้งภายในและภายนอกได้ง่าย

ครอบครัวเชิงเดี่ยวทางชีวภาพ ยังมีรูปแบบต่าง ๆ กันออกไปอีก รูปแบบที่พบมากที่สุดได้แก่

ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว ซึ่งประกอบด้วย แม่ 1 คน หรือ พ่อ 1 คน และลูก 1 คน หรือมากกว่านั้น ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียวเกิดจากการตายของคู่ครอง การหย่าร้าง การอพยพย้ายถิ่น การแยกทาง การทอดทิ้ง หรือ การตัดสินใจโดยคู่สมรสที่จะเลิกอยู่ร่วมกัน

ครอบครัวบุญธรรม ซึ่งเห็นได้ชัดในสังคมที่บุญธรรมมีสิทธิและสถานะทางกฎหมายเท่าเทียมกับบุตรโดยกำเนิด ครอบครัวเด็กหลอดแก้วก็ถือว่าเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยวได้ ถึงแม้พ่อหรือแม่ทางสังคมจะไม่ใช่พ่อแม่ทางชีวภาพก็ตาม

ครอบครัวแบบขยาย (Extended families)

รูปแบบของครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่มีคนสามรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกันได้แก่ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และลูก ให้ความเคารพและดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัวขยายยังเป็นลักษณะของครอบครัวในสังคมที่ไม่นิยมให้มีการแบ่งแยกที่ดินและสมบัติ เนื่องจากจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกในครอบครัวลดถอยลงไป ดังนั้นครอบครัวที่มีคนสามรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกันจึงเป็นรูปแบบครอบครัวที่นิยมกันมากในสังคมชนบท ครอบครัวขยายไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ โดยอาจจะเป็นครอบครัวขนาดเล็กที่มีแต่เพียงยายกับหลานอาศัยอยู่ร่วมกันเท่านั้น แต่โดยปกติแล้ว ครอบครัวขยายหมายถึง กลุ่มคนจำนวนมากที่อาจจะอาศัยอยู่ด้วยกัน หรือมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ครอบครัวที่มีการจัดโครงสร้างใหม่ (Reorganized families)

ครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจจะมีการจัดโครงสร้างใหม่โดยการสมรสการสมรสครั้งใหม่ หรือการอยู่ร่วมกันของผู้ที่มีบุตรโดยการสมรสครั้งก่อน รูปแบบของการสมรสใหม่หรือการใช้ชีวิตร่วมกันตามประเพณีหลังจากที่สามีภรรยาผู้นั้นเคยมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมาแล้วครั้งหนึ่งหรือหลายครั้งก็มีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน สามีหรือภรรยาหรือทั้งคู่ อาจจะมีบุตรที่อาจจะอาศัยหรือไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน สามีภรรยาคู่ปัจจุบันอาจจะมีหรือไม่มีบุตรร่วมกัน อาจจะมีบุตรโดยกำเนิดหรือบุตรบุญธรรม ในลักษณะเช่นนี้ เด็กอาจจะมีพี่น้องต่างบิดาหรือมารดา ปู่ย่าตายายและญาติที่ไม่มี ความเกี่ยวข้องทางสายเลือดได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งญาติแห่งใหม่สำหรับเด็ก ถ้ายังมีการสมรสครั้งใหม่หลาย ๆ ครั้ง หรือถ้าการสมรสใหม่เกิดขึ้นในครอบครัวแบบขยาย ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็จะยิ่งซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (คณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักรายการรัฐมนตรี 2537 : 40-44)

นอกจากนี้ รัชนี ลาซโรจน์ ได้อธิบายว่า ครอบครัวที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น นักมนุษยวิทยา Murdock (1971) แบ่งออกเป็นหลายประเภท คือ

1. ครอบครัวเดี่ยว (Independent monogamous หรือ nuclear หรือ immediate family) ประกอบขึ้นด้วยสามีภรรยาและบุตรเท่านั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือ ทั้งทางสายโลหิตและกฎหมาย เป็นครอบครัวเล็กมีความอิสระเสรีในการดำเนินชีวิตครอบครัวของตนเอง และมีความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องน้อยลง

2. ครอบครัวหลายภรรยาหรือหลายสามี (Polygamus family) ครอบครัวหลายภรรยา คือ สามีคนหนึ่งมีภรรยาหลายคน (polygyny) บุตรจากทุกภรรยามีบิดาร่วมกัน ภรรยาคนหนึ่งอาจแยกครัวเรือนอยู่ต่างหาก มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวหลายครอบครัว หรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

3. ครอบครัวต่อกัน (Stem family) ครอบครัวเดิมกับครอบครัวที่สร้างขึ้นอยู่ด้วยกัน อาจเป็นครัวเรือนเดียวกันหรือต่างครัวเรือน บิดามารดาที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ดินกว้างขวาง มักจะนิยมปลูกครัวเรือนให้อุบลอยู่ในบริเวณเดียวกัน มักปรารถนาให้อุบลอยู่ใกล้เพื่ออาศัยให้อุบลหรือเพื่อความอบอุ่นใจ

4. ครอบครัวแตกกิ่ง (Lineal family) โดยมากเป็นครอบครัวที่บิดามารดามีบุตรหลายคน แต่ละคนมีครอบครัวที่สร้างขึ้นของตนเอง แต่มาโยงเข้ากับครอบครัวเดิมคือบิดามารดา

5. ครอบครัวขยาย (Extended family) หรือเรียกว่า Composite family คือ ครอบครัวสองครอบครัวขึ้นไป อยู่กับครอบครัวแก่กว่าอีกหนึ่งช่วงอายุ คน ครอบครัวขยายมักมีญาติอาวุโสเป็นผู้ดูแล และทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว (รัชนี ลาซโรจน์ 2524: 88-90)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายตามลักษณะสังคมนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางสายเลือด หรือทางกฎหมาย โดยการแต่งงานรวมถึงการรับบุตรบุญธรรม อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านหรือครัวเรือนหรือที่พักอาศัยเดียวกัน ทั้งนี้อาจไม่ได้อาศัยอยู่บ้านเดียวกันแต่มีความสัมพันธ์กันแบบญาติ

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวมาก รูปแบบของครอบครัวจะเปลี่ยนไปตามการแปรเปลี่ยนของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไทยประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ

1. โครงสร้างทางประชากร
2. การเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
3. อิทธิพลของเทคโนโลยี
4. การผันผวนของค่าเงิน หรือ “ความแปรปรวนของระบบการเงินโลก”

ปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวในมิติต่าง ๆ มากมาย ดังนี้

1. โครงสร้างทางประชากร โครงสร้างประชากรของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งจำนวนและอายุของ ประชากร

ปี	จำนวนประชากร (ล้านคน)	อายุเฉลี่ย (ปี)	จำนวนบุตร (คน)
2453	8	40	7 – 8
2523	26	55	6
2553	63 – 64	73	1.6

โดย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2554

จากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยเกิดภาวะอัตราเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับทดแทน หมายถึง ในครอบครัวหนึ่งอัตราการเกิดน้อย ไม่เพียงพอที่จะทดแทนจำนวนพ่อและแม่ เกิดเป็นภาวะสังคมที่มีผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีอัตราการอพยพเข้าเมืองซึ่งเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของประชากรที่มีอยู่ในเมือง จึงเกิดเป็นสังคมแออัด ครัวเรือนมากระจุกในเมือง ในขณะที่ครัวเรือนเล็กลง

2. การเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศที่มีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการใช้ชีวิต เช่น การทำนายถึงการเกิดภัยพิบัติทำให้คนเกิดความค้ำใจถึงอนาคตมากขึ้น เช่น เตรียมซื้อที่ดินเก็บไว้

3. อิทธิพลของเทคโนโลยี อิทธิพลของเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ เกิดการ เปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มีความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย การสื่อสารเป็นแบบในเวลาปัจจุบัน (Real Time) ทำให้จังหวะชีวิตของคนเปลี่ยนไป

4. การผันผวนของค่าเงิน หรือ “ความแปรปรวนของระบบการเงินโลก” การผันผวนของค่าเงิน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนความเข้าใจในเรื่องเงินตรา กระแสการเงินมีความเคลื่อนไหวมากขึ้น มีแรงเหวี่ยงมากขึ้น ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของ ครอบครัว ด้วยเช่นกัน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2554)

สังคมในอดีตสังคมเป็นแบบเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มักอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีผู้อาวุโสสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัว และแต่ละครอบครัวอยู่รวมกันหลายชั่วอายุคน เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา และ ลูกหรือหลาน เรียกว่า ครอบครัวขยาย (extended family)

ศิริรัตน์ แอดสกุล ได้อธิบายโครงสร้างของสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่อบอุ่น ทั้งนี้เพราะสังคมไทย ส่วนใหญ่นั้นเป็นสังคมที่มีครอบครัวแบบครอบครัวขยาย (extended family) คือ มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่น ใกล้ชิดผูกพันกัน เด็กจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากคนในครอบครัว แต่สมัยปัจจุบันนี้สภาพของครอบครัวเปลี่ยนไป กล่าวคือ ลักษณะของครอบครัวในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) มากขึ้นโดยเฉพาะในสังคมเมือง ลักษณะครอบครัวแบบนี้จะประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเท่านั้น สภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันนี้จะพบว่า พ่อ แม่ ต่างก็ต้องออกไปทำงานด้วยกันทั้งคู่ ทำให้เด็กขาดคนเลี้ยง คนที่คอยใกล้ชิดผูกพันและดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ เด็กบางคนอาจจะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับพี่เลี้ยง หรือส่งเด็กไปอยู่ตามเนอสเซอรี่ (nursery) ฉะนั้นบางครั้งเราอาจจะพบว่าเด็กจะไม่ค่อยใกล้ชิดกับพ่อแม่มากนัก เป็นลักษณะครอบครัวของชาวตะวันตก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตนไม่หวังพึ่งพาอาศัยกันและกัน (ศิริรัตน์ แอดสกุล. 2546 : 71)

ประเทศไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะด้านการศึกษา การเมือง และด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตย และการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เช่น ความเสมอภาค อิสระเสรี ผู้หญิงมีโอกาสดำเนินชีวิตที่สูงขึ้น ลักษณะค่านิยมใหม่ของไทยที่เห็นเด่นชัดคือ ผู้หญิงไทยตื่นตัวเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกับชาย และมีเสรีภาพมากกว่าแต่ก่อนในด้านการดำเนินชีวิตประกอบอาชีพทางสังคม ใช้ชีวิตนอกบ้านและกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น

เกษม และ กุลยา ตันติผลาชีวะ ได้อธิบายว่า การอพยพของแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวในประเทศไทยอย่างมาก พ่อแม่ต้องไปหางานทำในเมืองใหญ่ ทิ้งลูกให้อยู่กับปู่ย่า หรือตายาย ในบางหมู่บ้านคนหนุ่มสาวมีการอพยพไปขายแรงงานกันหมดเด็กที่ไม่ได้

อยู่กับพ่อแม่ นับว่าเป็นปัญหาทางสังคมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตในครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด เพราะเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ถึงแม้จะได้รับการปฏิบัติจากผู้อื่นดีอย่างไร ก็ยังเกิดความรู้สึกแตกต่างจากการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่แท้ๆ อยู่ดี (เกษม ตันติผลาชีวะ กุลยา ตันติผลาชีวะ สุขภาพจิตในครอบครัว 212)

สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายกับลูกหลาน รวมไปถึงความสัมพันธ์ในหมู่ญาติมิตรและเพื่อนฝูง โดยครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดีจะมีการสนทนาพูดคุยกันด้วยความรักใคร่ปรองดอง มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน และปรึกษาหารือร่วมกันเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น ส่วนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดีนั้น จะมีลักษณะตรงกันข้าม คือ เกิดมีความห่างเหิน และนำไปสู่ปัญหาและความขัดแย้งกันมากที่สุด (จิราพร ชมพิกุล และ คณะ 2552 : 2)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตครอบครัว ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อสังคมแบบเกษตรกรรมถูกแทนที่ด้วย ระบบอุตสาหกรรมและทุนนิยมทำให้ครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงตามเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง จะอยู่ในลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงและผู้ชายมีบทบาทหน้าที่เท่าเทียมกัน เนื่องจากความรับผิดชอบต่อการหาเงินที่การงานเพื่อการอยู่รอดและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งในระดับครอบครัว การกลายสภาพเป็นสังคมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดงานประเภทที่ไม่ต้องใช้กำลังกายหรือใช้กำลังกายน้อยลง จึงเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีการออกไปทำงานมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ บทบาทความเป็นพ่อแม่จึงลดน้อยลงรวมถึงความสัมพันธ์อันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจซึ่งกันและกันก็ลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

สุพิศวง ธรรมพันทา ได้อธิบายว่า ครอบครัวของคนไทยสมัยใหม่ และอบอุ่นมาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แบบตะวันตก ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติบางประการของคู่สมรสในปัจจุบัน เช่น การลดการให้ ความสำคัญของชีวิตครอบครัวลง หน่วยสังคมอื่นเข้ามาทำหน้าที่บางประการแทนหน้าที่ครอบครัวแต่เดิม ค่านิยมใหม่ถือว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ การก้าวล้ำทางเพศก่อน แต่งงาน ฯลฯ เหล่านี้สร้างความอ่อนแอให้แก่ครอบครัวสมัยใหม่ พฤติกรรมเบี่ยงเบนได้แก่ การทะเลาะวิวาท การหนีออกจากบ้าน การแยกทาง การหย่าร้าง ฯลฯ ซึ่งเกิดจากความไม่ สบายคับข้องใจ และขาดความอดทนอดกลั้นต่อกันของสมาชิกในครอบครัว ส่งผลกระทบ ต่อบุคคลและหน่วยสังคมอื่น ๆ ที่ใกล้ชิดเกี่ยวข้องให้รำคาญ สร้างความเสียหาย และเกิด ปัญหาสังคมอื่น เช่น อาชญากรรม การติดสารเสพติด การขายบริการทางเพศ การเป็นโรค จิตโรคประสาท การติดเอดส์ ฯลฯ สถานการณ์ดังกล่าวนี้พบในสังคมทั่วไป

ความหมายของครอบครัวแตกแยก (broken home) คือ ภาวะผิดปกติของ ครอบครัว จากการที่ สมาชิกกระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ละเลย ละทิ้ง ไม่อาจทำหน้าที่ให้ ครอบครัวได้อย่างปกติ ฯลฯ จนเกิดผลให้สมาชิกเดือดร้อนเสียหายทางร่างกาย และ หรือ ทางจิตใจ หรือในที่สุดเกิดภาวะล่มสลายของ ครอบครัว (สุพิศวง ธรรมพินทา 2546, 213)

ในสังคมไทย ความแตกแยกในครอบครัวแสดงออกในหลาย รูปแบบ คือ

การมีภรรยาน้อย แม้จะมีสาเหตุหลายประการ เช่น เรื่องค่านิยมในสังคม ความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างเพศหญิงและชาย แต่ในด้านหนึ่งก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวที่สะสมอยู่ด้วยไม่มากนัก

การหย่าร้างทางอารมณ์ กล่าวคือ ทั้งสองฝ่ายไม่มีความสัมพันธ์หรือความผูกพันกันสามีภรรยาต่อไป ไม่ว่าในด้านของอารมณ์หรือความสัมพันธ์ทางเพศ แต่ยังคงอาศัยอยู่ด้วยเหตุผลต่างๆของตน เช่น ไม่อยากให้สังคมตำหนิ หรือเพื่อลูก เป็นต้น

การแยกทางกันหรือการหย่าร้าง ทั้งสองแบบก็คือ การสิ้นสุดความผูกพันในฐานะสามีภรรยา ครอบครัวเหล่านี้มักประสบปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรง ทะเลาะวิวาทกัน หรือทำร้ายร่างกายกันมาก่อน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างสะสมความรู้สึกขมขื่น รวมทั้งลูกๆ ก็ได้รับผลร้ายทางจิตใจจากภาวะครอบครัวที่หย่าร้างทางอารมณ์จะลงเอยด้วยการแยกทางกัน หรือหย่าร้างกันจริงๆ

ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมจากชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว ทำให้ครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์หรือพันธะระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ที่มีต่อกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ความหมายของการหย่าร้าง สาเหตุของการหย่าร้างและผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากหย่าร้าง

สภาพครอบครัวเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่ได้หมายความว่าสภาพครอบครัวจะมั่นคงยืนยงตลอดไป อาจมีการสิ้นสุดหรือแตกสลายลงได้ โดยทั่วไปการสิ้นสุดของสภาพครอบครัวมี 2 ประการคือ ประการแรก จากการตายจากกัน และประการที่สองคือการหย่าร้างจากกัน การหย่าร้างเป็นการสิ้นสุดชีวิตแต่งงานของคู่สมรส ย่อมเป็นเรื่องเศร้าที่เกิดขึ้นใน สังคมไทย การหย่าร้างอาจจะเปรียบเสมือนวิกฤตการณ์ของชีวิตสมรสที่คู่สมรสทุกคู่พยายามจะหลีกเลี่ยง บางคู่อาจโชคดีได้อยู่ด้วยกัน แม้จะทุกข์หรือสุขก็ตามหรือทำเพื่อฐานะ

ทางสังคม ก็ต้องอยู่ด้วยกันตลอดไป แต่บางคู่ถ้าอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขก็ไม่จำเป็นต้องครองชีวิตคู่ร่วมกันต่อไปและจบลงด้วยการหย่าร้าง

นิยม บุญมี ได้ให้ความหมายคำว่า การหย่าร้าง คือการสิ้นสุดชีวิตแต่งงานของคู่สมรส เป็นการแตกแยกของบุคคลที่เคยมีความรักใคร่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด การหย่าร้างในความหมายของตัวมันเองเป็นเรื่องความเศร้า เป็นการทำลายความรักความเชื่อของบุคคลที่เคยมีต่อกันอย่างลึกซึ้ง แต่การหย่าร้างก็ไม่ใช่ว่าเป็นความเศร้าอย่างถาวร เพราะถ้าหากหย่าร้างกันอาจมีความสุขมากกว่า หรือไปแต่งงานใหม่กับบุคคลอื่นที่ทำให้ชีวิตมีความสุขมากกว่าเก่า(นิยม บุญมี 2534:138)

ในส่วนของ สุภรณ์ และพนม ลิ้มอารีย์ ให้คำจำกัดความของ การหย่าร้าง นั่นคือ การเลิกเป็นสามีภรรยา กัน เป็นการสิ้นสุดชีวิตการแต่งงานของคู่สมรส โดยมีการจดทะเบียนหย่าจากกันที่อำเภอ (สุภรณ์ และ พนม ลิ้มอารีย์. 2536 : 7)

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายคำว่า “หย่า” หมายถึง การเลิกเป็นสามีภรรยา กัน ทำให้การสมรสสิ้นสุดลงโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้ง 2 ฝ่าย หรือโดยคำพิพากษาของศาล (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2545 :1266)

ในส่วนพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 ได้ให้ความหมายในบริบทที่กว้างขึ้นของ การหย่า นั้นเป็นการสูญสลายไปตามกฎหมายของสัมพันธภาพทางสมรสที่ได้รับการรับรองเป็นทางการ ความมุ่งหมายเพื่อปลดปล่อยบุคคลซึ่งไม่สามารถทนต่อภาวะของการสมรสได้ การตัดสายสัมพันธ์ทางสมรสโดยความเห็นชอบของสังคมนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่เก่าแก่พอๆ กับการสมรส สังคมระดับดั้งเดิมส่วนใหญ่อนุญาตให้มีการหย่าร้างกันได้ในสภาวะการณ์บางอย่างตามจารีตประเพณี ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ในครอบครัวที่มีอำนาจอยู่กับฝ่ายบิดาการหย่าร้างเป็นสิ่งที่แทบจะไม่รู้จักกันเลยและสิทธิของสตรีถูกจำกัดลงไปตามส่วน การมีครอบครัวที่สามีและภรรยามีอำนาจเท่าเทียมกัน ทำให้การหย่าร้างเพิ่มขึ้นเหตุผลของการหย่าร้างในสมัยนี้มีมากขึ้น ส่วนสาเหตุทางกฎหมายที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ การมีชู้ การทอดทิ้ง การทารุณ การไม่เลี้ยงดู เป็นต้น(พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 : 119)

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุป นิยามของการหย่าร้าง คือ การสิ้นสุดความสัมพันธ์แบบ สามี ภรรยา กันตามกฎหมาย โดยการจดทะเบียนหย่าเพื่อสิ้นสุดการสมรส อาจจะมีผลมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น การนอกใจ ทอดทิ้ง หรือทารุณ เป็นต้น

การหย่าร้างเป็นปัญหาการแตกแยกของครอบครัว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยการหย่าร้างมีกรณีที่จะยกเป็นข้ออ้างได้หลายกรณีคือ

1. สามีหรือภรรยา มีไข้ นอกใจซึ่งกันและกัน
 2. ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งถึงบาดเจ็บ หรือหมิ่นประมาทอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 3. สามีหรือภรรยาจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินกว่าหนึ่งปี หรือไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรรยาอย่างร้ายแรง จนอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจจะอยู่กินเป็นสามีภรรยาต่อไป อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 4. สามีภรรยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ใจสลด หรือปลอมแปลงเงินตรา หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดอย่างอื่นเกินกว่าสามปี อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 5. สามีหรือภรรยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญและศาลยังไม่เพิกถอนคำสั่งนั้น อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 6. สามีหรือภรรยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ เพราะเหตุวิกลจริตตลอดมาเกินกว่าสามปี นับแต่วันศาลสั่ง และความวิกลจริตนี้ ไม่มีทางรักษาให้หายได้ถึงขีดที่จะอยู่กินเป็นสามีภรรยาต่อไปไม่ได้ อีกแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 7. สามีหรือภรรยาผิดพันกันบนที่ ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 8. สามีหรือภรรยาเป็นโรคติดต่อร้ายแรงอันอาจเป็นภัยอีกฝ่ายหนึ่ง และโรคนี้ไม่มีทางรักษาให้หายได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
 9. สามีหรือภรรยามีอวัยวะสืบพันธุ์ไม่สมบูรณ์จนไม่มีความสามารถจะอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : ออนไลน์)
- การหย่าร้างที่เกิดขึ้นในแต่ละสังคมนั้นขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และตัวบุคคลเป็นตัวกำหนด ในชีวิตแต่งงานระหว่างสามีและภรรยาที่ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมคาดหวังได้เมื่อคู่สมรสตัดสินใจที่จะหย่าร้างกัน สิ่งสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องคำนึงถึงคือ ลูก เพราะถึงแม้ว่าคู่สมรสจะยุติบทบาทการเป็นสามีภรรยากันแล้ว แต่ไม่สามารถยุติบทบาทการเป็นพ่อและแม่ได้ ยังต้องทำหน้าที่พ่อหรือแม่ให้ดีที่สุด เพื่อช่วยลดปัญหาหรือผลกระทบที่จะเกิดตามมากับลูกอันเป็นผลพวงจากการหย่าร้างได้

1.5 การปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง

ปัญหาการหย่าร้างอาจจะส่งผลทำให้พฤติกรรมของเด็กเปลี่ยนไป จะมีความรู้สึกไม่มั่นคง เนื่องจากลูกเคยชินต่อสภาพพ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น และความมั่นใจแก่เขา แต่ความสัมพันธ์แบบนี้ต้องถูกทำลายไป ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น เกิดความสับสนในตัวเอง หรือกลัวถูกมองและตัดสินจากสังคมภายนอก การดูแลลูกหลังหย่าร้างจึงมีความสำคัญในการช่วยประคับประคองความรู้สึกของเด็กในช่วงแรก

1. ศึกษาหาความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก เพื่อนำมาปรับใช้ในการเลี้ยงดูลูกให้เหมาะสมกับวัย เนื่องจากการหย่าร้างจะกระทบกับลูกแต่ละวัยต่างกัน สำหรับลูกวัยรุ่นจะได้รับผลกระทบมากกว่าวัยอื่นๆ พ่อแม่ต้องเข้าใจ ใส่ใจ อธิบายให้ลูกฟังอย่างตรงไปตรงมา เพื่อจะได้เกิดปัญหาน้อยที่สุด

2. พยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับลูกให้น้อยที่สุด คือ ถ้าลูกเคยอาศัยอยู่ที่ใดก็ควรให้ลูกได้อยู่ในที่เดิม หรือให้อยู่คนที่ลูกคุ้นเคยที่สุด ลูกเคยทำกิจกรรมใดก็ควรให้เขาได้ทำกิจกรรมนั้นต่อไปเหมือนสมัยที่ลูกยังมีทั้งพ่อและแม่ครบ

3. บอกลูกว่าไม่ใช่ความผิดของเขาที่ทำให้พ่อแม่ต้องหย่ากัน ซึ่งพ่อแม่จะต้องให้ความมั่นใจด้วยการพูดคุยกับลูกบ่อย ๆ โดยเฉพาะในระยะแรก ๆ ของการหย่าร้าง ให้บอกกับเขาอย่างนุ่มนวลว่า การที่พ่อแม่หย่าร้างกันนั้น มาจากการตัดสินใจของพ่อแม่เอง ลูกไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้พ่อแม่ต้องหย่าร้างกัน และยืนยันว่าพ่อแม่ยังรักเขาอยู่เสมอ

4. ตั้งใจฟังและเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความรู้สึกในใจออกมา เด็ก ๆ มักจะมีคำถาม มีความรู้สึกต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย รวมถึงความรู้สึกไม่แน่ใจ ความกังวลเกี่ยวกับการหย่าร้างของพ่อแม่ ฉะนั้นพ่อแม่จะต้องตั้งใจและรับฟังความรู้สึกในใจของเขาอย่างจริงจัง ให้ลูกรู้สึกว่า ไม่ว่าลูกจะมีปฏิกิริยาอย่างไรพ่อแม่ก็รับได้ เพื่อลูกจะได้กล้าที่จะบอกความรู้สึกที่เขาเก็บซ่อนไว้ในใจไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกเศร้า เหนใจ เสียใจ โกรธ สับสน และพ่อแม่จะได้รับรู้ความรู้สึกของลูกแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้ลูกเขาได้ทบทวนอารมณ์ ความรู้สึกในใจของเขาเอง

5. อย่าว่าร้ายหรือระบายความรู้สึกที่ไม่ดีต่ออีกฝ่ายให้ลูกฟัง การต่อว่าอีกฝ่ายซึ่งก็คือ พ่อหรือแม่ของลูก จะไม่เกิดผลดีกับใครทั้งสิ้น บางคนอาจจะเข้าใจผิดคิดว่า ถ้าได้ต่อว่าคู่ของตัวเองที่เลิกรากันไปแล้ว ในทางเลวร้ายมากเท่าไร ลูกจะได้หันมารักเรามากขึ้น แต่ในความเป็นจริง มันเป็นเรื่องที่ผิดอย่างมาก เพราะการที่ลูกได้ยินพ่อหรือแม่ ต่อว่าอีกคนหนึ่งซึ่งก็คือพ่อหรือแม่ของเขา ลูกจะมีคำถามเกิดขึ้นในใจมากมาย บางครั้งมากเกินไปที่คาดคิด และจะเลวร้ายมากยิ่งขึ้น เมื่อวันหนึ่งลูกอาจมานั่งขบคิดว่า พ่อหรือแม่ที่เขาอยู่ด้วยทุกวันนี้ ใครเลวกว่ากันแน่

6. อย่าปิดกั้นไม่ให้ลูกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอีกฝ่ายซึ่งก็คือพ่อหรือแม่ของลูก โดยเฉพาะลูกที่โตเป็นวัยรุ่นแล้ว พ่อไม่สามารถแทนแม่ได้ และแม่ก็ไม่สามารถแทนพ่อได้ เพราะบทบาทในการเป็นพ่อแม่จะ

แยกกันอย่างชัดเจน ไม่เป็นบทบาทรวม ๆ เหมือนสมัยลูกยังเล็ก ๆ และการที่ไม่ปิดกันให้ลูกได้เจออีกฝ่ายยังสร้างความมั่นใจให้ลูกเกิดความรู้สึกว่า ถึงแม้พ่อแม่จะหย่าร้างกันไป แต่ในความรักของพ่อแม่ที่ลูกเคยได้รับ ลูกก็จะได้รับเหมือนสมัยที่ลูกยังมีพ่อแม่อยู่พร้อมหน้ากัน (ธนเนตร ฉันทลักษณ์วงศ์ – กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข :ออนไลน์)

ระวีวรรณ ธรณี อธิบายว่า การหย่าร้างเป็นสิ่งที่ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้นกับครอบครัวของตนเอง แต่เมื่อมันเกิดขึ้นมาแล้ว คนที่มีบทบาทเป็นพ่อหรือแม่ก็สามารถสร้างความสุขให้ตนเองและลูกได้ ในมุมที่สังคมส่วนหนึ่งยังเข้าใจว่า การมีครอบครัวไม่สมบูรณ์ หรือครอบครัวที่หย่าร้างนั้นส่งผลกระทบต่อสังคมใหญ่ รวมถึงงานวิจัยในอดีตที่ระบุว่า เด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างมีโอกาสเสี่ยงต่ออบายมุขต่าง ๆ สูง เนื่องจากเด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ว่าเหว่ ขาดที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยว ส่งผลให้เด็กจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างบางส่วนมีพฤติกรรมประชดบุพการีในลักษณะต่าง ๆ จนมีการรณรงค์แนวทางสร้างครอบครัวอบอุ่น หรือวิธีสานสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวเพื่อสกัดปัญหาการหย่าร้างออกมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีเด็กจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันยืนอยู่บนสังคมจำนวนมาก และเด็กเหล่านี้กำลังโดนมุมมองของสังคมทำร้าย เนื่องจากแววตาที่สังคมมองไปยังเด็ก ๆ จากครอบครัวหย่าร้างก็ยังคงไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้เหมาะสมขึ้นแต่อย่างใด ยังคงเป็นการมองในแง่ลบว่าเด็กกลุ่มนี้มีโอกาสก่อปัญหาสังคมสูงนั่นเอง จะเห็นได้ว่าช่วงเวลานั้นของชีวิตของเด็กที่พ่อแม่หย่าร้างจะเต็มไปด้วยความลำบากและความเจ็บปวด ทำให้เด็กเหล่านี้ถูกมองว่าเป็น “กลุ่มเสี่ยง” ต่อการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน (ระวีวรรณ ธรณี เด็กพ่อแม่หย่าร้าง “เข้มแข็ง” ได้ : หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ :ออนไลน์)

แต่ในขณะเดียวกัน บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ จะทำให้เด็กเกิดการปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับปัญหาต่างๆ ประสบการณ์ชีวิตที่ได้หล่อหลอมความเข้มแข็ง และอาจนำมาเป็นแรงผลักดันในชีวิต ทำให้เด็กเหล่านี้เลือกที่จะไม่นำปมในครอบครัวมาเป็นปัญหาให้กับตนเอง เขาเลือกที่จะเผชิญกับปัญหา และทางออกให้กับชีวิตของตนเองในรูปแบบของตนเอง

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

2.1 แนวคิดสัญวิทยาและการสร้างภาพแทนความ

สัญวิทยา หรือ สัญศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญญาณ เครื่องหมาย ฯลฯ หรือหมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริง ในตัวบทและในบริบทหนึ่งๆ

เกกิง พัฒนภาษา อธิบายนิยามของ สัญวิทยาหรือสัญศาสตร์ (semiotics) ไว้ว่า เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความหมาย เป็นการศึกษว่า “สิ่งแทนความ” (representation) อาจก่อให้เกิดความหมายได้อย่างไร

เป็นการศึกษาถึงกระบวนการที่ทำให้เรา เข้าใจความหมาย ของสิ่งใดๆ (comprehend meanings) หรือกระบวนการที่เรา ให้ความหมาย แก่สิ่งใดๆ (attribute meanings) หากพิจารณา สัญลักษณ์ อย่างสัมพันธ์ กับ ภาพ (visual images) หรือขยายกรอบการพิจารณาออกไปถึง ทัศนธรรม (visual culture) และวัตถุ ธรรม (material culture) สัญลักษณ์หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์(symbolism) ในฐานะที่ เป็นศาสตร์ค่อนข้างใหม่ สัญลักษณ์ เสนอกระบวนการวิเคราะห์ที่ท้าทายกระบวนการคิดเก่าๆ อย่าง ธรรมชาตินิยม (naturalism) และ สัจนิยม (realism) รวมทั้งเจตจำนง (intentionality) นอกจากนี้ สัญลักษณ์ ยัง เสนอวิถีคิดที่มีประโยชน์แก่การวิเคราะห์ทางรูปนิยม (formalism) การวิเคราะห์ทางสัญลักษณ์ช่วยให้ ถึง ความสัมพันธ์ อันหลากหลาย ระหว่างตัวเรา กับ สิ่งแทนความ (object) ด้วยเหตุ นี้เอง เราจึงอาจเข้าใจได้ ว่าความหมายของ ภาพใดๆ หรือวัตถุใดๆ ย่อมมีพลวัต คือมี การเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลของความหมาย อย่างไม่หยุดนิ่ง อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ ว่า เราไม่อาจเข้าใจ ความหมายอ้างอิง (significance) ของภาพ หรือวัตถุ ใดๆ ได้จากกระบวนการสื่อสารทางเดียวแต่เราจำเป็นต้องเข้าใจภาพหรือวัตถุ ใดๆ จาก ปฏิสัมพันธ์ อันซับซ้อนระหว่าง ผู้รับสาร กับภาพหรือวัตถุ และ ปัจจัยอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม หรือ สังคม (เกกิง พัฒโนภาษ. 2551: 36)

จากคำจำกัดความของคำว่า สัญลักษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ มี เนื้อหาที่ว่าด้วย หน้าที่ของกระบวนการสร้างความเข้าใจในความหมาย การแทนความเพื่อการสื่อสาร ของ ภาษาและรวมถึงส่วนของภาษาภาพด้วย ภาษาหรือวัตถุใดๆ ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมที่เชื่อมโยง สัญลักษณ์เข้ากับความหมาย ดังนั้นความหมายจึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นมาโดยตรงจากภาพหรือวัตถุ อาจมี ความหมายตายตัวเพียงหนึ่งความหมายหรือมากกว่านั้น ตามกระบวนการรับรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากสังคม

การนำทฤษฎี สัญลักษณ์ หรือสัญลักษณ์มาใช้ในการศึกษาการสื่อสารของมนุษย์ ถือเป็นการศึกษา ในแนวใหม่ และเป็นจุดเน้นที่ต่างไปจากการศึกษาดั้งเดิมที่มุ่งศึกษาการสื่อสารแบบเป็นกระบวนการที่ เกี่ยวข้องอยู่กับสาร ช่องทาง เครื่องส่ง ผู้รับ เสียงรบกวน และการย้อนกลับ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการ สื่อสาร

สัญลักษณ์เป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของ ความหมาย ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะไม่สนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ และความถูกต้อง แต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และ ผู้รับสาร ตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม และความเป็นจริงที่ไม่ สามารถแสดงผลเป็นลูกศรหรือเป็นเส้นตรงของกระแสการไหลของภาษา แต่เป็นการศึกษาเชิงโครงสร้าง โดยมุ่งความสนใจไปที่การวิเคราะห์โครงสร้างที่กลุ่มความสัมพันธ์ที่ทำให้ สาร หมายถึง บางสิ่งที่มันสร้าง เครื่องหมายบนกระดาษ หรือเสียง ไปยังสารที่จะถูกส่งออกไปในการสื่อสารแต่ละครั้ง ดังนั้นการศึกษา แนวสัญลักษณ์นี้ถือว่าตัวกำหนดของการสื่อสารขึ้นอยู่กับสังคมและสิ่งรอบตัวบนโลกของมนุษย์ ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับ

กับกระบวนการของการสื่อสาร แต่ระบบสัญลักษณ์ทำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบทให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแผ้วถื่น และต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรม

สัญลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ตัวหมาย (Signifier) เป็นรูปแบบทางกายภาพของสัญลักษณ์ เช่น คำที่ถูกเขียน เส้นต่างๆ ในหน้ากระดาษที่ก่อให้เกิดภาพวาด รูปภาพ หรือเสียง ส่วนที่สองคือ ตัวหมายถึง (Signified) คือบริบทภายในใจที่ถูกหมายถึง ดังนั้น คำว่า ต้นไม้ ไม่จำเป็นต้องเป็นต้นไม้ที่เฉพาะเจาะจง แต่หมายถึงบริบทที่ถูกสร้างซึ่งทางวัฒนธรรมว่าคือความเป็นต้นไม้ กระบวนการทั้งหมดนี้เราเรียกว่า การสร้างความหมาย การศึกษาในเชิงสัญลักษณ์ให้ความสำคัญกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึง

ในการแสดงความหมาย 2 ระดับ คือ

ระดับแรกเป็นการตีความตามความหมายตรง (Denotation)

การตีความตามความหมายตรง เป็นระดับที่เกี่ยวข้องกับความจริงตามธรรมชาติ เป็นการอ้างถึงสามัญสำนึกหรือความหมายที่ปรากฏแจ่มแจ้งอยู่แล้วของสัญลักษณ์ (Sign) และความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์กับสิ่งที่กล่าวถึงในความหมายที่ชัดเจนของสัญลักษณ์ เช่น ภาพของอาคารใดอาคารหนึ่ง ก็แสดงว่าเป็นอาคารนั้น

ระดับที่สอง เป็นการตีความหมายแฝง (Connotation)

การตีความหมายในขั้นนี้จะเป็นการตีความหมายในระดับที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยซึ่ง ไม่ได้เกิดจากตัวของสัญลักษณ์เอง เป็นการอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญลักษณ์กระทบกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ใช้และคุณค่าทางวัฒนธรรมของเขา ซึ่งสัญลักษณ์ในขั้นนี้จะทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ถ่ายทอดความหมายโดยนัยแฝง และถ่ายทอดความหมายในลักษณะมายาคติ (Myths)

สัญลักษณ์วิทยา (Semiology) นั้นเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการให้คำอธิบายต่อสิ่งที่เรียกว่าสัญลักษณ์ (Sign) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนตัวจริงหรือของจริง ซึ่งความหมายของสัญลักษณ์นั้นขึ้นอยู่กับตัวบท(Text) และบริบท (Context) ที่แวดล้อมสัญลักษณ์นั้น ๆ หน้าที่ของสัญลักษณ์ คือ การสื่อความคิด เนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อที่นั้นผู้รับสารเป็นผู้ตีความ (Interpretation) หรือถอดความ (Decoding) ซึ่งการรับรู้ในสัญลักษณ์ที่ปรากฏมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ของผู้ตีความ(communication design .2007 : ออนไลน์)

โรลองด์ บาร์ตส์ (R. Barthes) นักภาษาศาสตร์และมายาคติ อธิบายสัญลักษณ์วิทยาหรือสัญลักษณ์ศาสตร์ ว่าเป็นการใช้วิธีค้นหาความจริงจากถ้อยคำ รูปสัญลักษณ์ เสียง ตัวหนังสือ และความหมายสัญลักษณ์ คือแนวคิดที่เราเข้าใจจากถ้อยคำนั้น ส่วน มายาคติ (mythologies) เป็นคติความเชื่อทางวัฒนธรรม เป็นผลผลิตทางประวัติศาสตร์ซึ่งพบเห็นเสมอ เช่น วัตถุชิ้นหนึ่งถูกสร้างให้เชื่อว่าเป็นของดีมีคุณค่าสูงด้วยมายาคติ จากนั้นขึ้นสู่ระบบสัญลักษณ์ คือเป็นสิ่งที่ดีที่ล้ำค่าและกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมอันสูงส่งไปในที่สุด เรามีความคิดแบบลัทธิโครงสร้างนิยมที่มีการวิเคราะห์โครงสร้างด้วยวิธีการดึงเอาสิ่งที่มองเห็นหรือไม่เห็นของ

วัตถุตั้งเดิมนั้นออกมา จากนั้นประกอบเข้าไปใหม่โดยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีการค้นพบใหม่ เพราะมีความเข้าใจและปัญญาใหม่เพิ่มเข้าไป แนวคิดของบาร์ตส์ใช้กับทางวรรณกรรมมาก เพราะในวรรณกรรมนั้นมีทั้งความหมายตรง (denotation) และความหมายแฝง (connotation) ซึ่งมีผู้นำไปประยุกต์ใช้กับทางสังคม ในเรื่องความหมายแฝงที่ปรากฏอยู่ในกลไกอันละเอียดอ่อนของความสัมพันธ์ในสังคม เรื่องของรัฐชนชั้น กลุ่มคน เรื่อยไปจนถึงแฟชั่นการแต่งกาย ความคิดของผู้คน การบันเทิง กีฬา ข่าวดารา แม้แต่ความพยายามในการต่อต้านอำนาจต่างๆ แนวคิดของบาร์ตส์นั้นมีอิทธิพลต่อนักคิดโพสต์โมเดิร์นจำนวนมาก (กัจจกร สุนพงษ์ศรี . 2555 : 186)

สัญลักษณ์ จึงเปรียบเสมือนภาษาต่างๆ ซึ่งใช้เป็นตัวแทนหรือใช้ในการสื่อสารความคิด ระบบสัญลักษณ์และระบบสัญลักษณ์ ผลิตความหมายต่างๆ ขึ้นมา แสดงถึงนัยยะสำคัญที่ว่า สิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ ผู้คน เหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่บนโลกนั้น ไม่มีความหมายในตัวของมันเอง ไม่มีความหมายที่คงที่แน่นอน ไม่มีความหมายที่เป็นสุดท้าย และไม่มีแม้กระทั่งความหมายที่จริงแท้ ความหมายเกิดขึ้น จากวัฒนธรรมของมนุษย์ ผู้ที่ทำให้ สิ่งต่างๆ มีความหมายขึ้นมา ดังนั้น ความหมายจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมหนึ่งสู่อีกวัฒนธรรม และจากช่วงเวลาหนึ่งสู่อีกช่วงเวลาอยู่เสมอ

ดังนั้นแนวคิดในเชิงสัญลักษณ์หรือสัญศาสตร์ จึงถูกเชื่อมโยงกับทฤษฎีการสร้างภาพแทนความ (representation theory) อย่างปฏิเสธไม่ได้ กัจจกร สุนพงษ์ศรี ได้อธิบายว่า

มนุษย์รู้จักสิ่งต่างๆ ในโลกภายนอกโดยผ่านมโนภาพ (idea) ที่เป็นตัวแทนของสิ่งเหล่านั้น ภาพตัวแทนในงานศิลปะ (representative art) หมายถึง ทัศนศิลป์ที่แสดงเป็นงานจิตรกรรมและประติมากรรม คำว่า Representative หมายถึง แทน, คำพูดแสดงความคิด, แสดงให้เห็น เป็นตัวอย่าง มักใช้กับงานทัศนศิลป์ เฟลโตนำคำนี้มาใช้ก่อน เพื่ออธิบายถึงช่างฝีมือที่สามารถสร้างเสนอสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเป็นต้นไม้ และสัตว์ คล้ายกระเจาของจินตภาพ เป็นการลอกแบบ(mimesis of imitation) ว่าเป็นผลงานจิตรกรรมที่จำลองของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสีและการออกแบบ ต่างเป็นไปตามที่มีอยู่ในธรรมชาติ ต่อมาคำนี้ได้คลี่คลายไป มีความหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ศิลปินพยายามเสนอออกมา สิ่งที่น่าเสนอในภาพหนึ่งนั้น มันก็คล้ายสิ่งต่างๆ ที่อธิบายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นั่นคือ สิ่งที่แสดงเป็นเครื่องหมาย นั่น คือหลักของการแสดงแทน (กัจจกร สุนพงษ์ศรี . 2555 : 100)

โรลองด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เป็นคนแรกที่ริเริ่มประยุกต์ แนวคิดของสัญศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมาจากภาษาศาสตร์ มาใช้ในการวิเคราะห์ภาพต่างๆ เช่น ภาพโฆษณาอาหาร งานของบาร์ตส์สรุปประเด็นสำคัญของ สัญศาสตร์ ว่า ความหมาย ใดๆ ที่ให้แก่ ภาพ ใดๆ ไม่ได้ เป็นผลโดย “ธรรมชาติ ” จากสิ่งที่เรามองเห็น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความเข้าใจของเราต่อภาพใดๆ ที่เราเห็น ไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ ชนิดที่อาจสมมุติได้ว่าความหมายของสิ่งนั้นปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด และความเข้าใจที่แต่ละคนได้ รับจากภาพใดๆ ก็ไม่ได้เป็นสากล คือแต่ละคนอาจเข้าใจภาพเดียวกันต่างกัน

การแทนความ (representation) นั้นมีองค์ประกอบสำคัญคือ ความคล้ายคลึง และกรอบจำกัด จึงมักคิดกันว่าภาพสามารถสื่อสารได้ ตรงไปตรงมากกว่าภาษาพูด หรือเขียนซึ่งมักแปรปรวนไปตามแต่ละวัฒนธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีแนวโน้มอย่างสูงที่จะแปรเปลี่ยนไป ภาพในฐานะที่เป็นภาษาแบบหนึ่งแต่ก็มักคิดถึง ภาพในฐานะสิ่งที่สื่อความได้ ตรงไปตรงมาและมีความหมายที่เป็นสากล การที่ศิลปะมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่น กับแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออก (expression) ทักษะศิลป์ในฐานะสัญญาณประเภทหนึ่ง หรือในฐานะสิ่งที่ สามารถ สื่อความได้ถูกเปรียบเทียบกับศิลปะที่ไม่ได้ มีลักษณะ “แทนความ” เช่น ศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ (impressionist art) หรือ ศิลปะนามธรรม (abstract art) ศิลปินอิมเพรสชันนิสม์พยายามสร้างงานที่ทำให้การใช้ ภาพแทนความมี ฐานะเสมอด้วยการรับรู้ทางตา ในขณะที่ศิลปินนามธรรมพยายามสร้างงานที่ก่อให้เกิดอารมณ์โดยตรงแก่ ผู้ชมโดยปราศจากองค์ประกอบที่มีความหมายในลักษณะคล้ายข้อความ เป้าหมายของศิลปินเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาเพราะ ในที่สุดคนเราย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะพยายามหาความสำคัญและความหมายเท่าที่จะทำได้ เช่น จิตรกรรมนามธรรมของ แจ็คสัน พอลล็อก (Jackson Pollock) ซึ่งประกอบขึ้นด้วย หยดสี ทำให้รู้สึกถึงความ “ดิบ” ของภาพทิวทัศน์ แม้แต่การยอมรับและอธิบายการที่ภาพใดๆไม่มี ความหมายหรือรหัส ของภาษา ซึ่งย่อมเป็นฉากกั้นระหว่างผู้ชมกับผลงานนั้น แนวคิดของบาร์ตส์ ที่แบ่งความหมายออกเป็น ความหมายตรง และความหมายแฝง มีประโยชน์ในประเด็นนี้เพราะ อาจอนุมานว่าคนสองคนอาจมองเห็นสิ่งเดียวกันได้ โดยปราศจากการตีความ การให้ความหมาย ไม่ว่าจะเป็นภาพนามธรรมของ พอลล็อก หรือภาพดอกบัวของ โมเนต์(เกกิง พัฒโนภาส. 2551: 41-44)

2.2 ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความไม่สมบูรณ์ (The ugliness in Philosophy of Art)

ในทางปรัชญาศิลปะ มีการนำเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาความดี ความชั่วมาใช้ในการสร้างงานกันมาก เพราะจัดอยู่ในกรอบของสุนทรียภาพทั้งคู่ ไม่สามารถคัดออกจากกันได้ ดังนั้นจึงมีสุขนาฏกรรม(commedy) และโศกนาฏกรรม (tregedy) ปรากฏอยู่เสมอตั้งแต่โบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกัน เมื่อมีคนสวยก็ย่อมมีคนไม่สวยอยู่ด้วย ต้องมีการเปรียบเทียบ มิฉะนั้นก็ไม่ทราบว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรสวย อะไรไม่สวย

ในปรัชญาศิลปะ ความน่าเกลียดเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความสวยงาม เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เกิดความไม่ประสานกลมกลืนกัน เป็นการขัดหูขัดตา ไม่น่าดู ซึ่งรสนิยมก็เป็นส่วนประกอบ บางครั้งศิลปินแสดงออกให้เป็นนัยดูหยาบคาย แต่เพื่อให้ผู้ดูผู้ฟังเกิดความรู้สึกให้ได้ผลตรงข้ามเป็นการประชดประชัน หรือเป็นวิธีหนามยอกเอาหนามบ่ง เพื่อปลุกเร้าให้ผู้ดูผู้ฟังเกิดความสำนึกทางศีลธรรมหรืออื่นๆ ได้เช่นกันการประเมินคุณค่างานศิลปะขึ้นใดแลดูน่าเกลียดหรือไม่ นั่น ไม่ได้เกิดเพราะภาพนั้นแสดงใบหน้าของคนอัปลักษณ์ หรือคนชรา หรือสัตว์ที่ไม่สวยไม่งาม หรือตลกขบขันที่ดูสกปรก แต่ประการใด

เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนมีสุนทรียภาพในด้านในด้านหนึ่งแตกต่างไปจากด้านความสวยงาม แต่เป็นเพราะการแสดงความจริงในอีกด้าน และเป็นประเด็นสำคัญในปรัชญาศิลปะกับความงามจริง (ก่าจร สุนพงษ์ศรี . 2555 : 155)

อริสโตเติล ได้ อธิบายแนวคิดนี้ในเชิงวรรณกรรม ที่เปรียบเทียบถึง โศกนาฏกรรมกับสุขนานุกรมไว้ว่า เป็นการระบายอารมณ์ความรู้สึก

แนวคิดต่อไปนี้ที่เชื่อมโยงกับศิลปะได้รับการพัฒนาขึ้นในงาน Poetics ของอริสโตเติล สำหรับละครกรีกเนื่องจากการที่ละครได้ไปปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ (กิเลส) แต่อริสโตเติล กลับยอมรับคุณสมบัติพิเศษเหล่านี้ไว้ เป็นหนึ่งในแก่นสารทางสุนทรียศาสตร์ของเขาที่ว่าด้วย ทฤษฎีเกี่ยวกับการปลดปล่อยอารมณ์หรือการชำระล้างอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ผ่านความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจ และความกลัว ซึ่งถูกทำให้บรรลุโดยละครโศกนาฏกรรม อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้พัฒนาทฤษฎีไปไกล (เพียงปรากฏในข้อความไม่กี่บรรทัดในเรื่อง Poetics แต่กลับมีอิทธิพลอย่างมาก และอริสโตเติลมีความเชื่อว่าการระบายถ่ายเททางอารมณ์ความรู้สึกนี้เป็นสิ่งที่ดี

นิยามความหมายโศกนาฏกรรม ของอริสโตเติล โศกนาฏกรรมคือการเลียนแบบการกระทำหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องจริงจัง มีความสำคัญ และสมบูรณ์ในตัวเอง ในด้านภาษาประกอบด้วยแก่นสารเนื้อหาอันน่าพอใจ แต่ละอย่างที่แตกต่างกันนำไปสู่แต่ละส่วนของผลงาน ในเรื่องของละครมีใช้รูปแบบของการเล่าเรื่อง แต่เป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่ปลุกเร้าความรู้สึกสงสารและความหวาดกลัว เพื่อจะบรรลุผลสำเร็จในการระบายถ่ายเทอารมณ์ความรู้สึกนั้น

โศกนาฏกรรม คือการเป็นตัวแทนเรื่องราวที่จริงจังหรือมีความหมาย โศกนาฏกรรมคือการเป็นตัวแทนซึ่งถูกทำขึ้นโดยการแสดง มิใช่เพียงการเล่าเรื่อง มันถูกทำให้เหมาะเจาะด้วยการถ่ายทอดหรือพรรณนาถึงเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัวและน่าตื่นเต้น เกิดความรู้สึกสงสารในใจของผู้ชม ผู้ชมจักได้รับการชำระล้างและทำให้บริสุทธิ์จากความรู้สึกเหล่านั้น และสามารถที่จะยืดขยายและควบคุมความรู้สึกเห็นอกเห็นใจได้ ด้วยเหตุนี้ มันจึงเป็นการแก้ไขปัญหาหรือการเยียวยาจากความเลวร้าย ความไม่สมประกอบ กิเลสตัณหาต่างๆ (Midnight University .2015 : ออนไลน์)

ซึ่งแนวคิดสุนทรียศาสตร์เชิงวรรณกรรมที่ อริสโตเติล พยายามอธิบายนี้ มีความคล้ายคลึงกับ ทฤษฎี ของญี่ปุ่น ในลัทธิเซน(zen) อธิบายเรื่องความงามในความไม่สมบูรณ์ หรือ เรียกว่า วะบิ-ซะบิ (wabi-sabi) “ความรู้สึกเชิงสุนทรียภาพ” (aesthetic sensitivity) มีความสำคัญอย่างสูงในงานศิลปะเซน เรียกเป็นคำภาษาญี่ปุ่นว่า “วะบิ” (Wabi) และ “ซะบิ” (Sabi) ชัยยศ อิชฎีวรพันธุ์ ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ซะบิ (sabi) แม้ในปัจจุบันจะแปลว่าคราบสนิม แต่ในศัพท์ดั้งเดิมแปลว่า แห้งลง มีอายุ ซึ่งบ่งชี้เป็นรูปธรรมเช่นคราบที่เกิดขึ้นบนเครื่องใช้ไม้สอย ในวรรณคดีโบราณมีประโยคที่ว่า “มันเป็นสถานที่เก่าแก่ซึ่งหินก้อนใหญ่ถูกตะไคร่น้ำปกคลุมไปหมดและเขาคิดว่าคงจะอภิมรณที่จะไปอาศัย” ทำให้เห็นว่าซะบิไม่ใช่แค่ความเก่าแก่แต่เป็นความรื่นรมย์ที่เกิดจากสรรพสิ่งที่มีวัย มีความจิตจำที่เปลี่ยนแปลงไปด้วกาลเวลาแต่ให้ความรู้สึกพิเศษบางอย่าง เช่นเครื่องปั้นดินเผา ที่แม้ว่าเครื่องเคลือบใหม่เป็นมันเงาจะสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะหลายอย่าง แต่ชิ้นที่เก่าแล้วผ่าน การใช้สอย มีคราบขึ้นเก่านั้นทำให้เกิด “ความรู้สึกงดงามอย่างเร้นลับที่สงบนิ่ง” สุนทรียะแบบซะบิจะพบได้ในพิธีชา ที่สงบเงียบ สมถะ เครื่องใช้ในพิธี อาคารล้วนแล้วแต่มีร่องรอยของเวลานอกจากนี้ซะบิยังชี้ให้เห็นถึงความงาม และคุณค่าของความไม่สมบูรณ์พร้อมหรือความขาดแคลนที่จะเป็นมาตรวัดความสมบูรณ์อีกทีหนึ่ง “เราจะมองเพียงแต่ดอกไม้ที่บานสะพรั่งภายใต้แสงจันทร์ที่กระจ่างเท่านั้นหรือ เปล่าหรือหากแต่การมองไปในสายฝน รอแสงจันทร์ ชักมู่ลี่ขึ้นและไม่สำเนียงถึงการผ่านไปของฤดูใบไม้ผลิจะกระตุ้นความรู้สึกส่วนลึกได้ดีกว่า ในสวนที่เต็มไปด้วยดอกไม้ที่แห้งเหี่ยวร่วงหล่นมีอะไรให้ดูมากกว่ากิ่งอ่อนเยาว์ที่กำลังจะมีดอกไม้ผลิบาน เป็นความผิดพลาดสำหรับผู้ที่ยกคิดว่า กิ่งไม้ที่ติดอกและใบร่วงหล่นเหี่ยวแห้งหมดแล้วไม่มีอะไรจะให้ดูอีกต่อไป”

วะบิ (wabi) วะบิมีส่วนเกี่ยวข้องกับซะบิอย่างแยกไม่ออก บางครั้งมันก็สลับที่กัน วะบิแปลว่าความหยาบแบบเรียบง่าย ซึ่งก็เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับซะบิ วะบิได้ความรู้สึกจากการผสมผสานระหว่างรสนิยมประณีตชาวราชสำนัก กับรสนิยมแบบชาวบ้านเช่นการสร้างบรรยากาศภายในอาคารด้วยการใช้ไม้ที่มีร่องรอยของตาไม้หรือเปลือกไม้และความคดโค้งตามธรรมชาติเห็นได้ชัดว่ามันเป็นการยอมรับในปรัชญาที่ว่าด้วยความไม่สมบูรณ์พร้อมแบบ ซะบิเช่นกัน โดยอ้างอิงถึงความคิดที่ว่าความขาดหายไปนั้น อาจจะเป็นระดับที่ไม่มีทั้งสิ่งของและไม่มีตัวตนหรืออนัตตาตามปรัชญาพุทธศาสนาด้วย วะบิให้ความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะของความหยาบบางอย่าง ที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นมันจึงกินความเลยไปยังรูปทรงที่เรียบง่ายและไม่ต้องพยายามมากที่จะทำให้รูปทรงนั้นสำเร็จขึ้น เจกเช่นเดียวกับชีวิตสามัญที่เผชิญอยู่กับ ความขาดแคลนไม่สมบูรณ์ตลอดเวลา เพียงแต่ไม่ใช่เรื่องของวัตถุ ความรวย อำนาจหรือเรื่องสถานะสังคมแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตภายในที่เป็นคุณค่าที่สูงที่สุด เหนือเวลาหรือสถานะทางสังคมการเข้าสู่ความสงบผ่านทางความรู้สึกไม่สมบูรณ์ (ชัชยศ อิชฎวรพันธุ์ . บทความว่าด้วยสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น : ออนไลน์)

วะบิและซะบิ นั้น อาจจะมีเค้าโครงที่มาจากลักษณะคำสอนของนิกายเซนที่ไม่ได้มุ่งสร้างทฤษฎีหรือระบบคิดที่ยิ่งใหญ่ใดๆ ทั้งยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับวิธีการที่อิงกับระบบตรรกะเหตุผลเช่นที่ลัทธินิกายอื่นๆ นิยมกัน แม้ในคำสอนของเซนเองก็มุ่งเน้นไปที่การทำลายความยึดติดในวิธีคิดที่เต็มไปด้วยแบบแผนต่างๆ ในชีวิตด้านพุทธิปัญญา ก็ไม่ได้แสวงหาความรู้รวมแห่งมโนคติ มิได้แสวงหาความหลักแหลมหรือความชิงชังในการที่จะจัดความคิดให้เป็นระเบียบ และในการสร้างระบบปรัชญาขึ้นมา ลักษณะของนิกายเซนดังนี้ จึงส่งผ่านมายังรสนิยมทางสุนทรียภาพที่เฝหาความเรียบง่าย สงบ ลดทอน และให้

ความสำคัญกับความยากไร้และความไม่สมบูรณ์ไปในที่สุด พัฒนามาเป็นความรู้สึกเชิงสุนทรียภาพแบบญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

“ความไม่สมดุล ความไม่ได้สัดส่วน “มุมหนึ่ง” ความยากจน ชะบิ หรือ ะบิ ความง่าย ๆ ความโดดเดี่ยว และมนคติที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน ได้ก่อให้เกิดเป็นลักษณะสำคัญที่เด่นที่สุดและเป็นอัตลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ทั้งหมดนี้เกิดจากความรู้สึกซึมซาบในสัจธรรมของนิยายเซน ที่นับว่าสำคัญยิ่งประการหนึ่งซึ่งเป็น “หนึ่งในสิ่งที่มีมากมาย และเป็นสิ่งที่มีมากมายในหนึ่ง” หรือถ้าจกกล่าวให้ถูกต้องยิ่งไปกว่านี้ก็ถือว่า “หนึ่งที่คงเป็นหนึ่งในความมากมาย ทั้งในแง่ปัจเจกและในแง่แบบรวมๆ

ในงานจิตรกรรมเซน เราอาจจะเห็นภาพเรือจับปลาเล็ก ผุพัง ปราศจากเครื่องมือ เครื่องมือที่ทันสมัยใดๆ ลอยอยู่ท่ามกลางมหาสมุทรเว้งว่าง อย่างโดดเดี่ยว หรือ ภาพนักบวช บัณฑิตที่แต่งกายด้วยผ้าเก่าขาดวิน สวมหมวกฟางและรองเท้าไม้ ไร้ทรัพย์สินมีค่า ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางวงล้อมของธรรมชาติ เป็นการแสดงถึงคุณธรรมและความงดงามบางอย่างของความไม่สมบูรณ์ ความขาดแคลน ความหม่นหมอง แต่ความหมายที่แทรกซ่อนอยู่ในความยากไร้ขาดแคลนนี้ กลับเต็มไปด้วยคุณค่าทางจิตวิญญาณ และความเต็มตื่นจากการสัมผัสรับรู้ถึงธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่รอบตัว ศิลปะญี่ปุ่นและนิยายเซนจึงอยู่ใกล้ชิดกับอารมณ์ความรู้สึกสุนทรียภาพแบบชะบิและะบิ และเข้าใกล้ความงดงามและสมบูรณ์พร้อมแห่งปัญญาญาณ ดังว่า

“ความไม่สมบูรณ์นี้แหละจะกลายเป็นความสมบูรณ์แบบหนึ่ง เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าความงามไม่จำเป็นจะต้องหมายถึงความสมบูรณ์ของรูปเลย ข้อนี้ได้กลายเป็นกลเม็ดที่นิยมกันมากอย่างหนึ่งของศิลปินญี่ปุ่น นั่นคือในการที่จะใส่ความงามไว้ในรูปที่ไม่สมบูรณ์ หรือแม้แต่รูปที่น่าเกลียด” (Art & Philosophy ศิลปะกับปรัชญา . 2015 : ออนไลน์)

จากทฤษฎีและความหมายของความงามในความไม่สมบูรณ์ หรือแนวความคิดของญี่ปุ่นที่เรียกว่า ะบิ ชะบิ ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงแนวความคิด ที่อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์ของความงามแห่งความไม่สมบูรณ์แบบ อันเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางสุนทรียภาพแบบญี่ปุ่น ที่ซึมซาบอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่ดั้งเดิม เน้นการให้ความสำคัญในคุณค่าความงามของทุกสรรพสิ่ง ในแนวความเชื่อที่ว่าไม่มีสิ่งใดสมบูรณ์แบบ ไม่คงทนถาวร เป็นความงดงามที่อยู่ในรูปแห่งความไม่สมบูรณ์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะแบบจัดวาง (Installation art)

3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะจัดวางหรือติดตั้ง (Installation art)

3.1.1 ประวัติและความเป็นมาของศิลปะเชิงจัดวาง (Installation)

สุริยะ ฉายะเจริญ อธิบาย เกี่ยวกับ งานศิลปะเชิงจัดวาง ในบทความศิลปะเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์บนสื่ออินเทอร์เน็ต ว่า ศิลปินจำนวนไม่น้อยใช้วัสดุและกรรมวิธีการทางศิลปะ ผสมผสานกันเรียกว่า Mixed Media Installation ศิลปะในรูปแบบอินสตอลเลชัน คืองานศิลปะที่สามารถสร้างในพื้นที่เฉพาะเจาะจง (Site-Specific Installation) หรือเป็นพื้นที่แห่งไหนก็ได้ พื้นที่ดังกล่าวจะต้องถูกสร้างหรือแปรสภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของงานซึ่งมีความหมายแตกต่างไปจากเดิม ศิลปินที่ทำงานในแนวนี้นำสิ่งต่างๆ มาจัดวางในพื้นที่เพียงเพื่อความสวยงามหรือความเหมาะสม แต่เป็นการสร้างพื้นที่ขึ้นใหม่ตามกรรมวิธีเทคนิคหรือการใช้สื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุเหลือใช้ วัสดุสำเร็จรูป งานจิตรกรรม ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ ประติมากรรมหรืองานวาดเส้น มาสร้างสรรค์ให้เป็นงานศิลปะตามความคิด อารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการของศิลปิน ศิลปะในรูปแบบนี้สามารถสร้างกับพื้นที่ที่หลากหลาย อาทิเช่น บนผนัง เพดาน พื้น หรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่เป็นห้อง มุมหนึ่งมุมใดของตัวอาคาร ผู้ดูสามารถเดินเข้าไปในงานเพื่อสัมผัสกับความคิดของศิลปินหรืออาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของงานได้ด้วยเช่นกัน

ศิลปะ แบบการมีส่วนร่วมและการต่อต้านได้นำเสนอออกมาในศิลปะการติดตั้ง (installation art) ศิลปะแนวสถานการณ์เฉพาะศิลปะ (site-specific art) ศิลปะที่ไม่ได้ปรากฏวางอยู่ในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ หอศิลปะ และแกลเลอรี เป็นต้น ศิลปะในแนวทางนี้ เป็นที่แพร่หลายมากขึ้นในทศวรรษ 1970 จนกระทั่งทศวรรษ 1980 ศิลปะในแนวทางดังกล่าวจึงได้กลายเป็นกระแสที่มีชีวิตและจิตใจเป็นของตนเอง

ศิลปะติดตั้ง (installation art) จึงเป็นเพียงการจับสิ่งแปลกปลอมวางลงไปในพื้นที่ของผู้คนที่ไม่คุ้นเคยกับผลงานศิลปะ ทั้งนี้ภายใต้ความไม่ชัดเจนและอะไรก็เป็นศิลปะไปเสียหมด ก็ทำให้ผู้คนกลับรู้สึกคุ้นเคยกับวัสดุข้าวของที่กลับกลายมาเป็นศิลปะในโลกของศิลปะสิ่งที่คุ้นเคยจึงกลายเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ศิลปะในสภาวะสมัยใหม่จึงเป็นกระบวนการของการทำลายความคุ้นเคย (defamiliarization) เพราะในที่สุดแล้ว ทั้งผู้คนและศิลปะต่างก็เป็นเพียงสิ่งแปลกปลอมซึ่งกันและกัน เมื่อเป็นดังนั้นแล้ววัตถุศิลปะนั้นก็สูญสลายตัวเองไปกับผู้ชม

การทำงานศิลปะติดตั้ง (installation) อันเป็นศิลปะที่ต้องใช้พื้นที่นอกเหนือไปจากสถาบันศิลปะเท่านั้น เท่ากับว่า เป็นการประกาศให้เห็นถึงการมีศิลปะแบบใหม่ของศิลปินรุ่นใหม่และชนชั้นใหม่ๆ ที่เคลื่อนไหวขึ้นมาในโครงสร้างของชนชั้นหลังจากการขยายตัวของระบบการศึกษาที่มีไว้เพื่อตอบสนอง

แรงงาน นี่ถือได้ว่าเป็นการประกาศอัตลักษณ์แบบใหม่ที่สามารถขยายตัวไปได้ทุกหนแห่ง อัตลักษณ์ที่สามารถจะดึงดูดสรรพสิ่งต่างๆ ให้เข้ามารวมตัวเป็นศิลปะ

(บทความศิลปะเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์บนสื่ออินเทอร์เน็ต สุริยะ ฉายะเจริญ .2015 : ออนไลน์)

อาจกล่าวได้ว่า ศิลปะเชิงจัดวาง เป็น ประเภทของงานศิลปะที่มีที่ต้งเฉพาะจุด, เป็นงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม ที่มักจะเลือกสรรจากวัสดุที่ทำให้มีความกระตือรือร้น รวมไปถึงวัตถุสมัยใหม่เช่นวิดีโอ, เสียง, การแสดง ศิลปะจัดวางหลายชิ้นเป็นศิลปะเฉพาะที่ การสร้างงานประเภทการจัดวาง หรือติดตั้ง จะให้ความสำคัญกับการประกอบส่วนต่างๆ และการจัดการสภาพแวดล้อมทั้งหมด โดยไม่ได้เน้นที่ศิลปวัตถุชิ้นใดชิ้นหนึ่งเท่านั้น ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของงาน และคำนึงถึงพื้นที่ ศิลปะจัดวางเป็นงานศิลปะที่ทำให้คนดูได้รับประสบการณ์ร่วมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ในบริบทที่ผลงานศิลปะอยู่แวดล้อมตัวผู้ชม ณ ขณะที่ผู้ชมอาจจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน

องค์ประกอบ ของศิลปะเชิงจัดวาง

1. ความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ (site-specificity) สำหรับศิลปินที่เลือกสรรพื้นที่ที่มีนัยยะสำคัญ และต้องการความเฉพาะเจาะจง เพื่อใช้ความหมายที่มีอยู่มาตอบสนองต่อแนวคิด

2. ความชั่วคราว ไม่คงทนถาวร (temporality) ผลงานจัดวางส่วนใหญ่มีลักษณะคงทนไม่ถาวร อาจมีการแปรเปลี่ยนในแต่ละครั้งที่น่าออกแสดง ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ ซึ่งโดยปกติการเปลี่ยนพื้นที่ ก็ย่อมทำให้การจัดวางถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ต้องสัมพันธ์กัน

3. ความคิดของศิลปิน (cerebral) ความคิดจากสติปัญญาของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน อาจเป็นความมุ่งหมายในการสร้างกายภาพ หรือใช้แนวความคิดเป็นตัวนำ

4. การสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงาน พื้นที่ และผู้ชม ให้เกิดองค์รวมเป็นสำคัญ

5. กระบวนการ (process) การทำผลงานจัดวางส่วนมาก มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้าง ผลงาน มากกว่าผลสำเร็จสุดท้าย

6. การเก็บบันทึกข้อมูล (documentary recording) เนื่องจากความไม่คงทนถาวรของผลงาน จึงควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบไว้ทั้งหมด ได้แก่ ภาพร่าง 2 มิติ (2D sketch), แบบจำลอง 3 มิติ (3D model), ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง, ภาพถ่าย (photography) และวิดีโอ (video)

ศิลปะจัดวางสามารถ จำแนกประเภทออก ดังนี้

1. การจัดวางแบบสุมอัด (Enchantment Filled Space Installation) การสุมอัดเข้าไปให้เต็มพื้นที่ อาจเป็นวัตถุ แสง สี เสียง หรือผัสสะอื่น ๆ ใช้กายภาพ ความท้าทายในการสะกดคนดู เพื่อให้ผู้ชมเกิดความตื่นตะลึง รู้สึกทั้งราวกับมนต์สะกด

2. การจัดวางแบบจำลองของจริง (Impersonations Filled Space Installation) การใช้พื้นที่สุมอัดเพื่อจำลองให้ดูเสมือนจริง เป็นการเปิดประเด็นเรื่องนัยยะของพื้นที่และสถานที่ที่ถูกนำมาจำลอง เพื่อให้เกิดความฉงนสงสัย การเกิดคำถามเกี่ยวกับการผิดที่ผิดทาง

3. การจัดวางแบบแทรกแซง หรือแทรกเข้าเพื่อวิจารณ์ (Intervention Site-Specific Installation) การจัดวางประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ เป็นการแทรกผลงานเข้ากับพื้นที่

4. การจัดวางแบบส่งเสริมทางกายภาพ (Rapprochement Site-Specific Installation) เป็นการแทรกผลงานเข้าไปสู่พื้นที่เฉพาะเจาะจง เพื่อส่งเสริมกายภาพความงามสร้างความสัมพันธ์จากสิ่งที่มีอยู่เดิมในพื้นที่กับสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่

(Oyimsharing.wordpress.com. 2015 : ออนไลน์)

กัจจกร สุนพงษ์ศรี ยังอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการริเริ่มนำเอาวัสดุสำเร็จรูปมาใช้งาน ศิลปะไว้ดังนี้

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ค่านิยมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเกิดขึ้นทั่วทุกวงการไม่เว้นแม้แต่วงการทัศนศิลป์ นอกเหนือจากเรื่องแนวคิดหรือมโนทัศน์ที่ทำให้เกิดลัทธิต่างๆ ขึ้นมาแล้ว ยังมีการนำวัสดุที่แต่เดิมเคยได้รับการดูถูกหรือละเลย ไม่ให้ความสนใจ มีด้วยกันหลายชนิดที่ศิลปินสมัยใหม่ได้นำมาใช้ในการสร้างงาน เช่น

วัสดุสำเร็จรูป (ready made object) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตของคน เช่น รถจักรยาน รถยนต์ แก้ว อี เตียนนอน หม้อหุงข้าว ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนสร้างขึ้นโดยไม่ได้มีจุดประสงค์ให้เป็นศิลปวัตถุที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพสูงส่ง แต่อย่างน้อยก็ได้ผ่านการออกแบบมาบ้าง มีแนวคิดเชิงยังประโยชน์ให้มากที่สุด และได้รับความนิยมหรือพบเห็นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ศิลปินผู้มีแนวคิดในลัทธิประชานิยม (Pop art หรือพวก Neo-dadaism) มักนิยมนำมาเป็นวัสดุในการสร้างงานของตนให้มีจุดมุ่งหมายเป็นสื่อทางสุนทรียภาพแบบใหม่ เป็นการสร้างเสนอให้เป็นงานวิจิตรศิลป์ แนวคิดนี้ในระยะแรกเกิดขึ้นโดย มาร์เซล ดูชอง (Marcel Duchamp) ศิลปินชั้นนำชาวฝรั่งเศส ริเริ่มนำวัสดุสำเร็จรูปมาใช้งาน เมื่อ ค.ศ. 1917 ตั้งแสดงในนิทรรศการศิลปะที่มหานครนิวยอร์ก โดยนำโถปัสสาวะสำหรับผู้ชายที่พบเห็นกันทั่วไป มาจัดวางโดยกลับหัวเท่ากับกลับคุณค่าเดิมของโถนี้ที่เคยมี นับเป็นงานที่แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่แตกดันเชิงสุนทรียภาพได้อย่างน่าสนใจ

จากแนวคิด ทฤษฎีศิลปะเชิงจัดวาง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ศิลปะเชิงจัดวาง หรือติดตั้ง (installation) เน้นการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบสามมิติ ที่สามารถชมได้โดยรอบซึ่งมีการผสมผสานการใช้วัสดุที่หลากหลาย การให้ความสำคัญต่อการติดตั้งรวมถึงบริบทของพื้นที่ด้วย การนำวัสดุสำเร็จรูป หรือวัสดุที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน การนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาประกอบขึ้นมาใหม่ หรือนำเทคโนโลยีมาใช้ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการกลับค่าและตีความคุณค่าทางศิลปะรูปแบบใหม่ ข้ามผ่านคำจำกัดความของศิลปะแบบเดิมใช้นัยยะทางความหมายของวัตถุ สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่ผู้ชมรับรู้ได้

3.1.2 ศิลปินและผลงานที่สำคัญในศิลปะเชิงจัดวาง (Installation art)

ศิลปินที่ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานในแนวทางศิลปะจัดวาง ที่มีความสำคัญและอิทธิพลต่อแนวศิลปะจัดวาง เช่น มาร์เซล ดูชองปี (Marcel Duchamp) ,

ภาพประกอบ 2 Bicycle Wheel, 1913 (Marcel Duchamp)

ที่มา: <https://www.artsy.net/artwork/marcel-duchamp-bicycle-wheel/>

ภาพประกอบ 3 Fountain, 1917 (Marcel Duchamp)

ที่มา: <https://www.artsy.net/artwork/marcel-duchamp-bicycle-wheel/>

ในปี 1917 มาร์เซล ดูชองป์ส่งผลงาน น้ำพุ เข้าร่วมในนิทรรศการที่จัดขึ้นโดยสมาคมศิลปินอิสระในนิวยอร์ก โดยใช้นามแฝงว่า ริชาร์ด มัทท์ เพื่อปกปิดสถานะที่แท้จริงของตน เนื่องจากขณะนั้น ดูชองป์เป็นศิลปินที่เป็นที่รู้จักกันดี อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในคณะกรรมการของสมาคมดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตาม แม้สมาคมจะประกาศจุดยืนชัดเจนว่าไม่มีการเซ็นเซอร์ งานศิลปะทุกชิ้นที่ส่งเข้าร่วมจะได้รับการจัดแสดงอย่างเท่าเทียม แต่เสียงส่วนใหญ่กลับลงมติว่า น้ำพุ ไม่ใช่งานศิลปะ มันเป็นเพียงโถปัสสาวะเท่านั้น น้ำพุ จึงถูกเก็บเอาไว้ในกรุและไม่ได้ออกไปอวดโฉมต่อสาธารณะอย่างที่ควรจะเป็น เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้ ดูชองป์ลาออกจากคณะกรรมการของสมาคม และเปิดเผยความจริงว่าเขานั้นเองที่ เป็นผู้สร้างสรรค์ น้ำพุ ขึ้นมา

นิยามของงานศิลปะที่แต่เดิมถูกจำกัดอยู่กับรูปแบบของจิตรกรรม ภาพพิมพ์ หรือประติมากรรม กำลังถูก ดูชองป์ ทำลายอย่างถึงแก่น โดย ดูชองป์กำลังบอกว่า “แนวคิด” (idea) ต่างหากคือสิ่งสำคัญเหนืออื่นใด และหากเขาจะนำ “วัตถุสำเร็จรูป” (Readymade) อย่างโถปัสสาวะมาใช้สื่อแนวคิดบางอย่าง

แน่นอนว่ามันคืองานศิลปะ ไม่ว่าศิลปินจะสร้างขึ้นมามีด้วยตนเองหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไรเลย เขาเลือกมัน เขานำวัตถุธรรมดาสามัญในชีวิตมาวางไว้ในบริบทใหม่และตั้งชื่อให้ต่างออกไป จนทำให้เรื่องของประโยชน์ใช้สอยดั้งเดิมถูกมองข้าม อันเป็นการกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับวัตถุนั้น (มิตชน . 2015 : ออนไลน์)

ผลงานของ ดูซองปี ทำให้ประเด็นเรื่องสุนทรียะกลายเป็นปัญหา เพราะไม่สามารถที่จะกล่าวได้อย่างง่าย ๆ อีกต่อไปว่า "งานศิลปะชิ้นนี้สวย" ในแง่นี้ผลงานศิลปะของ ดูซอง เกิดขึ้นจากการตัดสินใจด้วยตัวเองล้วน ๆ ในการที่จะจัดให้อะไรเป็นศิลปะ อะไรไม่เป็นศิลปะ แนวคิดแบบดังกล่าวเปิดความเป็นไปได้ให้กับศิลปินรุ่นหลัง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในโลกศิลปะ

3.2 ยายโยอิ คุซามะ (Yayoi Kusama)

3.2.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน

ยายโยอิ คุซามะ (Yayoi Kusama) เกิด เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 1929 ที่เมืองมัตสึโมโตะ จังหวัดนางาโนะ ได้รับการขนานนามว่าเป็นเจ้าแม่ศิลปะแนวป๊อปอาร์ตสุดเฟมินิสต์ และยังเป็นศิลปินาวองต์-การ์ดแถวหน้าของญี่ปุ่นอีกด้วย โดยสร้างชื่อเสียงโด่งดังจากลายจุดสสารพัดจินตนาการ เมื่อครั้งยังเด็กเธอเคยป่วยเป็นโรคทางจิต เมื่อล้มตาตื่นขึ้นมาเธอก็มองภาพทุกอย่างเป็นลายจุดที่ซ้ำๆ กัน เป็นผลทำให้งานของเธอทั้งจิตรกรรมและประติมากรรมออกมาเป็นลายจุดที่ซ้ำๆ กัน งานของเธอสร้างความแปลกใหม่ น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ และน่าทึ่งเป็นอย่างมาก ซึ่งเธอทำมันมาเกินกว่า 5 ทศวรรษแล้ว

เธอมีความใฝ่ฝันอยากเป็นจิตรกรตั้งแต่วัยเด็ก และเธอก็ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนศิลปะและหัตถกรรมของเทศบาล กรุงโตเกียว ทั้งๆ ที่มารดาของเธอคัดค้านอย่างหนัก คุซามะมีอาการเจ็บป่วยทางจิตตั้งแต่เด็ก ส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุอาการเจ็บป่วยทางจิตของเธอ มีผลมาจากปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับบิดามารดา ขณะเธออายุ 10 ขวบ เธอได้เขียนภาพของมารดามีจุดวงกลมกระจายเต็มใบหน้า เธออธิบายว่า จุดในภาพที่เธอเขียน เป็นการบ่งบอกถึงความปรารถนาในการลบล้าง และทำลาย

ภาพในความทรงจำที่ไม่เลือนหายของเธอ คือการมองเห็นลวดลายของดอกไม้ที่กระจายอยู่ทุกหนทุกแห่ง และรอบๆ ตัวเธอ นอกจากนี้เธอยังมองเห็นรูปทรงกลมหรือจุดและลวดลายตาข่าย สีทั้งสองอย่างนี้ได้เริ่มปรากฏในงานศิลปะของเธอ เป็นครั้งแรก ในช่วงปี ค.ศ. 1952 และ 1953 หลังจากนั้น จุดและเส้นตาข่ายก็เข้ามาครอบคลุมอยู่ในงานของเธออย่างไม่สิ้นสุด

ในปี ค.ศ. 1943 คุณาม่าได้ย้ายจากเมือง มะซีโมโตะ ไปยัง กรุงโตเกียว เธอตั้งใจสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างมุ่งมั่น จนเธอได้มีโอกาสแสดงศิลปะกรรมเดี่ยวของเธอเป็นครั้งแรกที่ห้างสรรพสินค้า ชิโรกิยา ในกรุงโตเกียว ในปี ค.ศ. 1954 เธอประสบความสำเร็จมากจากการแสดงศิลปะกรรมครั้งนี้ ทำให้ ในปี ค.ศ. 1955 ได้รับการเสนอชื่อให้เข้าร่วมในนิทรรศการภาพเขียนสีน้ำนานาชาติ ครั้งที่ 18 ณ พิพิธภัณฑ์บริติชในนิวยอร์ก นับเป็นครั้งแรกที่ศิลปินญี่ปุ่นได้รับเชิญให้เข้าร่วมแสดงด้วย

หลังจากนั้นในปี 1958 ได้เดินทางย้ายถิ่นฐานไปที่ นิวยอร์ก คุณาม่า ประสบความสำเร็จและเป็นที่รู้จักอย่างมากในอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1960 ในฐานะผู้บุกเบิกการใช้วัสดุสร้างสรรค์ศิลปะแนวใหม่ ประติมากรรมที่มีลักษณะอ่อนนุ่ม (Soft Sculpture) ของเธอ กลายเป็นสิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้เธออย่างมากในแวดวงของศิลปะพ็อพ (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น . 2015 : ออนไลน์)

ผลงานต่างๆ ที่เธอออกแบบนั้นจะเป็นแนวสนุกสนาน แหวกแนว สีสันแปลกตา และที่สำคัญเป็นลายจุด ถึงแม้เธอจะมีผลงานที่โด่งดังอยู่หลายชิ้นไม่ว่าจะเป็น Yellow Trees, Infinity Mirror Room, Fireflies on the Water ที่เธอนำหลอดไฟ LED มาแขวนเหนือพื้นน้ำจนเกิดรูปทรงลายจุดที่คล้ายกับจักรวาลที่ไม่มีสิ้นสุด และผลงานอื่นๆ อีกมากมาย แต่ผลงาน Infinity Net นี้แหละที่ทำให้เธอโด่งดังด้วยการที่นำความหลงใหลในลายจุดมาใส่ในผลงาน รวมทั้งสร้างความแปลกแหวกแนวสื่อออกมาให้เห็น และจากผลงานที่แหวกแนวรวมสมัยของเธอนั้นส่งผลให้แบรนด์เนมชื่อดังอย่าง Louis Vuitton เชิญเธอให้มาตกแต่งตึก Louis Vuitton สาขา Manhattan รวมทั้งร่วมออกแบบคอลเลกชันใหม่ให้กับ Louis Vuitton อีกด้วย และนั่นก็ทำให้เธอโด่งดังไปยิ่งขึ้น

ต่อมาในปี 1967 และ 1969 จากการที่เธอทำงานอย่างหนักจนเกิดผลงานมากมาย จนผลงานเธอได้ไปอยู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ New York แต่พอมาในปี 1973 เธอก็ได้เดินทางกลับไป Tokyo เพื่อเริ่มเขียนนิยายและในปี 1983 เรื่องราวเกี่ยวกับโสเภณีที่เธอเขียนขึ้นชื่อ “The Hustlers Grotto of Christopher Street” ก็ได้รับรางวัลจากนิตยสารรายเดือน Yasei Jidai แต่ในปี 1977 เธอเกิดอาการป่วยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล Seiwa เพื่อรักษาอาการป่วยทางจิต ซึ่งถึงแม้ว่าเธอจะป่วยแต่ผลงานของเธอก็ยังคงเป็นที่กล่าวถึงในวงการแฟชั่นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ไม่เหมือนใคร จนในบางผลงานเธอก็ได้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างการสร้างงานแนว 3 มิติ แม้ชีวิตเธอเหมือนจะจบลงในวงการนี้แต่ในปี 1993 เธอก็ได้กลับมาถูกกล่าวขวัญกันอีกครั้ง จากที่เธอถูกแต่งตั้งเป็นตัวแทนทูตญี่ปุ่นเพื่อไปร่วมงาน the Venice Biennale ซึ่งแสดงผลงานสำคัญอันโดดเด่นของเธอ และนั่นเองจึงทำให้เธอกลับมาเป็นที่รู้จักในวงการนี้อีกครั้งในฐานะผู้สร้างสรรค์ Polka Dot

ปัจจุบันเธอยังเป็นคนที่อยู่โรงพยาบาลจิตเวช “Seiwa Hospital” ในย่านชินจูกุ โตเกียว โดยมีสตูดิโอส่วนตัวตั้งอยู่ใกล้ๆ โรงพยาบาลเพื่อสะดวกสำหรับเธอ ในทุกๆ เช้า ยาโยอิ ก็จะได้เดินออกจากโรงพยาบาลไปสตูดิโอส่วนตัว เพื่อทำงานศิลปะ แล้วก็กลับมาที่โรงพยาบาล เธอทำแบบนี้มาตลอด 40 ปี (anngle Mail Magazine .2015 : ออนไลน์)

“ถ้าไม่ใช่ เพราะศิลปะ ฉันคงฆ่าตัวตายไปแล้ว”

ซึ่งความจริงแล้ว เธอพยายามฆ่าตัวตายมาตั้งแต่เด็ก และสิ่งที่เธอมองเห็นมาตลอดชีวิต แล้วก็ใคร่ครวญ มาตลอด นั่นก็คือความตาย ความตายอันเป็นนิรันดร์ มันไม่มีจุดสิ้นสุดนี้ ก็คือการมองเห็นอะไรรอบข้าง เป็น “จุดจุด” การเห็นอะไรเป็น “จุดจุด” แบบนี้ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่สวรรค์มอบให้เธออย่างตั้งใจ เพราะ สิ่ง ที่เรามองเห็นผ่านผลงานของเธอ คือ สิ่ง ที่เธอมองเห็น ในชีวิตประจำวันของเธอเอง กล่าวคือในสายตาของเธอ เวลาเธอมองไปรอบๆ ก็เห็นเป็น “จุดจุด” เต็มสายตาไปหมด เรื่องจริงคือ นั่นเป็น อาการผิดปกติทางสมอง ทางจิตประสาทแบบหนึ่ง และทางการแพทย์ก็จำแนกว่าเป็นอาการของ “คนบ้า” จำพวกหนึ่ง

ยาโยอิ คุซามะ ไม่เคยคิดว่าอาการผิดปกติในสายตาของเธอนั้น เป็นความแปลก หรือความอาภัพ แต่อย่างใด แต่ลายจุดจุด ที่เธอมองเห็นนั้นเปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นแสงสว่างและความหวังของชีวิต เปรียบดังจันทร์เสี้ยวแสงงดงาม สงบนิ่งแต่น่าพิศวง และเหนืออื่นใดแล้ว ยังเป็นหนทางสู่ความเป็นนิรันดร์ด้วย

“คนเราทราบได้ที่มีชีวิต มีลมหายใจ ก็เท่ากับว่า เรายังมีความหวัง ความฝัน ที่ยังสานต่ออยู่ได้” ยาโยอิ คุซามะ (Women Mthai Team .2015 : ออนไลน์)

ยาโยอิ คุซามะ ผู้หญิงที่เกิดมาบนความแตกต่าง เธอมองเห็นโลกไม่เหมือนใคร ถูกจำแนกว่าเป็น “คนบ้า” จำพวกหนึ่ง แต่ในประเทศพัฒนาแล้ว และสังคมที่เปิดกว้าง “คนบ้า” คนนี้มีคำเรียกขานตามสิ่งที่เธอบรรจงสร้างมาทั้งชีวิตว่า “ศิลปิน”

3.2.2 ผลงานของศิลปิน

1. Infinity Mirrored Room

ภาพประกอบ 5 Infinity Mirrored Room

ที่มา : <http://lofficielthailand.com/2013/12/yayoi-kusama-who-have-arrived-in-heaven'-exhibition/>

นิทรรศการ 'Who Have Arrived In Heaven' เป็นการสร้างสรรค์ผลงานอันบอกเล่าความงาม ตัวตน และจิตวิญญาณที่ซ่อนอยู่ในลายจุดสารพัดรูปแบบเหนือจินตนาการ ถ่ายทอดผ่านมุมมองหลากหลายแบบ อาทิ "Infinity Rooms" ห้องนิทรรศการที่จะพาทุกคนไปสัมผัสกับห้วงอวกาศสุดเคื่องกว้างอันเต็มไปด้วยดวงดาวนับล้านส่องแสงพร่างพราวแบบไม่มีที่สิ้นสุด (lofficielthailand.com .2013 : ออนไลน์)

2. Love Is Calling

ภาพประกอบ 6 Love Is Calling

ที่มา : <http://lofficielthailand.com/2013/12/yayoi-kusama-who-have-arrived-in-heaven'-exhibition/>

เป็นผลงานศิลปะการจัดวางในหัวข้อ “Love Is Calling” ที่ถ่ายทอดมุมมองความรักผ่านห่วงทอ
ยักษ์หลากสีที่ดูคล้ายกับหนดปลาหมึกที่เต็มไปด้วยจุดเล็กจุดน้อยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของศิลปิน (lofficielthailand.com .2013 : ออนไลน์)

3. Obliteration Rooms

ภาพประกอบ 7 Obliteration Rooms

ที่มา : <http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=10258#sthash.jXrlniNU.dpuf>

ห้องของครอบครัวที่ถูกลบออก “Obliteration Rooms” ห้องนั่งเล่นสีขาวที่เต็มไปด้วยเฟอร์นิเจอร์สีขาว โดยทั้งห้องนี้เปรียบเหมือน canvas ที่ให้ผู้มาชมงานมีส่วนร่วมในงาน ตกแต่งห้องนี้ด้วย polka dots สีสดใส ศิลปินได้แรงบันดาลใจมาจากการเล่นติดสติ๊กเกอร์ในวัยเด็ก ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า นั่นคือความสุขในวัยเด็กเล็กๆ ของเรา ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ศิลปินชาวญี่ปุ่น Yayoi Kusama นำเอาไอเดียนี้มาเป็นส่วนหนึ่งในผลงานของเขาที่ชื่อว่า The Obliteration Room โดยเป็นการมอบสติ๊กเกอร์วงกลมหลากสี หลายขนาด กว่าหมื่นดวง ให้กับเด็ก ๆ และผู้ปกครองที่มาเยี่ยมชม Queensland Gallery of Modern Art ใน Australia โดยเขาได้จัดเตรียม ห้องจำลองสีขาวล้วนไว้ให้ ซึ่งภายในมีเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เหมือนห้อง ๆ หนึ่งจริง ๆ แต่แตกต่างตรงที่ทั้งหมดถูกทำให้เป็นสีขาวล้วน เช่น โต๊ะอาหาร เปียโน ชั้นวางหนังสือ ไปจนกระทั่งต้นไม้ เปรียบได้กับผืนผ้าใบสีขาวที่พร้อมลงสี ทุกคนที่เข้าไปชมผลงานก็จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ด้วย (buildernews.in.th. 2013 : ออนไลน์)

4. in infinity

ภาพประกอบ 8 in infinity

ที่มา : <http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=11233>

ผลงานชิ้นนี้จัดขึ้นที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย หุ่ยเซียน่า ผลงานโดย Yayoi Kusama ได้นำเอาศิลปะร่วมสมัยของ Scandinavia มาจัดแสดง เป็นการจัดแสดงงานศิลปะที่รวบรวมผลงานสุดอลังการของ Yayoi Kusama ที่มีใจความสะท้อนถึงความหลงใหลภายใต้แนวคิด "in infinity" มาไว้ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ สำหรับผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะได้ชมผลงานศิลปะที่เหนือจินตนาการไม่เคยได้เห็นที่ไหนมาก่อน นิทรรศการศิลปะชื่อ Infinity Mirror Room ของ Yayoi Kusama ศิลปินหญิงชาวญี่ปุ่น ที่ใช้เทคนิคภาพสะท้อนจากกระจกซึ่งทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ในห้องที่เต็มไปด้วย "จุดแสง" โดย Kusama เองมีอาการทางประสาททำให้เห็นภาพเป็นจุด แต่เธอนำความไม่สมบูรณ์มาเปลี่ยนเป็นงานศิลปะจนโด่งดังระดับโลก (buildernews.in.th. 2015 : ออนไลน์)

5. Dots Obsession New Century

ภาพประกอบ 9 Dots Obsession New Century

ที่มา : <http://www.creativityfuse.com/2011/03/bold-polka-dot-creations-of-yayoi-kusama/dots-obsession-new-century-2000-by-yayoi-kusama/>

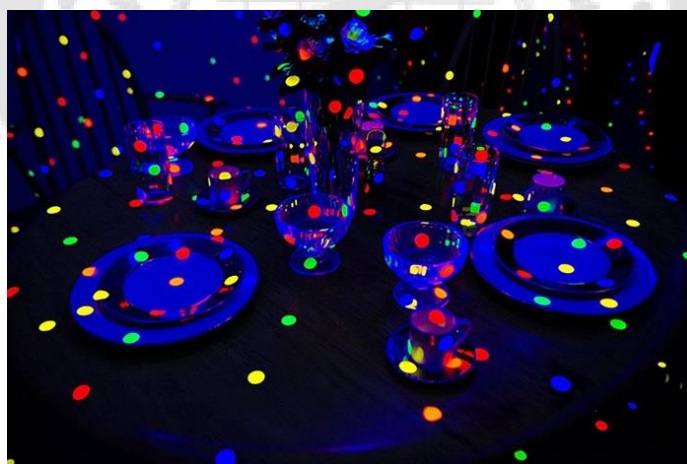
ผลงานของยาโยอิ ในชุด Dots Obsession New Century จะเต็มไปด้วยจุดสีสันต่างๆ หลากหลายขนาด จำนวนมาก เธออธิบายไว้ว่าอย่างนี้ครับ "จุด เป็นวงกลมที่มีรูปทรงเช่นเดียวกันกับ ดวงอาทิตย์ อันเป็นสัญลักษณ์แห่งพลังของโลก และการดำรงอยู่ของชีวิต และรูปทรงเหมือนดวงจันทร์ที่ทำให้ ความสงบ ที่มีความกลม ความนุ่มนวล มีสีสัน ไร้ความรู้สึกและยากต่อการเข้าถึง รูปทรงนี้ ไม่สามารถอยู่ตามลำพังด้วยตัวของมันเองได้ เปรียบเสมือนชีวิต ที่ต้องมีการสื่อสารระหว่างผู้คน จำนวนของวงกลมที่เพิ่มจากหนึ่ง เป็นสอง เป็นสาม และเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณก่อเกิดการเคลื่อนไหว" โลกของ ยาโยอิ จุดต่างสีกัน สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างลงตัวแล้วก็ดูสนุกสนาน (creativityfuse.com.2011 : ออนไลน์)

6. I'm Here, But Nothing (2000).

ภาพประกอบ 10 I'm Here, But Nothing

ที่มา : <http://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2012/feb/07/yayoi-kusama-tate-modern-in-pictures>

ภาพประกอบ 11 I'm Here, But Nothing

ที่มา : <http://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2012/feb/07/yayoi-kusama-tate-modern-in-pictures>

รายละเอียดของการติดตั้งในห้องรับประทานอาหาร I'm Here, But Nothing (2000) ในการติดตั้งนี้ใช้ไฟเรืองแสงจำนวนมากเพื่อให้เกิดเป็นลายจุดสีส้มต่างๆ บนวัตถุที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ประหนึ่งศิลปินกำลังนำเสนอภาพที่เธอเห็นทุกวันมานำเสนอต่อผู้ชม (theguardian.com.2012 : ออนไลน์)

7. Yellow Tree

ภาพประกอบ 12 Yellow Tree

ที่มา : <http://publicdelivery.org/yayoi-kusama-yellow-treets-meatpacking-manchattan/>

ผลงาน Yellow Tree ที่มาตกแต่งบนตึกที่ แมนฮัตตัน เปรียบเสมือนผืนผ้าใบขนาดยักษ์ ได้นำรายละเอียดของภาพวาดต้นฉบับ Yellow Tree (1994) มาพิมพ์ลงบนตาข่ายตาพิเศษและห่อรอบอาคาร ขนาดใหญ่ (150 ฟุตกว้าง 120 ฟุตโดยสูง) ทำซ้ำรูปแบบการใช้กับพื้นผิวของผ้าใบที่มักจะใช้ทำทางเดินที่แข็งแกร่งที่จะให้ความรู้สึกของพื้นที่พร้อมกับความคมชัดภาพที่สั่นสะเทือน (publicdelivery.org .2011 : ออนไลน์)

8. FIREFLIES ON THE WATER (2002)

ภาพประกอบ 13 FIREFLIES ON THE WATER (2002)

ที่มา : <http://publicdelivery.org/yayoi-kusama-yellow-treets-meatpacking-manhattan/>

ผลงาน FIREFLIES ON THE WATER คือการติดตั้งขนาดห้องที่มีความหมายที่จะดูในความสันโดษคนหนึ่งที่เวลา มันประกอบด้วยขนาดเล็กห้องมืดเรียงรายไปด้วยกระจกทุกด้าน; สระน้ำที่อยู่กลางของพื้นที่เปรียบเสมือนท่าเรือที่ยื่นออกมา และดวงไฟ 150 ดวงเล็ก ๆ ห้อยลงมาจากเพดาน องค์ประกอบเหล่านี้สร้างผลพราวแสงโดยตรงและสะท้อนเล็ดลอดออกมาจากทั้งกระจกและพื้นผิวของน้ำ พื้นที่ปรากฏไม่มีที่สิ้นสุดทั้งด้านบนหรือด้านล่างไม่มีการเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุด พื้นที่ดูเหมือนไม่มีที่สิ้นสุดสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นอย่างรอบคอบของไฟกระจกและน้ำเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่โดดเด่นของการติดตั้งซึ่งสร้างพื้นที่ในการที่ผู้ชมแต่ละคนจะได้รับเชิญที่จะก้าวข้ามความรู้สึกของตัวเอง ผลงานชิ้นนี้ถูกซื้อโดย Whitney Museum of American Art (publicdelivery.org. 2011 : ออนไลน์)

3.2.3 แนวคิดและวิธีการสร้างผลงาน

จากการศึกษาประวัติ และตัวอย่างผลงานของ ยาโยอิ คุซามะ ตลอดระยะเวลาที่เธอได้สร้างสรรค์ผลงานผ่านความเป็นตัวตน ช่วงชีวิตเกือบ 6 ทศวรรษของคุซามะ ได้นำพาศิลปะดั้งเดิมจากญี่ปุ่นไปสู่แวดวงศิลปะกรุงนิวยอร์ก ก่อนจะกลับไปสู่วงการศิลปะร่วมสมัยที่ญี่ปุ่น สร้างสรรค์พัฒนาศิลปะในรูปแบบของตัวเองขึ้นมาจนเป็นเอกลักษณ์ เธอนำความผิดปกติจากสายตานั้นมองเห็นทุกอย่าง เป็น จุด เธอไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความแปลก หรือความอาภัพ แต่อย่างไร และเธอได้ถ่ายทอดผลงาน ลายจุดจุด หลากหลายสีสรรค์ ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวของเธอมาสร้างสรรค์เป็นผลงานต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ภาพเขียน ประติมากรรม ศิลปะจัดวาง รวมไปถึงผลงานภาพยนตร์

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 คุซามะอุทิศตัวทำงานให้สถาบันจิตเวช ที่เธอเองเข้าไปในฐานะคนไข้ ทำให้ผลงานของเธอนับแต่นั้นออกมาดูน่าขนลุก รวบรวมความต้องการแบ่งปันประสบการณ์ที่เธอพบเจอมา ในการใช้ศิลปะเยียวยาโรคทางประสาท ในช่วงนั้นเองที่เธอมีการนำลายจุดสีสรรค์ต่างๆ เข้ามาใช้ในงานศิลปะ กึ่งแอบสแตรกต์ ที่สร้างมิติดูเหมือนเป็นกระจกสะท้อนเงาของอีกมิติ รวมทั้งประติมากรรมและศิลปะจัดวางที่ดูเหนือจริง จนลายจุดกลายเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากความเป็นคุซามะ

ส่วนการจัดแสดงงานผลงานนั้นส่วนมากจะ แบ่งออกเป็นห้องหลายๆ ห้องต่อกัน แต่ละห้อง นำเสนอผลงานศิลปะรูปแบบต่างๆ ในแนวทางแปลกใหม่ที่เธอสร้างสรรค์ขึ้น ผลงานส่วนใหญ่เป็นผลงานที่ให้ความรู้สึกเสมือนจริง สะท้อนออกมาจากวิสัยทัศน์ในการมองโลกของเธอ

3.3 อารยา ราษฎร์จำเริญสุข

3.3.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน

อารยา ราษฎร์จำเริญสุข (พ.ศ. 2500 จังหวัดตราด ประเทศไทย) ย้ายมาเชียงใหม่ และปัจจุบันยังคงสร้างสรรค์งานศิลปะ อยู่ที่จังหวัด เชียงใหม่ อารยา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาภาพพิมพ์ (พ.ศ. 2524) และปริญญาโทจาก มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาภาพพิมพ์ (พ.ศ. 2524) ต่อด้วยการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรและปริญญาโทจาก Hochschule Fuer Bildende Kuenste Braunschweig ประเทศเยอรมัน (พ.ศ. 2537) อารยา มีผลงานแสดงเดี่ยวและกลุ่มทั้งในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แกลเลอรีชั้นนำ รวมถึงสถาบันศิลปะ รวมทั้งได้รับเกียรติให้ร่วมแสดงงานในเทศกาลศิลปะนานาชาติมากมาย เช่น เทศกาลศิลปะ DOCUMENTA 13 ที่เมือง Kassel ประเทศเยอรมนี (พ.ศ. 2555) เทศกาลศิลปะ 17th Biennale of Sydney ซิดนีย์ ประเทศ ออสเตรเลีย (พ.ศ. 2553) เทศกาลศิลปะ 6th Gwangju Biennale กวางจู ประเทศเกาหลีใต้ (พ.ศ. 2549) เทศกาลศิลปะ 51st Venice Biennale เวนิส อิตาลี (พ.ศ. 2548) เป็นต้น ในส่วนรูปแบบและประเภทของการสร้างสรรค์ผลงานของอารยา จะเป็นงานประเภท ภาพพิมพ์ ประติมากรรม สื่อผสม วีดีโอ ภาพถ่าย ศิลปะจัดวาง

อารยา ราษฎร์จำเริญสุข เป็นศิลปินทำงานด้านศิลปะทัศนศิลป์ เริ่มจากภาพพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ และทำงานในเทคนิคอื่นเช่น เทคนิคผสม ประติมากรรม และศิลปะจัดวาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เริ่มงานศิลปะวิทัศน์ ทำงานวีดีโอ เพอร์ฟอร์แมนซ์ และ วีดีโอ อินสตอลเลชัน ในขณะที่ทำงานวรรณกรรมควบคู่ไปด้วย ผลงานทั้งสองประเภทคือวรรณกรรมและทัศนศิลป์ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่ร้อยกัน ไม่อาจตัดขาดฝั่งหนึ่งฝั่งใดไป ทั้งสองส่วนเป็นกระบวนการของการหาความหมายของชีวิต การตั้งคำถามต่อการมีอยู่และคุณค่าแห่งการมีอยู่นั้น (สืบค้นจาก lylagallery.com .2015 : ออนไลน์)

1.3.2 ผลงานของที่สำคัญของศิลปิน

1. The Class I (2005)

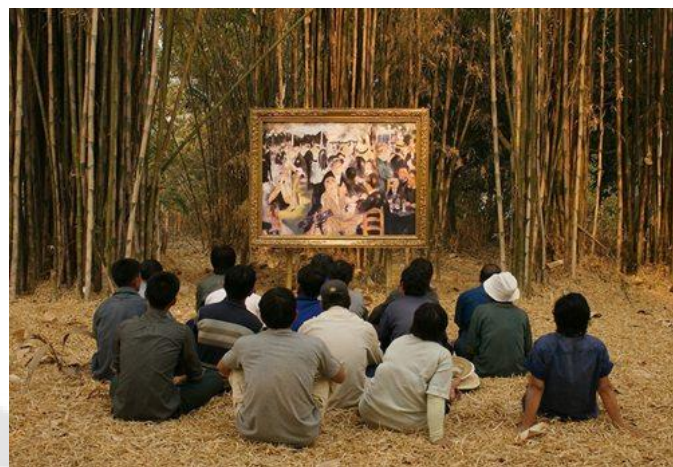

ภาพประกอบ 14 The Class I (2005)

ที่มา : [http://www.100tonsongallery.com/site/artist?mode=artwork_view
&artist_id=1&artwork_id=358](http://www.100tonsongallery.com/site/artist?mode=artwork_view&artist_id=1&artwork_id=358)

ผลงาน The Class I (2005) Video Installation ความยาว 16.25 นาที บอกเล่าเรื่องราวซากของ ความตาย ร่างคนเป็น มันแฝงไปด้วยนัยยะทาง ศิลปะ มนุษย์และสิ่งมีชีวิต ที่ศิลปินใช้บทบาทความเป็น อาจารย์มาสอนเรื่องความตายให้แก่ซากศพที่ตายแล้ว ความตายที่นำไปสู่ความหมายและนัยยะใหม่ สู่ ความเป็นพิธีกรรม

2. The Two Planets Series

ภาพประกอบ 15 The Two Planets Series

ที่มา : <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9550000033833>

ผลงาน The Two Planets Series ถูกนำเสนอในค.ศ. 2008 ผลงานเปิดพื้นที่นัดพบระหว่างจิตรกรรม Masterpieces ของ Van Gogh, Manet, Millet และ Renior กับบทสนทนาท้องถิ่นในทุ่งถั่ว ริมแม่น้ำ ป่าไผ่ ซึ่งส่งผลต่องานชุดต่อมา สะท้อนความต่างวัฒนธรรมของโลกตะวันออกและโลกตะวันตกด้วยมุมมองแปลกใหม่แฝงอารมณ์ชวนหัว พร้อมทั้งตอกย้ำมุมมองด้านการศึกษาและระดับชนชั้นในสังคม เพื่อให้ผู้ชมได้พินิจพิจารณาด้วยตัวเอง

อารยา ราษฎร์จำเริญสุข สร้างสรรค์ ผลงานชิ้นนี้ในปี 2550 ด้วยการบันทึกวีดีโอการนัดพบของ ชาวนาชาวไร่และผลงานชิ้นเอก 4 ชิ้นของ 4 ศิลปินอิมเพรสชันนิสม์ชื่อดังแห่งศตวรรษที่ 19 ได้แก่ เอ็ดมอนด์ มาเนต์ (Le déjeuner sur l'Herbe, 2406) ,วินเซนต์ แวนโก๊ะ (La Sieste, 2432-33),ฌอง ฟรอง ซัวส์ มิเยต์ (Les glaneuses, 2400) และ โฌกุสต์ เรอนัวร์ (Le Moulin de la Galette, 2419)

อารยาคัดสรรให้ กลุ่มผู้ชมที่นั่งอยู่ริมแม่น้ำ เป็นผู้หญิงทั้งหมด เพื่อชมผลงาน Millet 's The Gleanersซึ่งเป็นภาพผู้หญิงขณะเก็บเมล็ดข้าวที่ ฌอง ฟรอง ซัวส์ มิเยต์ เขียนขึ้นเมื่อปี 1857

ขณะที่ผู้ชมภาพ The Midday Sleep ผลงานของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ เป็นกลุ่มคนชราที่มีผู้ชาย ปะปนอยู่ไม่กี่คน หลังจากนั่งชมอยู่ในบรรยากาศแบบเงียบสงบ บางคนเห็นบางอย่างจากภาพแล้วดี ออกมาเป็นตัวเลขเพื่อไป ซื้อลอตเตอรี่

ส่วนภาพที่มีผู้หญิงเปลือย ชื่อ Manet' s Luncheon on the Grass ผลงานของ เอ็ดมอนด์ มาเนต์ แบ่งเป็นผู้ชมชายและหญิงจำนวนเท่าๆกัน และผู้ชมภาพ Renoir 's Ball at the Moulin de la Galette ผลงานของ โฌกุสต์ เรอนัวร์ มีคละเคล้ากันไปทั้งชายและหญิง ทั้งหนุ่มและแก่ (ART EYE VIEW หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการ . 2012 : ออนไลน์)

3. Village and Elsewhere

ภาพประกอบ 16 Village and Elsewhere:

ที่มา : <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9540000123013>

ผลงาน Village and Elsewhere: Jeff Koons' Untitled, Cindy Sherman's Untitled, and Thai Villagers, 2011. “หมู่บ้านและที่อื่น (Village and Elsewhere)” โดย อารยา ราชวรเจ้าเจริญสุข เป็นผลงานชุดที่สองต่อจาก ชุด ดาวสองดวง (The Two Planets Series) แต่กลุ่มที่มาพร้อม เป็นพระสงฆ์ คนชราหญิง และกลุ่มเด็กๆในหมู่บ้าน เป็นการทำงานภายในวัด ภายในวิหาร โดยศิลปินได้บันทึกภาพของพระสงฆ์ ขณะสอนธรรมะผ่านผลงานศิลปะของศิลปินชื่อดังชาวตะวันตก (เจฟฟ์ คูนส์ และ ซินดี้ เซอร์แมน) ซึ่งพระท่านสอนธรรมะ โดยที่ไม่รู้ข้อมูลอะไร เกี่ยวกับชิ้นงานศิลปะที่เลือกมาได้อย่างเข้าใจ ส่วนคนชราหญิง และเด็กๆก็ตอบคำถามเรื่องธรรม เรื่องศีลธรรม เรื่องอื่นๆ ได้ดีมาก (ART EYE VIEW หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการ . 2012 : ออนไลน์)

4. Village and Elsewhere: Thai Villagers and Gentileschi's Judith (2011)

ภาพประกอบ 17 Village and Elsewhere: Thai Villagers and Gentileschi's Judith (2011)

ที่มา :http://www.100tonsongallery.com/site/artist?mode=artwork_view&artist_id=1&artwork_id=9

ผลงาน Village and Elsewhere: Thai Villagers and Gentileschi's Judith (2011) inkjet on H102xW125 cm. นิทรรศการชุด “หมู่บ้านและที่อื่น” (Village and Elsewhere) ซึ่งอาจเปรียบเป็นภาคต่อของ “ดาวสองดวง” (The Two Planets Series) ได้จัดแสดงที่ 100 TonSonGallery กรุงเทพฯ ในผลงานชุดที่สอง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บันทึกภาพชาวบ้านที่พูดถึงและวิจารณ์ผลงานร่วมสมัยของ เจฟฟ์ คูนส์ และ ซินดี้ เซอร์แมน

5. Has Girl Lost Her Memory (1994)

ภาพประกอบ 18 Has Girl Lost Her Memory (1994)

ที่มา : <http://www.4a.com.au/araya-rasdjarmrearnsook-storytellers-of-the-town/>

ผลงาน “Has Girl Lost Her Memory” (1994) บอกเล่าเรื่องราวของความเป็นผู้หญิง ความ
อ่อนไหว ไม่มั่นคง เปลือกข้าวโพดแห้งมีนัยยะแฝงในวัฒนธรรมของทางเหนือที่ไว้ทำดอกไม้ในพิธีศพ
ผลงานชิ้นนี้ถูกนำมาทำใหม่อีกครั้ง เพื่อจัดแสดงที่ 4A Centre for Contemporary Asian
Art SYDNEY, AUSTRALIA

3.3.3 แนวคิดและวิธีการสร้างผลงาน

อารยา เกิดที่ จ.ตราด ปัจจุบันทำงานศิลปะและสอนศิลปะอยู่ที่ จ.เชียงใหม่ เธอเป็นศิลปินหญิงแถวหน้าของไทยซึ่งสร้างสรรค์งานศิลปะในแขนงต่าง ๆ และทำงานในหัวข้อที่หลากหลาย อาทิ สิทธิสตรี คุณธรรม วัฒนธรรมและชนบประเพณี ชีวิตและความต่างเป็นต้น เธอเคยเข้าร่วมแสดงผลงานกับศาลาไทยในงาน Biennale ประจำเมืองเวนิส ครั้งที่ 51 ณ ประเทศอิตาลี และงาน Biennale ประจำเมืองซิดนีย์ ครั้งที่ 17 ณ ประเทศออสเตรเลีย ในส่วนรูปแบบและประเภทของการสร้างสรรค์ผลงานของอารยา จะเป็นงานประเภท ภาพพิมพ์ ประติมากรรม สื่อผสม วีดิโอ ภาพถ่าย ศิลปะจัดวาง เป็นต้น ผลงานศิลปะของ อารยา ราษฎรจำเริญสุข ก็กระตุ้นให้เรา รู้สึกไปกับเรื่องราวต่างๆรอบๆตัวได้เรื่อย ๆ

อย่างผลงานชุด ดาวสองดวง The Two Planets Series อารยา เปิดโอกาสให้ กลุ่มชนวนาชาวไร่ผู้ไม่มีภูมิหลังด้านศิลปะแต่อย่างใดได้พูดถึงผลงานระดับโลกอย่างอิสระ ซึ่งคำพูดคำจาของพวกเขาที่สร้างรอยยิ้มให้กับผู้ชม เจ้าของผลงานไม่มีเจตนาล้อเลียนกลุ่มชนวนาชาวไร่แต่อย่างใด แต่ต้องการให้งานชิ้นนี้เปรียบเสมือนกระจกเงาสະທ້ອນให้เห็นว่า บางครั้งงานศิลปะอาจทำให้ความดีงามและมุมมองของผู้เสพลดลงก็เป็นได้ ศิลปะรูปแบบ ศิลปะเชิงจัดวาง ของอารยา ได้เปลี่ยนจากซากความตาย มาเป็นการใช้การแสดงออก (Perform) ชับชานวรรณคดีไทยและแต่งตัวให้ร่างคนตายที่นอนแช่แข็ง ด้วยคิดว่า “ ถ้าไม่ใช่ศิลปะทางทอดให้ไหนเลยใครจะกล้าลงมือขึ้นทวนวัฒนธรรมความเชื่อเดิมๆมีอยู่ ผลงานของอารยา มักจะทิ้งบางสิ่งบางอย่างให้ผู้ชมได้ขบคิดเสมอ

1.4 โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara)

3.4.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปิน

โยชิโตโมะ นาระ เกิดในปี ค.ศ. 1959 ที่เมืองฮิโรซากิ จังหวัดอาโอโมริ ประเทศญี่ปุ่น จบการศึกษาศิลปะในระดับปริญญาตรีและโทที่ Aichi Prefectural University of Fine Arts and Music แล้วบินไปเรียนศิลปะต่อที่ ศูนย์ศิลปะคานาคา (Kunstakademie Duesseldorf) ประเทศเยอรมนี หลังจากนั้นก็กลับมาทำงานศิลปะและพำนักอยู่ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น นาระเป็น ศิลปินญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงระดับโลก และทรงอิทธิพลมากที่สุดคนหนึ่งของญี่ปุ่นในช่วงกระแส Pop Art ในยุค 90's

นาระได้แสดงผลงานเดี่ยวทั่วโลกมาแล้วกว่า 40 ครั้ง และเคยแสดงผลงานร่วมกับศิลปินไทยหลายครั้ง ปัจจุบันผลงานของนาระเป็นภาพวาดการ์ตูนเด็กผู้หญิงน่าตาน่ารัก แต่แฝงไว้ซึ่งความลึกซึ้งและความน่ากลัวไว้ใน โดยได้รับแรงบันดาลใจจากข่าวที่โด่งดังของญี่ปุ่น ที่เด็กผู้หญิงคนหนึ่งฆ่าเพื่อนร่วมชั้นของเธอเนื่องจากว่าถูกล้อเลียนเรื่องผมหน้าม้า โดยเธอบอกว่าเธอล้ำทำเพราะได้รับแรงบันดาลใจจากสื่อผลงานของนาระต้องการบ่งบอกว่าภายในสิ่งที่ดูน่ารักบอบบางนั้น บางทีก็แฝงไปด้วยความน่ากลัวหากเยาวชนที่เปรียบเสมือนผ้าขาวไม่ได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครองในเรื่องการบริโภคสื่ออย่างถูกต้อง ทั้งภาพวาดและประติมากรรมของนาระจะมีบุคลิกแบบการ์ตูนเด็ก หรือที่ภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า 'มังงะ' (manga) รวมถึงสัตว์ โดยเฉพาะสุนัข ที่กลับแสดงอารมณ์ในทางตรงข้าม (ผิดกับคน) คือดูอบอุ่น อ่อนโยน และเป็นมิตร ซึ่งล้วนเป็นแรงบันดาลใจมาจากความทรงจำในวัยเด็ก นาระฉีกตัวเองออกจากศิลปินร่วมสมัยของญี่ปุ่น ที่ทำงานศิลปะในแนวทางเดียวกัน (Cartoon Pop Art) อย่าง ทาคาชิ มูราคามิ (Takashi Murakami) และ อิซุรุ คาสาฮาระ (Izuru Kasahara) ด้วยการรวมความเป็นญี่ปุ่นกับตะวันตก สร้างผลงานที่ทั้งอารมณ์เย้ายวน ให้กับผู้ชมงานของเขา (th.wikipedia.org. 2556 : ออนไลน์)

3.4.2 ผลงานที่สำคัญของศิลปิน

Big Dog sculpture by Yoshitomo Nara

ภาพประกอบ 18 Aomori Ken (Aomori dog)

ที่มา : <http://tedjiro.com/tag/nara-yoshitomo/>

Aomori, Japan – ประติมากรรมหมาเหิงาสีขาวโพลนขนาดยักษ์ที่มีความสูงกว่า 8.5 เมตร นี่เป็นผลงานของศิลปินญี่ปุ่นยุคใหม่ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกอย่าง Nara Yoshitomo มันเป็นประติมากรรมกลางแจ้ง (แบบปิด) แต่ตั้งอยู่ภายใน The Aomori Museum of Art โดยส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ศิลปะนี้ถูกอุทิศให้กับนิทรรศการถาวรของ Nara Yoshitomo นอกจากสุนัข ฮะชิโกะ ที่คนญี่ปุ่นให้การยอมรับแล้วแล้ว Aomori Ken (Aomori dog) อาจจะเป็นประติมากรรมสุนัขญี่ปุ่นตัวที่สองที่โด่งดังและมีคนอยากมาเยี่ยมมันมากที่สุดอีกตัวหนึ่ง (tedjiro.com. 2015 : ออนไลน์)

2. White Ghost

Rendering of Yoshitomo Nara's "White Ghost", - Art Production Fund will present "White Ghost" sculptures by Yoshitomo Nara in two locations on Park Avenue, NYC.

ภาพประกอบ 19 White Ghost

ที่มา : <http://www.blumandpoe.com/artists/yoshitomo-nara>

White Ghost, 2010 เทคนิค Fiberglass ประติมากรรมขนาด: 144 x 102 x 66 นิ้ว ลักษณะจะเป็นสีขาวมันวาวและจะนั่งบนฐาน หินชวชระ " White Ghost " ประติมากรรมโดย โยชิ นาระ ที่ในปาร์คเวนิวยอร์ก เป็นประติมากรรมสาธารณะครั้งแรกของเขาในนิวยอร์กซิตี้ ประติมากรรมขนาดใหญ่ที่ยืนอยู่ใกล้ทางเข้า เปรียบเสมือนตำนานสิงโตเหมือนรูปปั้นสัตว์ที่วางอยู่ทั่วไปที่ทางเข้าศาลเจ้าในประเทศญี่ปุ่น นาระมักจะใช้สุนัขและเด็กเป็นเอกลักษณ์ในการทำงานของเขา (blumandpoe.com. 2015 : ออนไลน์)

3. Doors

ภาพประกอบ 20 Door

ที่มา : <http://sites.asiasociety.org/yoshitomonara/installations/>

ประติมากรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดนิทรรศการ ชุด "โยชิโนบารุ + กราฟ: A ถึง Z" (2006) ในบ้านเกิดของ นาระของ ที่จังหวัด โอโมริ การติดตั้งผลงานชุดนี้สำหรับแต่ละตัวอักษรของ ภาษาอังกฤษที่มีตัวอักษร D แทนด้วยประตูอังกีถึงวงรีคที่มีชื่อเดียวกัน โครงสร้างเป็นแนวนอนยาวประกอบด้วยห้าประตูเปิดเข้าไปเจอห้องขนาดเล็กตามความยาวของการติดตั้งนี้ สองห้องในประตูที่เต็มไปด้วยภาพวาดที่อังกีถึงวงดนตรี กรีนเดย์ บิลลี โจอาล์มสตรองที่เขียนถึงนาระในปี 2004 ถูกเก็บไว้ในห้องหนึ่ง (sites.asiasociety.org. 2010 : ออนไลน์)

4. Yoshitomo Nara + graf, A-Z Project

ภาพประกอบ 21 Yoshitomo Nara + graf, A-Z Project

ที่มา : <http://dailyserving.com/2008/10/yoshitomo-nara-graf-a-z-project/>

นาราและกราฟที่มีความสนใจในการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และบุคคล พวกเขาสร้างพื้นที่ทำงานและวัตถุที่อาจสร้างแรงบันดาลใจและช่วยให้พวกเขาสร้างสรรค์งานได้เร็ว โดยการติดตั้งสามบ้านที่มีทางลาดเชื่อมต่อกันกับหลังที่สอง และมีภาพวาดของนาระกระจายภายในพื้นที่ รวมถึงป้ายโฆษณานอกบ้าน บ้านหลังที่สามปราสาทบอลติกได้รับแรงบันดาลใจจากนิวกาสเซิล พื้นที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยเฉพาะสำหรับการจัดนิทรรศการบอลติก หมู่บ้านเล็ก ๆ เหล่านี้สร้างขึ้นด้วยวัสดุรีไซเคิล หนึ่งในผลงานชุดนี้ที่มีชื่อว่า *the Big Seagull House* ได้สร้างขึ้นจากการจำลอง สตูดิโอของเขาที่ประกอบไปด้วยภาพวาดที่เสร็จเพียงครั้งเดียว กระป๋องเบียร์ ซีดีเพลง กลุ่มภาพเขียนอื่น ๆ เฟอร์นิเจอร์ ชยะ ฯลฯ (dailyserving.com. 2008 : ออนไลน์)

5. Not Everything but / Green House, 2009

ภาพประกอบ 22 Not Everything but / Green House, 2009

ที่มา : <http://outsiderjapan.pbworks.com/w/page/39217397/Yoshitomo%20Nara>

Not Everything but / Green House, 2009 สำหรับนิทรรศการนี้นัระได้ทำงานร่วมกับ กราฟงานส่วนใหญ่เป็นภาพวาดใหม่และ ประติมากรรมขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นด้วยการทำงานร่วมกันในกลุ่มของเขา YNG (ที่รู้จักกันอย่างเป็นทางการ โยชินาระ และ กราฟ) ที่ทำร่วมกันมาหลายปีและแสดงผลงานมาหลายที่ สร้างจากไม้ยี่ดรูแบบ ของประติมากรรมบ้านขนาดใหญ่ มีหลังคาของพวกเขา หน้าต่างและไฟแขวน ให้ความรู้สึกของบ้านหรือฟ้านัก โครงสร้างที่มีการตกแต่งภายในกลวงและประกอบไปด้วยภาพวาดและตุ๊กตาสัตว์จากแฟน ๆ ที่เลือกโดยศิลปิน วัตถุแต่ละชิ้นถูกเลือกมาจัดวางอย่างรอบคอบ (outsiderjapan.pbworks.com. 2011: ออนไลน์)

1.4.3 แนวคิดและวิธีการสร้างผลงาน

แนวคิดและวิธีการสร้างผลงาน ของ โยะชิโตะโมะ นาระ ทั้งภาพวาดและประติมากรรมของนาระ จะมีบุคลิกแบบการ์ตูนเด็ก หรือที่ภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า 'มังงะ' (manga) รวมถึงสัตว์ โดยเฉพาะสุนัข ที่กลับแสดงอารมณ์ในทางตรงข้ามกับคน คือดูอบอุ่น อ่อนโยน และเป็นมิตร ศิลปินสร้างเอกลักษณ์จาก รูปการ์ตูนเด็กผู้หญิงตาโต แววดาเขยขา ท่าทางก้าวร้าว ซึ่งล้วนเป็นแรงบันดาลใจมาจากความทรงจำในวัยเด็กนำเสนอผลงานแบบเรียบง่าย ทั้งในรูปแบบสองมิติ ประติมากรรม รวมถึงงานศิลปะแบบจัดวางด้วย

นาระ ได้หนีขนบออกจากศิลปินร่วมสมัยของญี่ปุ่น ที่ทำงานศิลปะในแนวทางเดียวกัน (Cartoon Pop Art) อย่าง ทาคาชิ มูราคามิ (Takashi Murakami) และ อิซุรุ คาซาฮาระ (Izuru Kasahara) ด้วยการรวมความเป็นญี่ปุ่นกับตะวันตก สร้างผลงานที่ถ่ายทอดอารมณ์เฝ้ายวนชวนสงสัย ให้กับผู้ชมงานได้มีอารมณ์ร่วมและหลงถึงสภาวะของตัวเองไปด้วย

3.4.3 อิทธิพลจากแนวคิดและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินทั้ง 3 คน ที่มีผลต่อการทำงานศิลปะของผู้วิจัย

ยาโยอิ สร้างสรรค์และพัฒนาผลงานศิลปะในรูปแบบของตนเองขึ้นมาจนเป็นเอกลักษณ์ นำความผิดปกติจากสายตาที่มองเห็นทุกอย่างเป็น จุด เธอไม่ได้รู้สึกผิดปกติหรืออึดอัดแต่อย่างใด และกลับถ่ายทอดผลงานลาย จุด หลากหลายสีสันทันให้เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานต่างๆมากมาย ในด้านการจัดแสดงผลงานของ ยาโยอิ ส่วนมากจะถูกแบ่งเป็นห้องหลายห้องต่อกัน แต่ละห้องนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ในแนวทางที่สร้างสรรค์ขึ้นมาให้รู้สึกเหมือนจริงและจากความรู้สึกที่คุ้นเคย สะท้อนออกมาจากวิสัยทัศน์การมองในโลกของเธอ จากลักษณะแนวคิดของศิลปินสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยในด้าน การนำความรู้สึกของครอบครัวหย่าร้างที่เป็นหลายคนอาจมองว่าผิดปกติ มานำเสนอให้เห็นในอีกมุมมองหนึ่งเพื่อสะท้อนมิติที่กว้างขึ้น

ส่วนแนวคิดและผลงานสร้างสรรค์ของ อารยา ราษฎร์จำเริญสุข ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยที่เน้นวิธีการนำเสนอชวนตั้งคำถาม เป็นกระบวนการสนองการหาความหมายของชีวิต การตั้งคำถามถึงการมีอยู่และคุณค่าแห่งการมีอยู่

ในด้านแนวคิดของ โยะชิโตะโมะ นาระ ที่ถ่ายทอดผลงานศิลปะผ่านชุดแนวคิดและแรงบันดาลใจในมาจากความทรงจำในวัยเด็ก นำเสนอแบบเรียบง่ายแต่กลับค่าความรู้สึกของสิ่งที่ถ่ายทอด ผลงานศิลปะจัดวางและประติมากรรมส่วนมากจะเป็น เด็ก สัตว์เลี้ยงและบ้านหรือหลังคาขนาดใหญ่

4. การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัยอย่างหนึ่ง ประกอบด้วยชุดคำถามเพื่อจุดประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบ แบบสอบถามจะถูกนิยมใช้กันมากในการรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นต่างๆ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุดๆ เพื่อวัดสิ่งที่ต้องการวัด

แบบสอบถาม หมายถึง รูปแบบของคำถามเป็นชุดๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบันและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต แบบสอบถามประกอบด้วยรายการคำถามที่สร้างอย่างประณีต เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริง โดยส่งให้กลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวิจัยชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก เพราะการเก็บรวบรวมข้อมูลสะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวาง การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสามารถทำได้ด้วยการสัมภาษณ์หรือให้ผู้ตอบด้วยตนเอง (วิกิพีเดีย .2015 : ออนไลน์)

4.1 โครงสร้างของแบบสอบถาม

โครงสร้างของแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้

4.1.1 หนังสือแนะนำหรือคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม โดยมากมักจะอยู่ส่วนแรกของแบบสอบถาม อาจมีเจตหมายนำอยู่ ด้านหน้าพร้อมคำขอบคุณ โดยคำชี้แจงมักจะระบุถึงจุดประสงค์ที่ให้ตอบแบบสอบถาม การนำคำตอบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ คำอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่าง ชื่อ และที่อยู่ของผู้วิจัย ประเด็นที่สำคัญคือการแสดงข้อความที่ทำให้ผู้ตอบมีความมั่นใจว่า ข้อมูลที่จะตอบไปจะไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ และมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ตอบด้วย

4.1.2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น การที่จะถามข้อมูลส่วนตัวอะไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยดูว่าตัวแปรที่สนใจจะศึกษานั้นมีอะไรบ้างที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และควรถามเฉพาะข้อมูลที่เป็นในการวิจัยเท่านั้น

4.1.3 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือตัวแปรที่จะวัด เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบในเรื่องของคุณลักษณะ หรือตัวแปรนั้น (siamsurvey.com .2015 : ออนไลน์)

4.2 รูปแบบของแบบสอบถาม

โดยลักษณะทั่วไปของแบบสอบถามจะมี 2 รูปแบบ คือ

4.2.1 คำถามปลายปิด (Close Ended Question) เป็นคำถามที่ผู้วิจัยมีแนวคำตอบไว้ให้ผู้ตอบเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดไว้เท่านั้น คำถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. แบบให้ เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ
2. แบบให้เลือกตอบได้ หลายคำตอบ
3. แบบให้เรียงลำดับ
4. แบบให้ประมาณค่า

4.2.2 คำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างเต็มที่ ซึ่งคาดว่าจะได้คำตอบที่แน่นอน สมบูรณ์ ตรงกับสภาพความเป็นจริงได้มากกว่าคำตอบที่จำกัดวงให้ตอบ คำถามปลายเปิดจะนิยมใช้กันมากในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร หรือใช้คำถามปลายเปิดในกรณีที่ต้องการได้คำตอบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามปลายปิด แบบสอบถามแบบนี้ข้อเสียคือ มักจะถามได้ไม่มากนัก การรวบรวมความคิดเห็นและการแปลผลมักจะมีคามยุ่งยาก ลักษณะของแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายเปิดสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบให้เขียนตอบสั้น และแบบให้เขียนตอบยาว (เกียรติสุดา ศรีสุข .2015 : 1-11)

4.3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสอบถาม ผู้สร้างแบบสอบถามต้องระบุจุดมุ่งหมายของแบบสอบถามให้ชัดเจน ระบุให้ได้ว่าแบบสอบถามจะถูกนำไปใช้ในเรื่องอะไร
2. กำหนดประเด็นหลัก หรือพฤติกรรมหลักที่จะวัดให้ครอบคลุมครอบคลุมว่าจะมีประเด็นอะไรบ้าง หรืออาจเรียกว่าเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดหรือโครงสร้างของแบบสอบถาม
- 3 . กำหนดชนิด หรือรูปแบบของแบบสอบถาม โดยเลือกให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะ วัด และลักษณะของกลุ่ม
4. กำหนดจำนวนข้อคำถาม โดยอาจจะกำหนดในเบื้องต้นว่าต้องการจะให้แบบสอบถามมีความยาวมากน้อยเพียงใด และคลุมประเด็นหลัก ประเด็นย่อยอย่างไรบ้าง
5. สร้างข้อคำถามตามจุดมุ่งหมาย ชนิดหรือรูปแบบ จำนวนข้อในประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ตามโครงสร้างของแบบสอบถาม

6. ตรวจสอบเพื่อการแก้ไข ปรับปรุง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกตรวจสอบโดยผู้สร้างแบบสอบถามเอง ตอนที่สองตรวจสอบ พิจารณาให้คำแนะนำและวิจารณ์โดยผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ

7. นำแบบสอบถามไปทดลอง การนำไปทดลองใช้ (Try out) ควรนำไปทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือน หรือใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

8. วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยการนำผลจากการไปทดลองมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ และปรับปรุงแบบสอบถามในส่วนที่ยังมีข้อบกพร่องต่างๆ (เกียรติสุตา ศรีสุข .2015 : 1-11)

4.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อดีและข้อจำกัดที่ต้องพิจารณาประกอบในการเลือกใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ข้อดีของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้ คือ

1. ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จะเป็นวิธีที่สะดวกและประหยัดกว่าวิธีอื่น
2. ผู้ตอบมีเวลาตอบมากกว่าวิธีการอื่น
3. ไม่จำเป็นต้องฝึกอบรมพนักงานเก็บข้อมูลมากเหมือนกับวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการสังเกต
4. ไม่เกิดความลำเอียงอันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกต เพราะผู้ตอบเป็นผู้ตอบข้อมูล

เอง

5. สามารถส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ได้

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล

ข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีดังนี้คือ

1. ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ มักจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อย และต้องเสียเวลาในการติดตาม อาจทำให้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้

2. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะใช้ได้เฉพาะกับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่อ่านและเขียนหนังสือได้เท่านั้น

3. จะได้ข้อมูลจำกัดเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น เพราะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะต้องมีคำถามจำนวนน้อยข้อที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4. การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ หน่วยตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองก็ได้ ทำให้คำตอบที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง

5. ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามหรือเข้าใจคำถามผิด หรือไม่ตอบคำถามบางข้อ หรือไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะตอบคำถาม ก็จะทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถย้อนกลับไปสอบถามหน่วยตัวอย่างนั้นได้

6. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทางไปรษณีย์ อาจเป็นกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ดังนั้นข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะมีความลำเอียงอันเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้

4.5 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทำได้หลายวิธี แต่ที่สำคัญมี 2 วิธี ได้แก่

4.5.1 ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ การที่แบบสอบถามมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาหรือดัชนีความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินเนื้อหาของข้อถามเป็นรายข้อ

2. ความตรงตามเกณฑ์ (Criterion-related Validity) หมายถึง ความสามารถของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง แบ่งออกได้เป็นความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์และความเที่ยงตรงตามสภาพ สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ เช่น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เป็นต้น

3. ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง ความสามารถของแบบสอบถามที่สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างหรือทฤษฎี ซึ่งมักจะมีในแบบวัดทางจิตวิทยาและแบบวัดสติปัญญา สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามโครงสร้างมีหลายวิธี เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การตรวจสอบในเชิงเหตุผล เป็นต้น

4.5.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง เครื่องมือที่มีความคงเส้นคงวา นั่นคือเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผลการวัดที่แน่นอนคงที่จะวัดก็ครั้งผลจะได้เหมือนเดิม สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยงมีหลายวิธีแต่นิยมใช้กันคือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ คอนบาร์ช (Conbach's Alpha Coefficient: α coefficient) ซึ่งจะใช้สำหรับข้อมูลที่มีการแบ่งระดับการวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) (siamsurvey.com .2015 : ออนไลน์)

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมพ์ชนก กลิ่นสุทโธ ได้ศึกษาอัตลักษณ์แห่งตัวตนของวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยก และหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ โดยศึกษารายกรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยก ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. อัตลักษณ์ แห่งตนของวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจะมีลักษณะ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความเป็นตัวของตัวเอง พบว่า วัยรุ่นในบางครั้งขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าคิดและรู้สึกถึงสิ่งที่ตัดสินใจ ไม่กล้าแสดงออก อีกทั้งไม่กล้าแสดงความคิดเห็นตลอดจนไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 ด้านการรู้จักตนเองพบว่า วัยรุ่นรู้สึกขาดความมั่นคง ไม่สามารถเข้าใจตนเองได้อย่างถ่องแท้ รู้สึกสับสนต่อตนเอง และวิธีการดำเนินชีวิต อีกทั้งไม่รู้ว่าคุณค่าตนเองชอบหรือถนัดสิ่งใด

1.3 ด้านวุฒิทางอารมณ์ พบว่า วัยรุ่นเมื่อมีอารมณ์โกรธ โมโห หรือไม่พอใจจะมีการแสดงทางอารมณ์ด้วยคำพูด และท่าทางไม่เหมาะสม

1.4 ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต พบว่า มีการคบเพื่อนเฉพาะกลุ่ม ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อมีปัญหาจะมีความรู้สึกไม่กล้าที่จะปรึกษากับคนในครอบครัวของตนเอง ขาดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และกับผู้อื่น

2. การให้ความช่วยเหลือ

วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน ได้รับการช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษารายบุคคล การให้คำปรึกษากลุ่ม และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อทราบอัตลักษณ์ที่เหมาะสม

3.การติดตามผล หลังจากให้ความช่วยเหลือดังนี้

3.1 ด้านความเป็นตัวของตัวเอง วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการตัดสินใจด้วยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าแสดงออกที่ดีขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

3.2 ด้านการรู้จักตนเอง วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน มีความมั่นคงและเข้าใจในตนเองมากขึ้น สับสนน้อยลง รู้ว่าตนเองชอบและมีความถนัดด้านใด

3.3 ด้านวุฒิทางอารมณ์ วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน สามารถควบคุมการแสดงออกของตนเองได้ดีขึ้น เมื่อเกิดความโกรธ โมโห หรือไม่พอใจ

3.4 ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน มีการวางแผนและเป้าหมายในอนาคตของตนเองที่ดีขึ้น กล้าที่จะเข้าไปขอคำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อ และข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนจากครูประจำชั้นและครูแนะแนว

3.5 ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจำนวน 5 คน เข้ากลุ่มกับเพื่อนและคนอื่นๆ ได้ดีขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและกับผู้อื่น (พิมพ์ชนก กลิ่นสุโธ . 2554 : บทคัดย่อ)

จิราพร ชมพิกุล และคณะ ได้ทำการศึกษาในรายงานวิจัย สัมพันธภาพในครอบครัวของคนไทย พบว่า โครงสร้างของครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว มีรูปแบบครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูกอยู่ด้วยกัน หรือมีเพียงพ่อแม่อยู่ด้วยกัน (46.2%) รองลงมาเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ลูก อยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย/ญาติ (35.3%) จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้าน ณ ปัจจุบัน โดยเฉลี่ย 4.3 คน การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพหลักที่สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง ค่ามัธยฐานของรายได้ครอบครัวต่อเดือนเป็น 10,000 บาท สัมพันธภาพในครอบครัวไทย วัดจากความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน ความร่วมมือ และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นแบบสมดุล (50.7%) ซึ่งสมาชิกจะมีความผูกพันกันมาก มีความร่วมมือ และมีการปรับตัวอยู่ในระดับดี รองลงมาเป็นครอบครัวแบบระดับกลางค่อนข้างไปทางสมดุล (41.8%) ในแต่ละภาค สัมพันธภาพในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่เป็น แบบสมดุล โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีครอบครัวแบบสมดุลมากกว่าภาคอื่นๆ (65.1%) สัมพันธภาพในครอบครัวแบบสุขทุกข์พบได้น้อยมากและไม่พบเลยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ครอบครัวที่อยู่นอกเขตเทศบาลเป็นครอบครัวแบบสมดุลมากกว่าครอบครัวที่อยู่ในเขตเทศบาล (จิราพร ชมพิกุล และคณะ. 2552 : บทคัดย่อ)

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต ได้ศึกษาและพบว่า การเป็นครอบครัวแม่หรือพ่อคนเดียวในโลกปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อย่างต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากสภาพทางสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไปและความรุนแรงของผลกระทบการเป็นครอบครัวแม่หรือพ่อคนเดียว ได้ส่งผลกระทบออกไปสู่ทั้ง ตัวแม่หรือพ่อ และลูกในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก จากผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นของครอบครัวแม่หรือพ่อคนเดียว ในบริบทที่ แตกต่างกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของการเป็นครอบครัวแม่ หรือพ่อคนเดียว ชี้ว่าการหลีกเลี่ยงวิกฤตของการเป็นครอบครัวแม่ หรือพ่อคนเดียวในโลกปัจจุบันนั้น สามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ และในบางสังคมบางประเทศ ผลกระทบที่เป็นปัญหาดังกล่าว ยังได้รับการเยียวยาจากแหล่งประโยชน์ ของ ชุมชน สังคม และหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ประเด็นการศึกษาวิจัยในทำนองนี้ ยังพบน้อยมากในสังคมไทย ขณะที่สังคมไทยเองก็ตกอยู่ใน กระแสการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน จากสถิติการจดทะเบียนหย่าร้าง ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2540 ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติคือ มีการเพิ่มมากขึ้นถึงเกือบ 3 เท่าตัว สถิตินี้ยังไม่รวมถึงการหย่าร้าง

ที่ไม่ได้จดทะเบียนหรืออย่างใด เป็นทางการ และการแยกทางหรือละทิ้งกัน รวมถึงปัญหามารดานอกสมรส ที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย และจากปัญหาดังกล่าวพบว่าสิทธิ ในการดูแลลูกนั้น 90 เปอร์เซ็นต์ ของคู่หย่าร้างลูกมักอยู่กับแม่ ซึ่งสามารถประมาณการจำนวนครอบครัวแม่คนเดียวในประเทศไทย โดยพิจารณาจากสถิติจำนวนครัวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้หญิงซึ่งมีจำนวน 3,989,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ประเด็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวแม่ หรือพ่อคนเดียวในสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน จึงเป็นประเด็นท้าทาย ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปสนับสนุนนโยบายครอบครัวในสังคมนั้นๆ และเป็นการส่งเสริมแหล่งประโยชน์ของครอบครัวแม่ หรือพ่อคนเดียวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นปกติสุข ดังนี้แล้วความเป็นครอบครัวแม่หรือพ่อคนเดียวในยุคโลกาภิวัตน์ ก็ไม่เป็นอุปสรรคในการเลี้ยงดูลูกให้ เจริญ เติบโต ได้อย่างมีคุณภาพรวมทั้งยังสามารถหลีกเลี่ยงวิกฤตความ มั่นคงของครอบครัวที่ ขาดพ่อหรือขาดแม่ได้อีกด้วย (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต. 2549 : 3)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนั้นพอสรุปได้ว่า การเป็นครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวใน ปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้ ส่งผลกระทบทั้งตัวพ่อหรือแม่ และลูกให้ครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก จากผลงานการวิจัยได้ศึกษาและ แบ่งอัตลักษณ์แห่งตัวตนของวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยกจากกลุ่มตัวอย่าง จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นตัว ของตัวเองบางครั้งขาดความมั่นใจ ไม่กล้าคิดรู้สึกถึงสิ่งที่จะตัดสินใจ ไม่กล้าแสดงออก วัยรุ่นที่มาจาก ครอบครัวแตกแยกจะรู้สึกขาดความมั่นคงไม่สามารถเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ด้านการควบคุมอารมณ์ และแสดงออกด้วยถ้อยคำ ท่าทางที่ไม่เหมาะสม เมื่อมีปัญหาจะรู้สึกไม่กล้าปรึกษากับคนในครอบครัว ขาดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและผู้อื่น ซึ่งอัตลักษณ์เหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้การ ชี้แนะให้คำปรึกษา รวมทั้งพ่อและแม่ด้วย จากผลการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวในบริบท ที่ต่างกัน ชี้ให้เห็นว่าการหลีกเลี่ยงวิกฤตการของการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในโลกสังคมปัจจุบันสามารถทำ ได้ผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวสามารถเยียวยาได้จาก ตนเอง ชุมชน สังคมและหน่วยงานรัฐและเอกชน เป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติโดยสามารถเลี้ยงลูกให้ เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาครอบครัวหย่าร้างและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทำให้เห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนเติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูจากครอบครัวหรือ พ่อ แม่ เป็นสำคัญ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันมีโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยระบบเศรษฐกิจหรือภาระหน้าที่ต่างๆ ส่งผลให้ พ่อ แม่ ในปัจจุบันไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวมีน้อยลง ทำให้พบปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือ

หย่าร้าง มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ครอบครัวไทยในปัจจุบันมีลักษณะครอบครัว พ่อหรือแม่ เลี้ยงเดี่ยวเป็นจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กอย่างปฏิเสธไม่ได้ การที่เด็กเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นในจิตใจของเด็กอย่างแน่นอน ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะและการเรียนรู้ที่จะปรับตัว ความเข้าใจและการเรียนรู้ที่จะปรับตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเยียวยาความรู้สึกที่อยู่ในใจครอบครัวเป็นสิ่งไม่สามารถเลือกได้ว่าจะให้สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ แต่เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสภาพปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือไม่สมบูรณ์นี้ได้

ปัญหาครอบครัวหย่าร้างส่งผลกระทบต่อตัวเด็กอย่างมาก รูปแบบของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและองค์ประกอบไปแล้ว แต่ความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมยังไม่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ตัวเด็กรู้สึกที่ตนเองผิดไปจากคนอื่น และอาจทำให้เด็กนำปัญหานี้มาเป็นจุดด้อยของตนเองได้

จากปัญหาเหล่านี้ผู้ศึกษาจึงได้หยิบยกประเด็นดังกล่าวมาถ่ายทอดให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวที่หย่าร้างและการปรับตัวของเด็ก ผ่านผลงานศิลปะ

กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบของผลงานศิลปะแนวทางจัดวางหรือติดตั้ง (Installation) มีเนื้อหาเกี่ยวกับความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการเรียนรู้ที่จะปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของผู้ชมให้ได้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ข้อมูลและทฤษฎีทางศิลปะมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้างและการปรับตัวของเด็ก และศึกษาข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีทางศิลปะ ดังนี้

1.1 เอกสาร งานวิชาการ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การหย่าร้าง และการปรับตัวของเด็ก

1.2. ทฤษฎีแนวคิดเชิงสัญลักษณ์และการสร้างภาพตัวแทน

1.3. ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความไม่สมบูรณ์

1.4. เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทางการติดตั้งหรือจัดวาง (Installation) และเอกสารผลงานของศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ และ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันอื่น รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถเข้าชมนิทรรศการศิลปะได้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามในการประเมินผลงานศิลปะ ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental sampling) จากผู้เข้าชมนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะในครั้งนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาและการทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัวหย่าร้างและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง รวมถึงวิธีการสร้างสรรค์ผลงานแนวทางการจัดวาง (Installation) ที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร นำมาสร้างสรรค์ภาพร่างผลงานจำนวน 7 ชิ้น แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญได้วิจารณ์ วิเคราะห์และได้นำกลับไปแก้ไขปรับปรุง แล้วนำกลับมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างทั้งหมดจำนวน 3 ชิ้น เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางเพื่อนำไปแสดงเป็นผลงานจริง

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ที่มา แนวความคิดเนื้อหาในผลงานสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง (Installation) และการศึกษา ค้นคว้าในเรื่องครอบครัวหย่าร้างและการปรับตัวของเด็ก

2. ผลงานทัศนศิลป์ในรูปแบบศิลปะแบบจัดวาง (Installation) ในเรื่องปัญหาครอบครัวหย่าร้าง และการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง จำนวน 3 ชิ้น ดังต่อไปนี้

1. ผลงานชิ้นที่ 1 “NOTHING PERFECT 1”

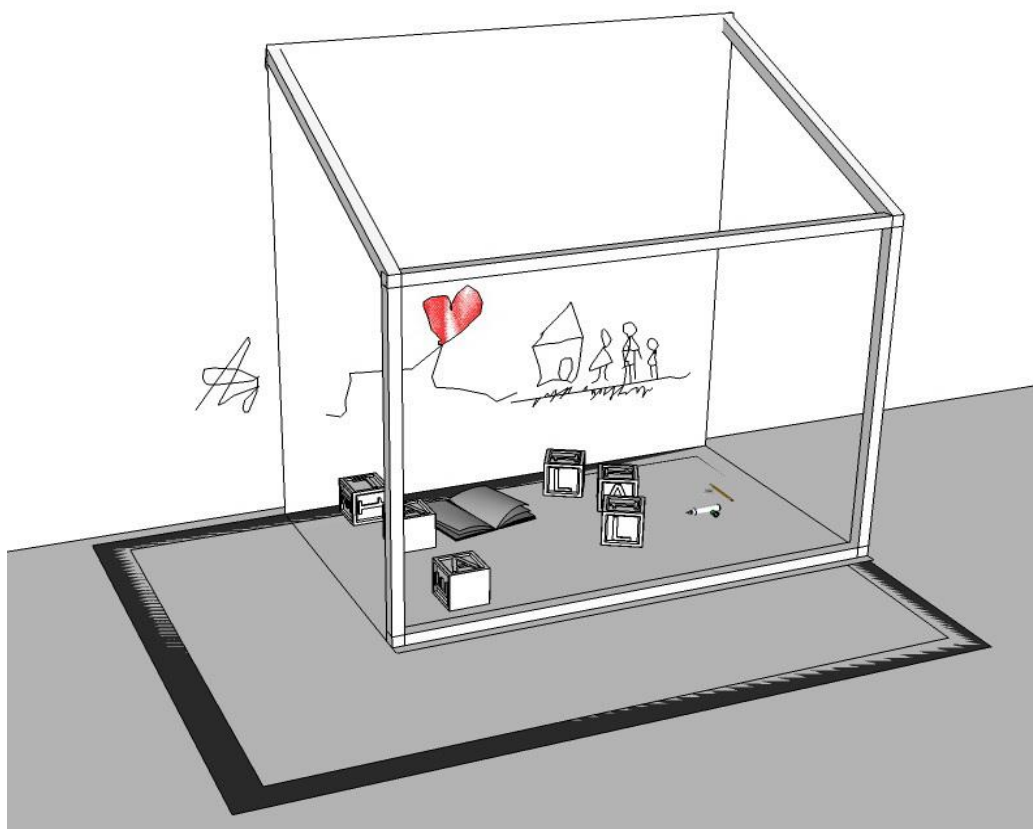
เป็นการนำเสนอเรื่องราวของความรู้สึกของการขาดหายจากความไม่สมบูรณ์ของ ครอบครัว โดยนำเสนอผลงานผ่านตัววัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ จัดวางองค์ประกอบในบรรยากาศของของ ห้องทานข้าวซึ่งจัดวางหน้าแผ่นกระจกเพื่อสะท้อนอีกครั้งหนึ่งที่หายไป และสามารถเติมกลับให้มาสมบูรณ์ได้อีกครั้ง

ภาพประกอบ 23 ภาพร่าง “NOTHING PERFECT 1”

2. ผลงานชิ้นที่ 2 “NOTHING PERFECT 2”

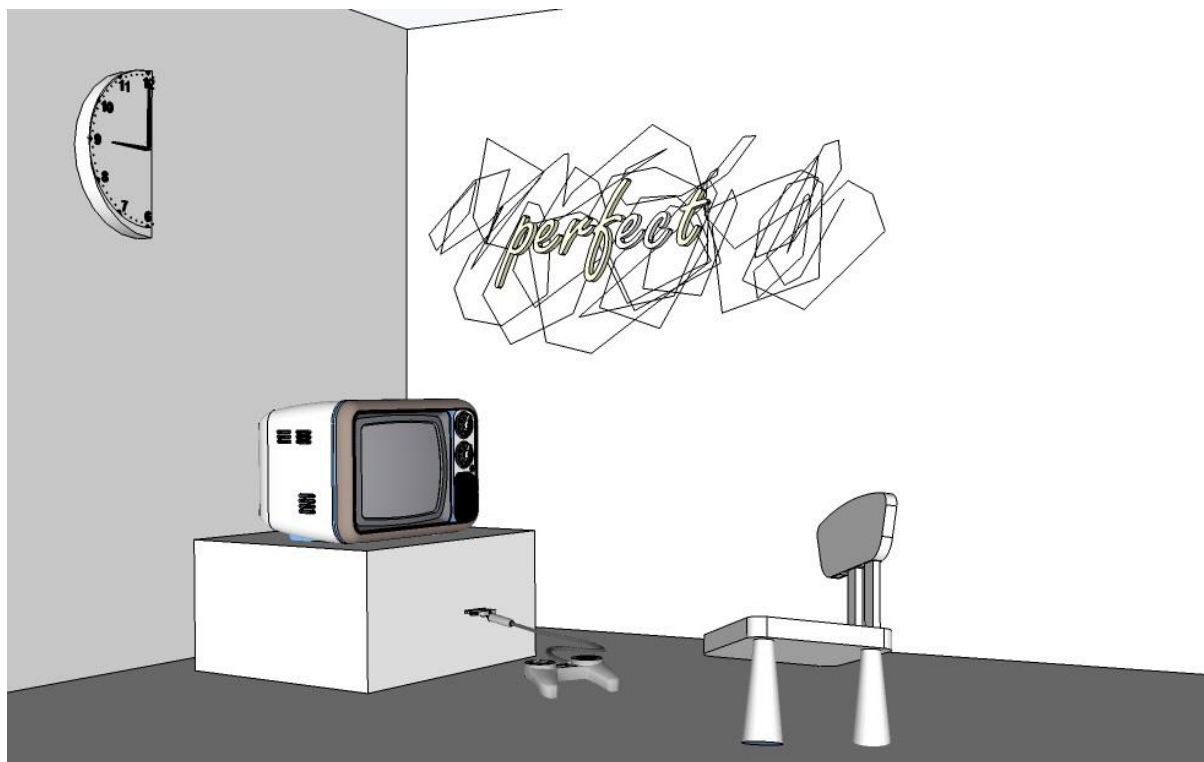
เป็นการนำเสนอเรื่องราวของความรู้สึกของความทรงจำในวัยเด็กต่อครอบครัวและการปรับตัวโดยนำเสนอผลงานโดย การจำลองบ้านของเล่น วัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ จัดวางองค์ประกอบให้เหมือนอยู่ในวัยเด็กอีกครั้ง

ภาพประกอบ 24 ภาพร่าง “NOTHING PERFECT 2”

3. ผลงานชิ้นที่ 3 “NOTHING PERFECT 3”

เป็นการนำเสนอเรื่องราวของความรู้สึกของการขาดหายจากความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวโดยนำเสนอผลงานผ่านตัววัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ จัดวางองค์ประกอบในบรรยากาศของห้องนั่งเล่นกับสิ่งของที่ ไม่สมบูรณ์

ภาพประกอบ 25 ภาพร่าง “NOTHING PERFECT 3”

3. แบบสอบถามจากผู้ชมผลงานซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)
 - 1.1 สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 1.2 วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์
 - 1.3 บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 1.4 รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางผลงานศิลปะ
 - 1.5 การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ
 - 1.6 พื้นที่สำหรับเดินชมผลงานศิลปะ
2. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)
 - 2.1 ความสวยงามของผลงานศิลปะ
 - 2.2 ความเป็นเอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ
 - 2.3 ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ
 - 2.4 ผลงานศิลปะสร้างแรงดึงดูดใจต่อผู้ชมงานศิลปะ
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)
 - 3.1 แนวความคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ
 - 3.2 เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ
 - 3.3 ความน่าสนใจของสัญลักษณ์และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ
 - 3.4 สัญลักษณ์และวัสดุที่นำมาใช้สามารถสื่อถึงความหมายของความไม่สมบูรณ์ของ
ครอบครัวและการปรับตัว
 - 3.5 ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการปรับตัว
 - 3.6 ผลงานศิลปะสามารถสร้างชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหา
4. ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation)
 - 4.1 ความสมบูรณ์ของการเลือกใช้วัสดุที่นำมาสร้างผลงาน
 - 4.2 ความสมบูรณ์ของรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ
 - 4.3 เทคนิคศิลปะแนวทางจัดวางที่ใช้สร้างผลงานส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกรู้สึกในการให้
เห็นถึงความไม่สมบูรณ์ในครอบครัวและสะท้อนการอยู่ร่วมกับปัญหา

5. ด้านความเข้าใจถึงผลกระทบของปัญหาและความสำคัญในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับครอบครัวที่แตกแยก
 - 5.1 ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงปัญหาการไม่สมบูรณ์ของครอบครัว
 - 5.2 ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหา
6. ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชิ้นที่ 1-3 “NOTHING PERFECT 1-3”
 - 6.1 ผู้ชมมีความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชิ้นที่ 1-3 “NOTHING PERFECT 1-3” ทางด้านสุนทรียศาสตร์ แนวความคิด ตัวผลงานศิลปะและเทคนิคการทำงาน

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบแบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข
2. ปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องจัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสัญวิทยา ทฤษฎีความงามในความไม่สมบูรณ์ ทฤษฎีของศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง (Installation) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร งานวิจัยหรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในงานวิจัยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

ในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำผลงานที่สร้างสรรค์ไปจัดแสดง
2. แจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าชมผลงาน
3. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์จากปัญหาการหย่าร้าง และการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กรอบของสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาและแนวทางการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจนได้ผลงานที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมายถึงการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ซึ่งสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะแนวทางศิลปะจัดวางกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและขั้นตอนในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

1. ชุดข้อมูลที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อการการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง

2. ที่มาและความความคิดและเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง
3. รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบจัดวาง และโครงสร้างทางทัศนศิลป์
4. สรุปข้อมูล
5. ร่างภาพผลงาน
6. นำภาพร่างมาสร้างสรรค์ผลงาน

วิเคราะห์จากแบบสอบถาม

การดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยแสดงในลักษณะมาตราส่วน โดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละจากจำนวนของผู้เข้าชมผลงานและจากแบบประเมินความเข้าใจและความรู้สึกที่มีต่อผลงานศิลปะ โดยกำหนดเกณฑ์มาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 5	มากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 4	มาก
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 3	ปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 2	น้อย
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 1	น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าคะแนนแล้วจึงนำคะแนนดังกล่าวคิดน้ำหนักของคะแนน และกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเพื่อนำมาอภิปรายผลดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.89	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบประเมินโดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended)

หลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าชมผลงานศิลปะ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานสถิติร้อยละ

- 1.1 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่ชมผลงานศิลปะใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 137)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น

$\sum x$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด

n แทน ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนน

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ค่าความเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นแต่ละตัวยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ : กรณีศึกษา บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาครอบครัวหย่าร้างและความไม่สมบูรณ์พิตของครอบครัว กับแนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมาผ่านศิลปะเชิงจัดวาง 2) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและแนวทางในการสร้างสรรคศิลปะแนวทาง ศิลปะเชิงจัดวาง ได้แก่ ยาโยอิ คาซึมา (Yayoi Kasuma) อารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara) และ 3) เพื่อนำความรู้ที่ศึกษาค้นคว้ามาสร้างสรรคเป็นผลงานศิลปะและนำเสนอต่อสาธารณะชน เพื่อให้ได้ทราบถึงความสำคัญของปัญหาและใช้ผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือในการบรรเทาปัญหา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒรวมถึงบุคคลทั่วไปที่สามารถเข้าชมงานนิทรรศการศิลปะ เป็นผู้เลือกประเมินผลงานแบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental Sampling) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เข้าชมงานนิทรรศการศิลปะประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา และผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ประเมินที่เข้าชมผลงานศิลปะ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข1 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข1 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข1 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เข้าชมงานนิทรรศการศิลปะประกอบด้วย เพศ และ ระดับการศึกษา และผลการประเมินด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลการงานศิลปะ (Exhibition) โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าชมงานนิทรรศการศิลปะ

N=100		
ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	36.00
หญิง	64	64.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมต้น	1	1.00
มัธยมต้น	36	36.00
มัธยมปลาย / ปวช.	10	10.00
อนุปริญญา	4	4.00
ปริญญาตรี	49	49.00
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	100	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า ผู้ชมผลงานศิลปะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 และเพศชาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ตามลำดับ

และระดับการศึกษา ของผู้ชมผลงานศิลปะส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมา ระดับมัธยมต้น จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ระดับอนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และจำนวนน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่ามัธยมต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

สำหรับค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) มีคะแนนระดับความคิดเห็นดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)				
1.	สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ	4.05	.528	มาก
2.	วิธีการนำเสนอผลงานศิลปะ	4.14	.532	มาก
3.	บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ	4.11	.680	มาก
4.	รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางผลงานศิลปะ	4.11	.634	มาก
5.	การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ	4.01	.703	มาก
6.	พื้นที่สำหรับเดินชมผลงานศิลปะ	4.09	.668	มาก
รวมด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)		4.09	.459	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 100 คน มีความคิดเห็นที่มีต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .459 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า วิธีการนำเสนอผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .532 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ และรูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .680 และ .634 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับพื้นที่

สำหรับเดินชมผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .668 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .528 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และการจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .703 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข1 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลงานชิ้นที่ 1

บรรยากาศของห้องรับประทานอาหารที่แบ่งและแยกจากกัน นำเสนอเรื่องราวของความรู้สึกของการขาดหายจากความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว สะท้อนอีกครั้งหนึ่งที่หายไป และสามารถเติมกลับให้มาสมบูรณ์ได้อีกครั้ง โดยนำเสนอผลงานผ่านตัววัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมนั้นตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์ที่ขับเคลื่อนด้วยบริบท ทักษณคติ การตัดสินใจ และความรัก ต่อการพยายามที่จะต้องการดำรงชีพในสังคมปัจจุบัน

ภาพประกอบ 26 ผลงานชุดที่ 1 “NOTHING PERFECT 1”

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ(Artwork)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.35	.557	มากที่สุด
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.43	.639	มากที่สุด
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.40	.651	มากที่สุด
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ	4.41	.621	มากที่สุด
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)		4.40	.470	มากที่สุด
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)				
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.27	.566	มากที่สุด
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ	4.43	.624	มากที่สุด
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	4.44	.608	มากที่สุด
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง	4.33	.652	มากที่สุด
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์	4.27	.680	มากที่สุด
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)		4.35	.483	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100) (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)				
10	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ	4.20	.586	มากที่สุด
11	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	4.38	.648	มากที่สุด
12	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ	4.31	.580	มากที่สุด
13	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกถึง ถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง	4.22	.596	มากที่สุด
14	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้าง ความรู้สึกถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง	4.20	.620	มาก
รวมด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)		4.26	.461	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1		4.33	.393	มากที่สุด

สรุปผลข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 100 คน มีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .393 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .470 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .461 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า สัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .639 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .621 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .651 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .557 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .608 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .652 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .680 และ .566 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า วัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .648 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆ ในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .580 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .596 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึกถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง และองค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .620 และ .586 มีความพึงพอใจในระดับมากและระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ผลงานชิ้นที่ 2

เป็นการนำเสนอเรื่องราวของความรู้สึกของความทรงจำในวัยเด็กต่อครอบครัวและการปรับตัว โดยนำเสนอผลงานโดย การจำลองโครงสร้างของบ้าน ตัวอย่างจากความทรงจำเรื่องราวที่ไม่สมบูรณ์ บอกเล่าผ่านวัสดุที่มีความเชื่อมโยง ต่อความรู้สึกที่ขาดหายและถูกเติมเต็มด้วยบริบทที่เป็นตัวสำคัญในการขับเคลื่อนการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

ภาพประกอบ 27 ผลงานชุดที่ 2 “NOTHING PERFECT 2”

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.12	.498	มาก
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.10	.541	มาก
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.12	.608	มาก
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ	4.15	.520	มาก
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)		4.12	.424	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)				
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.03	.559	มาก
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ	4.20	.682	มาก
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	4.08	.662	มาก
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง	4.10	.595	มาก
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์	4.06	.600	มาก
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)		4.09	.483	มาก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100) (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)				
10	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ	4.03	.559	มาก
11	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	4.02	.681	มาก
12	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ	4.03	.594	มาก
13	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกถึง ถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง	4.07	.624	มาก
14	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้าง ความรู้สึกถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง	4.06	.649	มาก
รวมด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)		4.04	.446	มาก
ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2		4.08	.383	มาก

สรุปผลข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 100 คน มีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .383 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .424 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .446 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อของด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .520 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .608 และ .498 มีความพึงพอใจในระดับมาก และสัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .541 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .682 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .595 มีความพึงพอใจในระดับมาก ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .662 มีความพึงพอใจในระดับมาก ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .600 มีความพึงพอใจในระดับมาก และแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .659 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .649 มีความพึงพอใจในระดับมาก ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ และองค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 และ .559 มีความพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .681 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork) ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

3. ผลงานชิ้นที่ 3

วัตถุข้าวของเครื่องใช้ต่างๆที่มีความคุ้นเคย และความทรงจำ ที่บ่งบอกถึงความเป็นบ้านและครอบครัว นำเสนอวัตถุเหล่านั้นที่แฝงนัยยะด้วยการตีความจากความรู้สึกของข้าพเจ้าจัดวางองค์ประกอบให้เสมือนอยู่ในวัยเด็กอีกครั้ง นาฬิกาที่เป็นตัวแทนของการบอกเวลาที่มีอยู่จริง แต่ไม่ได้หมายถึงการมีช่วงเวลาที่ต้องการ ดังนั้นเวลากับนาฬิกาจึงมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ภาพประกอบ 28 ผลงานชุดที่ 3 “NOTHING PERFECT 3”

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)				
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ	4.11	.490	มาก
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ	4.08	.614	มาก
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ	4.02	.666	มาก
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ	4.01	.611	มาก
รวมด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)		4.06	.475	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)				
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ	4.07	.590	มาก
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ	3.99	.674	มาก
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	4.05	.592	มาก
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง	4.00	.620	มาก
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์	3.92	.598	มาก
รวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)		4.01	.450	มาก

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 กลุ่มตัวอย่าง 100 คน (n=100) (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	แปล ความหมาย
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)				
10	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ	3.87	.544	มาก
11	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	3.93	.685	มาก
12	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ	4.03	.643	มาก
13	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึก ถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง	3.94	.617	มาก
14	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้าง ความรู้สึกถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง	3.91	.668	มาก
รวมด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)		3.94	.482	มาก
ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานชุดที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3		3.99	.374	มาก

สรุปผลข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 100 คน มีความ
ความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect
หมายเลข 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .374 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มาก สำหรับ ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูง
ที่สุดเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .475 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา
ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .450 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกลวิธีการสร้า
สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ .482 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายชื่อของ**ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)**กับ**ผลงานศิลปะ (Artwork)** พบว่า ความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .490 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ สัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .614 มีความพึงพอใจในระดับมาก เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .666 มีความพึงพอใจในระดับมาก และความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .611 มีความพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับ**ตัวผลงานศิลปะ (Artwork)** พบว่า แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .590 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .592 มีความพึงพอใจในระดับมาก ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .620 มีความพึงพอใจในระดับมาก เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .674 มีความพึงพอใจในระดับมาก และผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .598 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .643 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .617 มีความพึงพอใจในระดับมาก วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .685 มีความพึงพอใจในระดับมาก กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .668 มีความพึงพอใจในระดับมาก องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .544 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิจัยในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษา
บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลการวิจัยและตำราต่างๆใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการหย่าร้าง รวมถึงการปรับตัวของเด็ก และได้ศึกษาทฤษฎีศิลปะเชิงจัดวาง
(Installation) ศึกษาทฤษฎีสัญวิทยาและการสร้างภาพแทนความ ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความ
ไม่สมบูรณ์ นำเสนอผ่านผลงานศิลปะซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสำคัญของปัญหาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาครอบครัวหย่าร้าง กับแนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมา
ผ่านศิลปะเชิงจัดวาง
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและแนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทาง ศิลปะเชิงจัดวาง
 - 2.1 ยายอยิ คาซึมา (Yayoi Kasuma)
 - 2.2 อารยา ราษฎร์จำเริญสุข
 - 2.2 โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara)
3. เพื่อนำความรู้ที่ศึกษาค้นคว้ามาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะและนำเสนอต่อสาธารณชน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา ศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิชาการ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
ปัญหาความไม่สมบูรณ์ในครอบครัวอันเนื่องมาจากการหย่าร้างในสังคมไทย
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ นิสิต นักศึกษาจากสถาบันอื่น รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถเข้า
ชมนิทรรศการศิลปะได้

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามในการประเมินผลงานศิลปะ ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental sampling) จากผู้เข้าชมนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาและการทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัวหย่าร้างและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง รวมถึงวิธีการสร้างสรรค์ผลงานแนวทางการศิลปะจัดวาง (Installation) ที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร นำมาสร้างสรรค์ภาพร่างผลงานจำนวน 7 ชิ้น แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญได้วิจารณ์ วิเคราะห์และได้นำกลับไปแก้ไขปรับปรุง แล้วนำกลับมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างทั้งหมดจำนวน 3 ชิ้น เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางเพื่อนำไปแสดงเป็นผลงานจริง โดยมีเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ผลงานศิลปะเชิงจัดวาง (Installation) จำนวน 3 ชุด
2. แบบสอบถามจากผู้เข้าชมนิทรรศการเพื่อประกอบการวิจัย
ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม
 1. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)
 - 1.1 สถานที่การจัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 1.2 วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์
 - 1.3 บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 1.4 รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดแสดงผลงานศิลปะ
 - 1.5 การจัดแสงสว่างภายในห้อง
 - 1.6 พื้นที่สำหรับเดินชมงาน
 2. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)
 - 2.1 ความสวยงามของผลงานศิลปะ
 - 2.2 สัดส่วนของผลงานศิลปะ
 - 2.3 เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ
 - 2.4 ความโดดเด่นผลงานศิลปะ
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)
 - 3.1 แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ
 - 3.2 เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ
 - 3.3 ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

3.4 ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง

3.5 ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

4. ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)

4.1 องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ

4.2 วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

4.3 ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ

4.4 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง

4.5 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสัญวิทยา ทฤษฎีความงามในความไม่สมบูรณ์ ทฤษฎีของศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง (Installation) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร งานวิจัยหรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในงานวิจัยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำผลงานที่สร้างสรรค์ไปจัดแสดงผลงานศิลปะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 ชุด ณ หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้ชื่อวิทยานิพนธ์ว่า “4 view art thesis” ระหว่างวันที่ 15-20 มิถุนายน พ.ศ. 2559

2. แจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าชมผลงานนิทรรศการศิลปะ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อ การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง

3. รวบรวมแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 15-20 มิถุนายน พ.ศ. 2559 โดยได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 100 คน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมนิทรรศการศิลปะ) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติร้อยละในการวิเคราะห์
2. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่เข้าชมนิทรรศการศิลปะโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย
3. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และผลการประเมินด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) ผลจากแบบสอบถามพบว่า

เพศ

1. ชาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00
2. หญิง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00
4. ระดับการศึกษา มัธยมต้น จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00
5. ระดับการศึกษา มัธยมปลาย / ปวช. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00
6. ระดับการศึกษา อนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00
7. ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00
8. ระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

จากแบบสอบถามพบว่า เพศหญิงตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.00 และระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.00

ในส่วนของความคิดเห็นต่อสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) ผลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คนพบว่า ในภาพรวมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .459 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า วิธีการนำเสนอผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .532 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ และรูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .680 และ .634 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับพื้นที่สำหรับเดินชมผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .668 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ .528 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และการจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .703 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (ตาราง 4.2)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .393 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ **ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .470 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ**ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)** มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .461 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายชื่อของ**ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** พบว่า สัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .639 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .621 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .651 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .557 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .608 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .652 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .680 และ .566 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า วัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .648 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .580 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กระบวนการ

สร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .596 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง และองค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .620 และ .586 มีความพึงพอใจในระดับมากและระดับมากที่สุด ตามลำดับ (จากตาราง 4.3)

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .383 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับ **ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .424 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ**ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation Art)** มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .446 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อของ**ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** พบว่า ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .520 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .608 และ .498 มีความพึงพอใจในระดับมาก และสัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .541 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .682 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .595 มีความพึงพอใจในระดับมาก ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .662 มีความพึงพอใจในระดับมาก ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .600 มีความพึงพอใจในระดับมาก และแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .659 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .649 มีความพึงพอใจในระดับมาก ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ และองค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .624 และ .559 มีความพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .681 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ (จากตาราง 4.4)

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อผลงานชิ้นที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .374 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับ **ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .475 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork)** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .450 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ**ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation Art)** มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .482 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อของ**ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork)** พบว่า ความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .490 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ สัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .614 มีความพึงพอใจในระดับมาก เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .666 มีความพึงพอใจในระดับมาก และ ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .611 มีความพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) พบว่า แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .590 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .592 มีความพึงพอใจในระดับมาก ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .620 มีความพึงพอใจในระดับมาก เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .674 มีความพึงพอใจในระดับมาก และผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .598 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) พบว่า ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .643 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .617 มีความพึงพอใจในระดับมาก วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .685 มีความพึงพอใจในระดับมาก กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึกถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .668 มีความพึงพอใจในระดับมาก องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .544 มีความพึงพอใจในระดับมาก ตามลำดับ (ตาราง 4.5)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาและวิจัยในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลการวิจัยและตำราต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการหย่าร้าง รวมถึงการปรับตัวของเด็ก ศึกษาทฤษฎีสัญญาวิทยาและการสร้างภาพแทนความ ทฤษฎีศิลปะเกี่ยวกับความงามในความไม่สมบูรณ์ ศึกษาทฤษฎีศิลปะเชิงจัดวาง (Installation) รวมถึงได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของศิลปินที่เกี่ยวข้อง 3 คน ได้แก่ ยาโยอิ คาสึมา (Yayoi Kasuma) อารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ โยชิโตโมะ นาระ (Yoshitomo Nara) เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความสำคัญและนำความรู้ที่ศึกษาค้นคว้ามาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเพื่อนำเสนอต่อสาธารณะชน และใช้ผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือในการบรรเทาปัญหา

ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .459 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการนำเสนอผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .532 แต่ในด้านการจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .703 โดยสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาในการจัดแสดงผลงาน นั้นมีแสงสว่างที่ไม่เพียงพอต่อพื้นที่ภายในห้องนิทรรศการ ทำให้มีความสว่างน้อยเกินไปหรือไม่เหมาะสม ส่วนในด้านบรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ

รูปแบบ ความเหมาะสม วิธีการจัดวางผลงานศิลปะและพื้นที่สำหรับเดินชมผลงานศิลปะ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถวิเคราะห์ได้ว่าพื้นที่ในการจัดวางงานถูกแบ่งออกเป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้ชมสามารถเดินชมงานได้อย่างทั่วถึง จึงมีผลทำให้ภาพรวมด้านสถานที่ในการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ผลงานชิ้นที่ 1 “ Nothing Perfect หมายเลข 1”

ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .470 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.43 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.35 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์เห็นได้ว่า สัดส่วนของผลงานศิลปะมีความเหมาะสม จากการวางสัดส่วนของโต๊ะรับประทานอาหารที่ถูกผ่าครึ่ง รวมถึงจาน ชาม ช้อน ส้อม ที่แขวนลงมาจากด้านบน การถูกผ่าครึ่งและสะท้อนอีกครึ่งนั้นทำให้ผลงานศิลปะมีความโดดเด่นเรื่องสัดส่วน ความสมมาตรของทั้งสองฝั่งทำให้ผลงานเกิดความน่าสนใจแก่ผู้ชม ทั้งนี้การถูกผ่าครึ่งยังแฝงด้วยความหมายทางด้านสัญลักษณ์ บริบททางความหมายสื่อถึงการถูกแบ่งและถูกแยก เป็นการอธิบายความหมายของครอบครัวหย่าร้างได้เป็นอย่างดี จากผลการวิเคราะห์เห็นได้ว่า สัดส่วนของผลงานศิลปะมีผลอย่างมากต่อความพึงพอใจของผู้ชมงานศิลปะ

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.44 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.27 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ สร้างความน่าสนใจให้กับผู้ชม จากการใช้วัตถุที่คุ้นชินในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นตัวสื่อสารถึงด้านครอบครัวและความเป็นบ้าน การนำวัสดุสำเร็จรูปหรือวัสดุที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โต๊ะ เก้าอี้และจาน ชาม มาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาประกอบขึ้นมาใหม่หรือนำมาใช้ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการกลับค่าและตีความผ่านนัยยะทางความหมายของวัตถุ ที่สะท้อนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่ผู้ชมรับรู้ได้ สอดคล้องกับผลงานชุด I'm here, But Nothing (2000) ของยาโยอิ คูซามะ ที่จำลองห้องรับประทานอาหารและมีสตีกเกอร์เรื่องแสงสีฉับต่าง ๆ จำนวนมากติดอยู่ บนวัตถุที่ใช้ในชีวิตประจำวันประหนึ่งศิลปินกำลังนำ

ภาพที่เห็นทุกวันมานำเสนอต่อผู้ชม ซึ่งจากผลการวิเคราะห์เห็นได้ชัดว่าความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุ ที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ สร้างความน่าสนใจและทำให้เข้าใจถึงแนวคิดกับตัวผลงานศิลปะ

ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .461 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัสดุที่นำมาใช้ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.38 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความ สมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหา ครอบครัวที่ย่ำแย่ และองค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.20 มีความ พึงพอใจในระดับมากและระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์เห็นได้ว่าผู้ชมพึงพอใจกลวิธีการสร้างสรรค์ ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง ด้านวัสดุที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ มาร์เซล ดูชองปี ศิลปินที่ริเริ่มนำวัสดุสำเร็จรูปมาใช้เป็นผลงานศิลปะ นำมาจัดวางโดยกลับค่า ทางความหมาย เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่สร้างสุนทรีภาพได้อย่างน่าสนใจ จาน ชาม โต๊ะ แก้ว ถู กว้างไว้ในบริบทใหม่จนทำให้เรื่องของประโยชน์ใช้สอยถูกมองข้าม เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ และความหมายที่ทำให้ผู้ชมมีความเข้าใจในผลงานชุดนี้สามารถสร้างความรู้สึถึงการปรับตัวและอยู่ ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ย่ำแย่ได้เป็นที่น่าพึงพอใจ

ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของ ผลงานชิ้นที่ 1 “ Nothing Perfect หมายเลข 1” มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .393 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการ วิเคราะห์เห็นได้ว่า ผู้ชมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ทำให้เข้าใจได้ว่าผลงานสามารถสื่อสารกับผู้ชม และนำเสนอถึงเรื่องราวปัญหาครอบครัวที่ย่ำแย่ บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวที่ย่ำแย่ กับ แนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมาผ่านศิลปะเชิงจัดวาง ตามความมุ่งหมายของผู้วิจัยได้เป็น ที่น่าพอใจ

ผลงานชิ้นที่ 2 “ Nothing Perfect หมายเลข 2”

ด้านการรับรู้ทางสุนทรีศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูง ที่สุดเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .424 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านความโด เด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.15 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ด้าน เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ และความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 มีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนด้านสัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.10 มีความ พึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ผลงานชุดนี้มีความโดดเด่นของผลงานศิลปะอยู่ในระดับ มาก นำเสนอให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวโดยใช้โครงรูปทรงบ้านแทนค่าความหมายของ ครอบครัว ในเชิงสัญลักษณ์ และการติดตั้งแบบผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับผลงาน สัมผัสถึงการเชื่อมโยง

ระหว่างความเป็นสองมิติ กับสามมิติ เส้นและโครงของบ้านมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะมิติที่ต่างกัน จนสามารถประกอบกันเป็นบ้านที่สมบูรณ์ได้ จากมุมมองของผู้ชม

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .483 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.20 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.03 มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดกับตัวผลงานศิลปะ มีความสอดคล้องด้านเนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงาน นำเสนอให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว ความไม่สมบูรณ์ อาจจะเป็นความสมบูรณ์แบบหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความงามในความไม่สมบูรณ์ ที่เน้นการให้ความสำคัญในคุณค่าความงามของทุกสรรพสิ่งในแนวความเชื่อที่ว่าไม่มีสิ่งใดสมบูรณ์แบบ ไม่คงทนถาวร เป็นความงดงามที่อยู่ในรูปแห่งความไม่สมบูรณ์ ที่กล่าวว่า “ความไม่สมบูรณ์นี้แหละจะกลายเป็นความสมบูรณ์แบบหนึ่ง เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าความงามไม่จำเป็นจะต้องหมายถึงความสมบูรณ์ของรูปเลย ข้อนี้ได้กลายเป็นกลเม็ดที่นิยมกันมากอย่างหนึ่งของศิลปินญี่ปุ่น นั่นคือในการที่จะใส่ความงามไว้ในรูปที่ไม่สมบูรณ์ หรือแม้แต่รูปที่น่าเกลียด” (Art & Philosophy ศิลปะกับปรัชญา . 2015 : ออนไลน์)

กลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .446 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่หย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านวัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.02 มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่าด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง อันมาจากการรับรู้ทางสัญวิทยาที่ถูกตีความจากโครงบ้านที่มีเพียงครึ่งเดียว แสดงถึงความแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างเส้นกับโครงสร้างของตัวงานจากมุมมองในการมองเห็นผลงานชุดนี้เป็นการตั้งคำถามบางอย่างให้ผู้ชมได้ขบคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของ อารยา ราษฎร์จำเริญสุข ที่เริ่มงานศิลปะวิดีโอทำงานวิดีโอ เพอร์ฟอร์แมนซ์ และ วิดีโอ อินสตอลเลชัน ในขณะที่ทำงานวรรณกรรมควบคู่ไปด้วย “ผลงานทั้งสองประเภทคือวรรณกรรมและทัศนศิลป์ ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่ร้อยกัน ไม่อาจตัดขาดฝั่งหนึ่งฝั่งใดไป ทั้งสองส่วนเป็นกระบวนการสนองการหาความหมายของชีวิต การตั้งคำถามต่อการมีอยู่และคุณค่าแห่งการมีอยู่นั้น” (สืบค้นจาก lylagallery.com .2015 : ออนไลน์)

ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของ ผลงานชิ้นที่ 2 “ Nothing Perfect หมายเลข 2” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .383 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จากผลการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ผู้ชมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทำให้เข้าใจได้ว่าผลงานสามารถสื่อสารกับผู้ชม และนำเสนอถึงเรื่องราวปัญหาครอบครัวหย่าร้าง บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับแนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมาผ่านศิลปะเชิงจัดวาง ตามความมุ่งหมายของผู้วิจัยได้เป็นที่น่าพอใจ

ผลงานชิ้นที่ 3 “ Nothing Perfect หมายเลข 3”

ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .475 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านความสวยงามของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.11 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านสัดส่วนของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความโดดเด่นของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.01 611 มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ผู้ชมพึงพอใจในด้านความสวยงามของผลงานศิลปะชุดนี้ ชี้ให้เห็นถึงความงามในความทรงจำจากวัยเด็ก วัตถุสิ่งของที่นำมาจัดวางเก้าอี้ โทรทัศน์ เสมือนอยู่ในห้องนั่งเล่น และมีความสอดคล้องกับแนวการทำงานของ โยชิโตโมะ นาระ ผลงานของเขาส่วนมากล้วนเป็นแรงบันดาลใจมาจากความทรงจำและความเจ็บปวดในวัยเด็ก ทำให้มีผลต่อความพึงพอใจต่อผู้ชมผลงานชุดนี้เป็นอย่างมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิด (Concept) กับตัวผลงานศิลปะ (Artwork) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .450 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 มีความพึงพอใจในระดับมาก และผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.92 มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดกับตัวผลงานศิลปะ มีความสอดคล้องกับแนวคิดโดยรวม ผลงานชุดนี้เป็นการจำลองห้องนั่งเล่น มีวิดีโอจากโทรทัศน์ที่บอกเล่าบอกเล่าเรื่องราวเชิงสัญลักษณ์ เพื่อสื่อสารการปรับตัวของเด็กที่อยู่ร่วมกับปัญหาครอบครัวหย่าร้าง

ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .482 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.03 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวางสร้างความรู้สึถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวและการหย่าร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านองค์ประกอบในการ

จัดวางผลงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.87 มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ผลงานมีความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะเป็นที่น่าพึงพอใจ จากส่วนประกอบต่างๆการจำลองห้องนั่งเล่นที่มาจากความทรงจำในวัยเด็ก และเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ แก้วเด็ก โต๊ะ นาฬิกาและโทรทัศน์ วัตถุจากความคุ้นเคย การติดตั้งผลงานที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับผลงานและรายละเอียดที่อยู่ในวิดีโอเพื่อเป็นตัวสื่อสารถึงผู้ชม

ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของ ผลงานชิ้นที่ 3 “ Nothing Perfect หมายเลข 3” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .374 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จากผลการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ผู้ชมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ทำให้เข้าใจได้ว่าผลงานสามารถสื่อสารกับผู้ชมและนำเสนอถึงเรื่องราวปัญหาครอบครัวหย่าร้าง บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับแนวทางในการบรรเทาปัญหาโดยสะท้อนออกมาผ่านศิลปะเชิงจัดวาง ตามความมุ่งหมายของผู้วิจัยได้เป็นที่น่าพอใจ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ผู้ชมผลงานศิลปะมีความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว รวมถึงเข้าบริบทการปรับการอยู่ร่วมกับปัญหาของเด็กที่จากครอบครัวหย่าร้าง
2. ปัญหาครอบครัวหย่าร้างเป็นปัญหาที่สำคัญ ควรได้รับการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับรู้มากยิ่งขึ้น เพื่อตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันแก้ปัญหา
3. งานวิจัยครั้งนี้ได้รับประโยชน์ 2 ด้านคือ 1. ประโยชน์ต่อผู้ชมงานศิลปะได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาบริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง 2. เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยการศึกษาทฤษฎีศิลปะเชิงจัดวาง และทฤษฎีสัญญัตยารวมถึงภาพแทนความหมายในผลงานศิลปะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลงานศิลปะจากงานวิจัยที่สร้างสรรค์ขึ้นในรูปแบบศิลปะจัดวาง ซึ่งต้องใช้เทคนิคการติดตั้งและพื้นที่ที่สอดคล้องกับผลงาน การทำงานในครั้งนี้มีการวางแผนและศึกษาเทคนิคการติดตั้งยังไม่เพียงพอ เช่น พื้นที่ในการติดตั้งงานในห้องนิทรรศการ ขนาดของผลงานกับพื้นที่ การจัดแสงไฟส่องผลงานเพื่อสร้างจุดสนใจ ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานครั้งต่อไป จึงควรศึกษาถึงสิ่งเหล่านี้อย่างละเอียดเพื่อให้การทำงานในรูปแบบศิลปะจัดวางมีความสมบูรณ์มากที่สุด

2. .ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางควรศึกษาวัสดุที่นำมาใช้อย่างลึกซึ้ง วัสดุมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเชื่อมโยงและสื่อสารกับผู้ชมได้ ผู้ทำงานศิลปะควรศึกษาทฤษฎีสุนทรียวิทยาอย่างถ่องแท้ก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ตามที่ผู้สร้างต้องการ

บรรณานุกรม

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2523). ศิลปะสมัยใหม่ .กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 265-273

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2555). สุนทรียศาสตร์ :หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์ (Aesthetics). กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 100-185

เกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2539). สุขภาพจิตในครอบครัว. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด. หน้า 212

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2537). ครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. หน้า 40-41

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. (2541). รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย และข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย . กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

จิราพร ชมพิกุล และคณะ (2552). รายงานการวิจัยสัมพันธภาพในครอบครัวไทย .นครปฐม : จัดพิมพ์โดย สถาบันสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 8

ชัยยศ อิชฎฐ์วรพันธุ์ . (2543). ธรรมชาติ ที่ว่างและสถานที่ รวมบทความว่าด้วยสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น . กรุงเทพฯ : โพลีเทคนิคเพ้นติ้ง. หน้า 26-30

เดชา ศิริเจริญ (2555). เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว . กรุงเทพฯ : บทความ วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. หน้า 13

เถลิง พัฒโนภาษ. (2551). สังคมศาสตร์ และ ภาพแทนความ. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 36-45

นิยม บุญมี. (2534). ครอบครัวสัมพันธ์ : วิทยานิพนธ์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม. หน้า 5-138

พิมพ์ชนก กลิ่นสุทฺธ. (2554). การศึกษาอัตลักษณ์แห่งตัวตนของวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยก. วิทยานิพนธ์
จิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รัชนี้ ลาขโรจน์ (2524) . ตำราครอบครัวสัมพันธ์ . กรุงเทพฯ : สมาคมคนเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย .
หน้า 86

ราชบัณฑิตยสถาน. (2524) พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์ . หน้า 1266

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์ . หน้า 230

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2546). ครอบครัว : สารน่ารู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
หน้า 71

สุภรณ์ ลิ้มอารีย์ และ พนม ลิ้มอารีย์. (2536). รายงานการวิจัยสตรีและการหย่าร้าง. สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ . หน้า 7

โสภา ขปิลมันน์ และคณะ. (2534). รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองประเทศไทย :
รายงานวิจัยคณะกรรมการชมรมสร้างสรรค์สังคมผ่านคณะกรรมการโครงการและวางแผนสภา
สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ หน้า 119

เกียรติสุดา ศรีสุข. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย. สืบค้นเมื่อ 25ธันวาคม 2558

จาก https://www.reg.cmu.ac.th/qa_new/fileslink/research02_2.pdf

สุริยะ ฉายะเจริญ . (2015). บทความศิลปะเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์บน
อินเทอร์เน็ต

จาก <http://jumpsuri.blogspot.com/2015/06/installation.html>

ศิริวรรณ ผุงประเสริฐ. (2011). Fine Art Magazine. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://artpositions.blogspot.com/search/label/Joseph%20Beuys>

ระวีวรรณ ธรณี. (2552). เด็กพ่อแม่หย่าร้าง "เข้มแข็ง" ได้. หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3

พฤศจิกายน 2558. จาก <http://www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?NewsID=>

9520000128600

thaisingleparent.com (2542) มุลนิธิเครือข่ายครอบครัว. สืบค้นเมื่อวันที่ : 16 เมษายน 2558

จาก http://www.thaisingleparent.com/?p=detail-content&id_content=18

gotoknow.org (2548). บริการสังคมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปัญหาการหย่าร้าง : สืบค้นเมื่อ

วันที่ : 29 เมษายน 2558 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/268091>

facstaff.swu.ac.th. (2556). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2558

จาก <http://facstaff.swu.ac.th/suchartth/Aesthetic.htm>

lofficielthailand.com. (2013). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://lofficielthailand.com/2013/12/yayoi-kusama-who-have-arrived-in-heaven'-exhibition/>

buildernews.in.th. (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก [http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=10258#sthash.](http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=10258#sthash.jXrlniNU.dpuf)

[jXrlniNU.dpuf](http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=10258#sthash.jXrlniNU.dpuf)

----- (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.buildernews.in.th/page.php?a=10&n=296&cno=11233>

creativityfuse.com. (2011). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.creativityfuse.com/2011/03/bold-polka-dot-creations-of-yayoi-kusama/dots-obsession-new-century-2000-by-yayoi-kusama/>

theguardian.com. (2012). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2012/feb/07/yayoi-kusama-tate-modern-in-pictures>

publicdelivery.org (2011). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://publicdelivery.org/yayoi-kusama-yellow-treets-meatpacking-manchattan/bangkok.go.th>. (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.bangkok.go.th/training/page/sub/5280/Book-Briefing/0/info/15743/>
ศิลปะ--ศักดิ์ศรีอันสูงส่งของมนุษยชาติ”

sites.google.com. (2557). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2558

จาก <https://sites.google.com/site/composition747/xngkh-prakxb-silp-khux-xari>
vattaka.com. (2015). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.vattaka.com/composit.htm>
communication design. (2007). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2558

จาก <http://nuttacha.blogspot.com/2007/09/semiology-and-signification.html>
(Midnight University. (2015). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://art-philosophy.blogspot.com/2007/06/blog-post.html>
art-philosophy.blogspot.com. (2007). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://art-philosophy.blogspot.com/2007/06/blog-post.html>

oyimsharing.wordpress.com. (2014). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <https://oyimsharing.wordpress.com/2014/02/02/installation-art-ศิลปะจัดวาง>

artsy.net. (2015). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <https://www.artsy.net/artwork/marcel-duchamp-bicycle-wheel/>

women.mthai.com. (2013). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

จาก <http://women.mthai.com/amazing-women/159735.html>

tedjiro.com. (2015). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2558

จาก <http://tedjiro.com/tag/nara-yoshitomo/>

blumandpoe.com. (2015). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2558

จาก <http://www.blumandpoe.com/artists/yoshitomo-nara>

dailyserving.com. (2008). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2558

จาก <http://dailyserving.com/2008/10/yoshitomo-nara-graf-a-z-project/>

outsiderjapan.pbworks.com. (2011). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2558

จาก <http://outsiderjapan.pbworks.com/w/page/39217397/Yoshitomo%20Nara>

100tonsongallery.com . (2013) .สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2559

จาก http://www.100tonsongallery.com/site/artist?mode=artwork_view&artist

_id=1&artwork_id=9

ART EYE VIEW หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการ . (2012) .สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2559

จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9540000123013>

----- . (2012). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2559

จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9550000033833>

<http://www.4a.com.au> . (2014) .สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2559

จาก <http://www.4a.com.au/araya-rasdjarmrearnsook-storytellers-of-the-town/>

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ดร. เด่นพงษ์ วงศาโรจน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

2. ดร. พิศรวิศ ภูทอง

คณะศิลปกรรมศาสตร์

สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ

แบบประเมินสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมผลงานศิลปะ

คำชี้แจง แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าชมนิทรรศการผลงานทางศิลปะ ที่สะท้อนแนวคิด ในบริบทของการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์และประเมินเพื่อพัฒนาทางด้านศิลปะต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความจริงของท่านมากที่สุด

1.1 เพศ

☐

1. ชาย

☐

2. หญิง

1.2 ระดับการศึกษา

☐

1. ต่ำกว่ามัธยมต้น

☐

2. มัธยมต้น

☐

3. มัธยมปลาย / ปวช.

☐

4. อนุปริญญา

☐

5.ปริญญาตรี

☐

5. สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ประเมินที่เข้ามาชมผลงานศิลปะ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)						
1.	สถานที่การจัดแสดงผลงานศิลปะ					
2.	วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์					
3.	บรรยากาศโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ					
4.	รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดแสดงผลงานศิลปะ					
5.	การจัดแสงสว่างภายในห้อง					
6.	พื้นที่สำหรับเดินชมงาน					

ผลงานชุดที่ 1 Nothing Perfect หมายเลข1

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์(Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)						
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ					
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ					
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)						
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ					
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของกรอบครีที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง					
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหากรอบครีที่ไม่สมบูรณ์					
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)						
10.	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ					
11.	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
12.	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ					
13.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของกรอบครีและการหย่าร้าง					
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึถึงถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหากรอบครีที่หย่าร้าง					

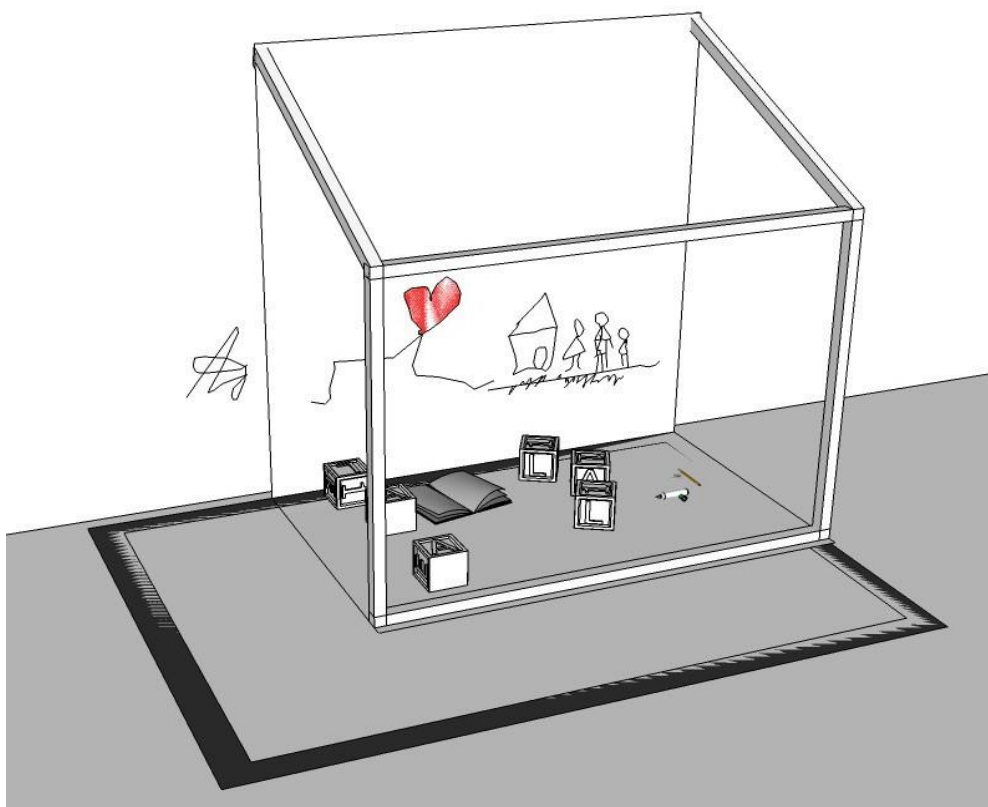
ผลงานชุดที่ 2 Nothing Perfect หมายเลข 2

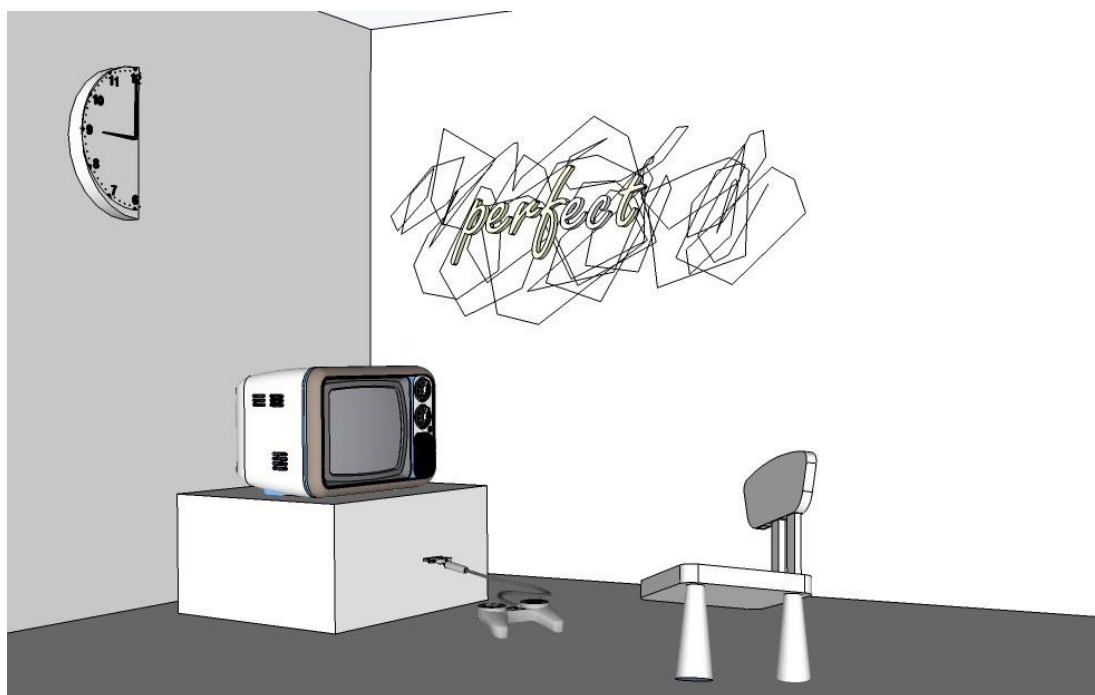
ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์(Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)						
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ					
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ					
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)						
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ					
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของกรอบคร่ำที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง					
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหากรอบคร่ำที่ไม่สมบูรณ์					
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)						
10.	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ					
11.	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
12.	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ					
13.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้ถึงถึงความไม่สมบูรณ์ของกรอบคร่ำและการหย่าร้าง					
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้ถึงถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหากรอบคร่ำที่หย่าร้าง					

ผลงานชุดที่ 3 Nothing Perfect หมายเลข 3

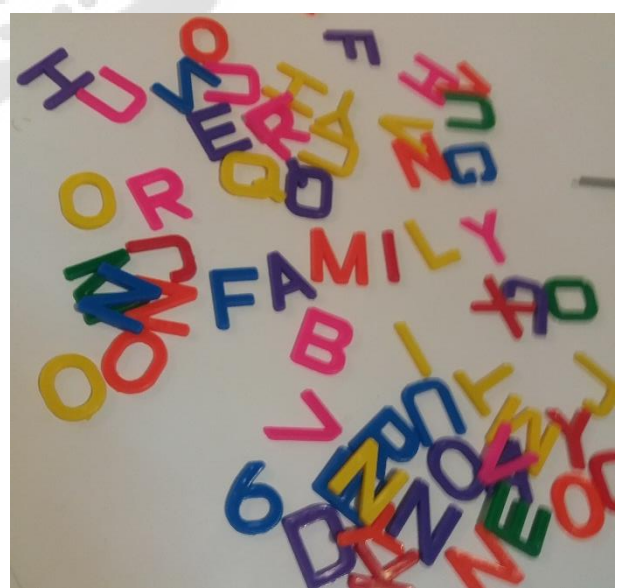
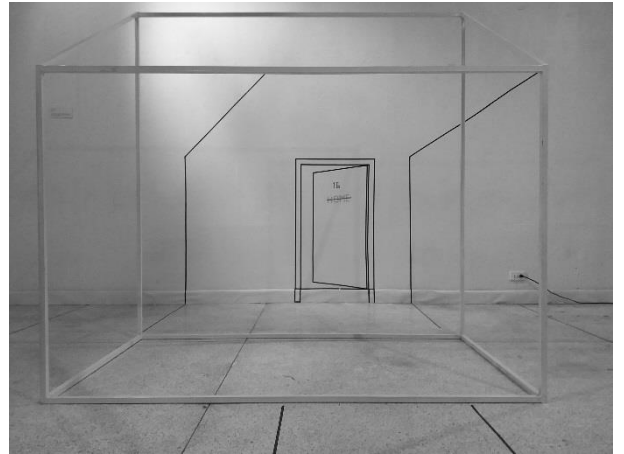
ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์(Aesthetics)กับผลงานศิลปะ (Artwork)						
1.	ความสวยงามของผลงานศิลปะ					
2.	สัดส่วนของผลงานศิลปะ					
3.	เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ					
4.	ความโดดเด่นผลงานศิลปะ					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)						
5.	แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ					
6.	เนื้อหาเรื่องราวของตัวผลงานศิลปะ					
7.	ความน่าสนใจของรูปทรง และวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
8.	ผลงานศิลปะสามารถสื่อถึงความหมายของกรอบครีวที่ไม่สมบูรณ์และการหย่าร้าง					
9.	ผลงานศิลปะสามารถชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวและอยู่ร่วมกับปัญหากรอบครีวที่ไม่สมบูรณ์					
ด้านกลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ศิลปะจัดวาง (Installation Art)						
10.	องค์ประกอบในการจัดวางผลงานศิลปะ					
11.	วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
12.	ความสมบูรณ์และรายละเอียดต่างๆในผลงานศิลปะ					
13.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกลึถึงความไม่สมบูรณ์ของกรอบครีวและการหย่าร้าง					
14.	กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรูปแบบ ศิลปะจัดวาง สร้างความรู้สึกลึถึงการปรับตัว และอยู่ร่วมกับปัญหากรอบครีวที่หย่าร้าง					

ภาคผนวก ง

ภาพผลงานศิลปะแนวทางศิลปะจัดวาง “Nothing Perfect หมายเลข 1-3”

จำนวน 3 ชุด

จากงานวิจัย การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ กรณีศึกษา

บริบทการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง

ผลงานชุดที่ 1 “Nothing Perfect หมายเลข 1”

ผลงานชุดที่ 2 “Nothing Perfect หมายเลข 2”

ผลงานชุดที่ 3 “Nothing Perfect หมายเลข 3”

ภาคผนวก จ

ภาพนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ

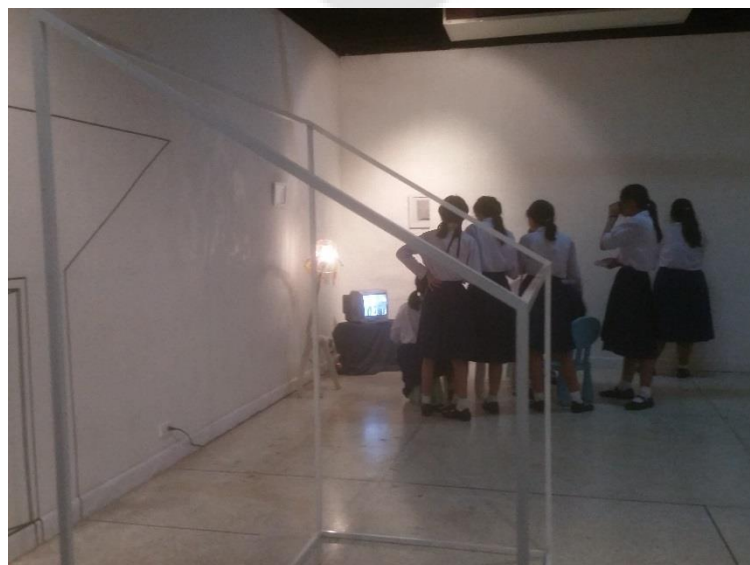
4 View Art Thesis

ณ หอศิลป์วัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ระหว่างวันที่ 15-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวณัฏชา ปิยะฉวีเศรษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด	31 ธันวาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัด กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14 แยก 5 หมู่บ้านธนบดี ซอย เอกชัย 76/1 แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	มัธยมศึกษา จาก โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา
พ.ศ. 2556	คณะศิลปกรรมศาสตร์ (ศป.บ.) ภาควิชาจิตรกรรม จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2559	คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต (ศป.บ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ